

P IV 1399

Biblioteca Bucureștilor

6
Iunie
2009

BIBLIOTECA METROPOLITANĂ BUCUREȘTI • ASOCIAȚIA BIBLIOTECARILOR ȘI DOCUMENTARIȘTILOR DIN ROMÂNIA • DIRECTOR: FLORIN ROTARU

VIRGIL TEODORESCU

1909-1988

100 de ani de la naștere

„... a debutat în Bilete de papagal (1929) sub numele Virgil Rareș. A urmat liceul «Mircea cel Bătrîn» din Constanța și a rămas corigent, într-un rînd, la botanică pentru că n-a salutat pe stradă pe titularul acestei discipline. Joacă fotbal cu pasiune și, la un moment dat, ajunge cel mai bun portar al Dobrogei. I se duce vestea pînă departe și intră chiar în prevederile selecționarilor pentru lotul național. Scoate în 1932, pe cînd își făcea serviciul militar, publicația suprarrealistă Liceu, iar prin 1935–1936 participă la fundarea «grupului suprarrealist român». Publică în revistele de avangardă articole și poeme semnate Cocoli Taat, Matei Ciunia, Petre Suva, Petre Mulcoci (pentru scrierile în colaborare cu Gherasim Luca). Marea, în preajma căreia își petrece adolescența, îi dă o dimensiune a existenței: «prin lichidul vitraliu convulsiv al mării am descoperit lumea; marea certifică prezența și caracterul poeziei mele.»“

Eugen Simion

Sumar

Răsfoiri

G. CĂLINESCU – Masca lui Eminescu 2

Centenar Eugen Ionescu

Însinguratul 3

Mircea ELIADE – Jurnal 6

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Consiliul Comunei București – Ședința de la 28 Mai seara 1894 8

Ediții – Biblioteca școlarului 11

ISTORIA CĂRȚII

ROBERT FLACELIÈRE – *ISTORIA LITERARĂ A GRECIEI ANTICE* 12

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Kiril KOVALGI – Baladă nocturnă 14

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Dominique AROT – Bibliotecile, cărțile și cititorii (II) 16

Ellen R. TISE, Reggie RAJU, Charles MASANGO – Accesul liber la cunoaștere
prin intermediul bibliotecilor 20

Ștefania-Roxana PLĂIAȘU – Biblioteca on-line: o altă opțiune spre cunoaștere 23

Din viața Bibliotecii Metropolitane București

Muzeul Național al Pompierilor – Corespondență 24

Marian NENCESCU – Școala, biblioteca și creativitatea 25

– O manifestare culturală fără inhibiții – *Street Delivery* 26

Orizonturi

Nina VASILE – Scrisoare din Spania 27

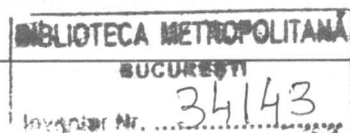
Ion CONSTANTIN – Pantelimon Halippa și exilul românesc
pentru cauza Basarabiei 31

Catalog 36

Repere

Festivalul Internațional ZILE ȘI NOPTI DE LITERATURĂ 38

Calendar 39

Răsfoiri

Masca lui Eminescu

G. CĂLINESCU

Astfel se stinse în al optulea lustru de viață cel mai mare poet pe care l-a ivit și-l va ivi vreodată poate pământul românesc. Ape vor seca în albie și peste locul îngropării sale va răsări pădure sau cetate, și câte o stea va vesteji pe cer în depărtări, până când acest pământ să-și strângă toate sevele și să le ridice în țeava subțire a altui crin de tăria parfumurilor sale.

Privesc chipurile lui Mihai Eminescu, înșiruite dinainte-mi: acela astral și pletos din tinerețe, cel ușor subțiat de gânduri și de o înfrigurare sentimentală, dela 30 de ani, fața îngroșată de pinguetudine, cu ochi împânziți de o ceață alburie, în ciuda unui zâmbet copilăros, somnolent, din epoca întâiei căderi, masca nitzscheană în sfârșit, din ultimii ani, pustită, surpată ca un crater stins, cu ochii înfundați și stătuți. Privindu-le, omul cel adevărat pare că răsuflă aieva.

Eminescu era un român verde de tip carpatin, dintre aceia cari, trăind în preajma munților, mai cu seamă în Ardeal și Bucovina, sub năvala străinilor, cresc mai vâjnoși și mai aprigi, și arată pentru încercările de smulgere a lor din pământul străbun, rădăcini firoase, prelungi, asemeni acelora ce apele curgătoare descoperă în malurile cu copaci bătrâni. El avea ca atare un suflet etic, simțitor la toate ideile și sentimentele care, alcătuind tradiția unei societăți, sunt ca grinzile afumate ce susțin acoperișul unei case. N'avea nici o aspirațiune pentru sine ci numai pentru nația și societatea din care făcea parte, fiind prin aceasta mai mult un exponent decât un individ. Deoarece nu urmărea un folos propriu ci unul social, n'avea nici una din acele însușiri de a alerga repede pe treptele vieții spre a ieși în frunte, dar era cu atât mai îndârjit și mai mușcător în lupta pentru idei. Răsvrătit, cu o lipsă de prefăcătorie ruinătoare pentru om, Eminescu a fost un mistic naționalist, îndrăzneț în numele ideii, sfios și blazat în numele său. Din această pricină el era un om lipsit de ironie. Spiritul critic e o înfățișare a individualismului, care nu are nimic sfânt afară de expresia cea mai înaltă a inteligenței umane. Naționalismul, ideile tradiționale și etice sunt pentru omul ironic locuri comune, dușumeaua casei tocită de atâta călătorie, vatra măcinată de funingine, tot ce acopere prin vechime și respect liniile ideale și tinere ale vieții. Acestea însă erau scumpe lui Eminescu. Și când un graeculus ca I. Caragiale, cu linii subțiri și nestatornice de răutate, încerca să atragă pe poet în jocul alunecător și întortochiat al sofisticii, piciorul său sufletește mare, cu opinci, se împletea iritat, obișnuit să se așeze lat și neted în hora evlavioasă de datini. Eminescu cel lipsit de ironie căuta pe Creangă sau pe ardeleni, cari cum știm, se frământă pe loc, neputincioși în fața iuțelii valahe, dar petrec cu lacrimi de înduioșare în duhul gândurilor grave și religioase.

În viața afectivă Eminescu nu se ridică decât prin expresie deasupra norodului, cuprinsul esențial al sufletului său fiind un sentiment de *jеле*, fiecă în iubire, departe de orice educație analitică, își chema iubita în codru verde, fie că gândul morții i se înfățișa cu toate mângâierile unei îngropăciuni după datini și tristețele unei vieți nelumite.

Inteligența îi era limpede, îndreptată numaidecât la țintă, dar mijlocie, ca o apă curgătoare fără ochiuri adânci. În schimb

puterea de vis este un cer întors în oglindă, fără fund, și absoarbe sufletul prezent aproape în întregime. Eminescu era un lunatic sublim în sufletul căruia visele creșteau ca iarba grasă, astupând gardurile și mistuind pietrișul, ieșind prin dușumele și prin strașină. Starea sa normală era cea somnambulică și trezia acțiunii politice a fost desigur o întâmplare, care, mai la urmă, s-a dovedit tot un vis deșert.

Trăind în desiușul lumii sale lăuntrice, Eminescu n-a fost nicicând atras de luminile marilor orașe, de moliciunile și estetismul unei vieți în lume. Hoinar din fire, nu numai a trăit în haine destrămate și sub tavane scunde și verzi de apa ploilor, dar a simțit o plăcere în a cultiva propria mizerie, de a se privi pe sine însuși consumat de noroaiele și de bureții vieții proletare.

Dar dacă n'avea mândria fizică, o avea pe cea morală. Pătruns în liniște de valoarea proprie, arată, după împrejurări, fie simplitate gravă, fie dispreț înalt, prețuindu-se singur și cu răceală înainte ca lumea să-l prețuiască. De aci un sentiment al răspunderii, o scrupulozitate în toate actele, obstinată, improductivă, care îl fac inapt pentru viața publică, neprețuit pentru cea intelectuală.

În sfârșit, sufletul său era alcătuit din roate enorme și greoaie, ce odată puse în mișcare se învârtău cu duduie grozav și implacabil. Era plin de violență și de statornicie în dușmănie, și spumele urii sale au fost adesea nedrepte și nemăsurate.

Eminescu a fost, într'un cuvânt, un om înzestrat să exprime sufletul unei mulțimi simple ce se află în primejdia de a fi smulsă din locul rădăcinilor sale, să o învieze cu vehemență și s'o întărească pe loc, pe care însă soarta l-a aruncat în mijlocul unei societăți oșobite tocmai de starea pe loc și grabnică de a-și lepăda veșmintele orientale.

Azi însă, când sufletul românesc, după o lungă călătorie prin civilizația străină, vrea să ia conștiință de sine, chipul său lunar și amar-zâmbitor își regăsește puterea asupra sufletelor contemporane și el ne apare ca singurul în stare să dea expresie simțurilor moderne și românești, și cu fluerul său poetic să ducă aspirațiile noastre pretutindeni.

Peste ape, peste punți
Peste codrii de pe munți.

Desen de Camil Ressu

G. Călinescu, *Viața lui Mihai Eminescu*,
ediția a doua revăzută,
Editura „Cultura Națională”,
București, 1933

Centenar Eugen Ionescu

Însinguratul

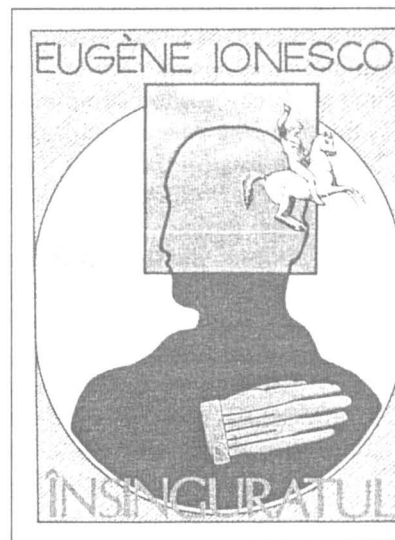
Nu mai știam unde mă aflui. Deși, desigur, știam foarte bine. Aveam sentimentul că mă aflam acolo și, în același timp, că nu eram acolo. Mi se părea că totul se clătina, că totul era în mișcare. Era o schimbare ciudată, pe care o depistai ușor, o sesizai imediat, dar îți era imposibil s-o explici în cuvinte. Era casa mea, aceeași casă, același fotoliu, aceeași canapea, același covor și totuși nu era nici același covor, nici aceeași canapea, nici aceleași cărți, nici aceiași pereți. O ciudățenie imposibil de explicat. Sau, mai curînd, o ciudățenie care făcea să nu-mi pot explica, în ansamblu, lucrurile ca lumea. Nu, lumea nu mai era aceeași. Nici amplasarea obiectelor. Nici cerul, nici oamenii. Era altceva totuși. Cine eram eu? Unde mă aflam? M-a cuprins o teamă inexplicabilă de vreme ce nici cuvintele însăși nu mai aveau același sens. Puteam să mă deplasez, să merg pînă la bucătărie, să cobor scara, să merg să-mi caut ziarul, să mă întorc, dar toate astea aveau loc într-o lume care nu mai era aceeași.

Altădată, cînd avea loc această schimbare era ca și cum un soi de bucurie s-ar fi instalat în mine. În prezent se instalase teama. M-am trezit deodată smuls din rădăcini și transplantat dincoace, într-o lume obișnuită. Ca și cum lumea ar fi putut fi ceva obișnuit. Ca și cum lumea ar putea fi ceva normal! Ca și cum era firesc să-i simți bătăile inimii și respirația. Priveam un obiect care se afla în fața mea, de un metru șaptezeci înălțime, un metru douăzeci lățime, cu două uși batante pe care puteai să le deschizi. În interior se aflau rafturi, unde hainele mele stăteau agățate, unde lenjeria mea stătea împăturită. Evident, dacă aș fi fost întrebat ce este acest obiect, aș fi răspuns că e un dulap. Dar asta nu mai era un dulap, nu puteam crede sincer că fusese un dulap, deși nu era altceva. Tuturor aș fi putut să le răspund că acesta era un dulap. Și totuși cuvintele mințeau. Nu numai obiectele nu mai erau aceleași obiecte, dar nici cuvintele nu mai erau aceleași cuvinte. Cuvintele mi se păreau false. Obiectele își pierduseră, mi se părea, funcția. Utilizam aceste obiecte, dar mi se părea că ele nu erau destinate pentru ceea ce le foloseam eu, ba chiar că nu puteau fi întrebuițate la nimic. Era ca și cum n-aș fi avut dreptul să le ating. Eram cufundat într-o lume nouă cu care nu știam ce să fac. Care n-ar fi trebuit să servească la nimic. Eram într-o lume paralelă, într-o lume inversă în raport cu a noastră, unde nimic nu-mi era destinat, nimic nu putea să-mi fie destinat. Unde fusesem transportat? Lumea se clătina. Un întreg sistem se substituise altuia. Mă aflam într-un alt proces de geneză. Ca și cum aș fi participat la un alt proces de creațiune. Trebuia să reînviu esența lucrurilor. Și toți cei din jurul meu erau alții. Și eu eram altul. Oare podeaua nu se va scufunda? Respingeam totul. Oare nu voi fi eu însumi respins? Unde? În ce? Ce putea fi acest *unde* și acest *în ce*? Dacă

încercam să deschid o carte și să citesc în ea lucruri care altădată mi se păruseră banale și prozaice, acest *banal* și acest *prozaic* îmi săreau în ochi într-un mod inexplicabil. Atingeam un gheridon întrebîndu-mă pentru ce se numea astfel și ce vrea să spună această denumire. De unde veneam? Cine era cine?

Într-o asemenea stare ori mă cuprindea groaza, ori mă îmbolnăveam.

Să nu fii *la tine*. Să nu existe un *la tine*. Să nu existe un *sine*. Îmi mișc mîinile și le privesc. Această mișcare mă transportă fără îndoială în stadiul de bebeluș care își privește mîinile fără să știe ce sînt. Dacă asta ar fi avut loc pe fondul unei mulțumiri, ca și cum ar fi fost o descoperire, aș fi fost fericit. Odinioară, faptul că făceam o descoperire mă propulsa într-o stare de bucurie. Nu mai sînt invadat de bucurie. Bucuria era să descopăr brusc, într-un fel care s-ar putea numi supranatural, că lumea se află acolo și fac parte din ea, că există, că exist. În prezent totul părea să dovedească inexistența lucrurilor și propria-mi inexistență. Îmi era teamă că o să dispar. Ascultînd și privind atent în cameră sau pe fereastră mi se părea că ușoarele zgîlțituri imperceptibile, dar destul de numeroase, conferiseră lumii o mare fragilitate. Totul se dezagrega, totul amenința să se scufunde într-o nimicnicie oarecare. O lume în care realitatea rezista din ce în ce mai puțin. Există oare ceva în spatele acestui decor? Există ceva, un alt decor, sau absolut nimic? Și ce era acest *absolut nimic*? Mă simțeam prăbușit într-o lume care se prăbușise. Ciudat cum totul este în același timp atît de prezent și atît de absent, atît de dur, de dens și de fragil. Există oare *asta* în realitate? A existat vreodată? O clătinare ceva mai puternică și totul se poate sparge în miliarde de țandări. Simțeam că sînt unul dintre punctele luminoase ale unei jerbe de artificii. Simțeam greața vidului. Apoi greața prea-plinului. Cum putea să țină totul și pentru cît timp, dacă exista timp. Nu exista poate decît momentul. M-am așezat în fotoliu. Am luat mecanic ziarul. Crime, războaie, delict, anunțuri, reclame de cinema: nimicuri. Cum putea acest nimic să apese atît de greu? Și cum putea această povară să fie în același timp atît de ușoară? Atît de materială și în același timp atît de imaterială. Această lume de carton, acest decor de teatru putea să se substituie oricînd altuia. Îmi imaginam lumea

aceea în care eram unul dintre actori. Poate ca autor sau poate avînd numai un rol. M-am ridicat cu prudență, mi-am pus pălăria, mi-am îmbrăcat pardesiul, am coborît scările tremurînd, am mers pe stradă clătîindu-mă puțin, atingînd uneori pereții, temîndu-mă în același timp să nu mă strivească sau să nu dispară. Am ajuns la cafenea. Chelnerița m-a privit și mi-a spus că eram probabil bolnav, că am privirea rătăcită. Mie mi se părea că privirea ei era rătăcită, că ea era înspăimîntată. M-am prăbușit pe scaunul meu obișnuit, din fața mesei mele obișnuite, privind pe fereastră și contemplînd cîteva momente siluetele fugitive care păreau că ies din ceață, ca să se cufunde din nou în ea și să dispară.

– Se pare că nu prea merg treburile, domnule. Azi parcă și mai puțin.

– Astăzi nici atît. Azi încă și mai puțin decît în celelalte zile. Dacă mai există zile.

– Au existat și vor exista alte zile. S-ar zice că sînteți în ceață.

– Voi sînteți ceață.

Chelnerița m-a privit.

– Ce aveți? Ar trebui să consultați medicul.

– Ești sigură că exiști ?

Ochii chelneriței se măriră.

– Sînt convinsă. Vreți să mă înspăimîntați? Și dumneavoastră existați; vă asigur.

– Dincolo de astea, spuneam eu, arătînd cu mîna ferestrele, pereții, strada, nu există poate nimic.

– Ce vreți să fie dincolo de ele? Asta e tot, asta e tot.

– Crezi că numai asta? N-ar fi suficient. Nu-i mare lucru.

A fost ușor înspăimîntată. Ținea la mine, dar mă crezuse întotdeauna puțin cam ținut.

– Nu te simți niciodată în largul tău în propria-ți piele. Ai putea să-mi răspunzi că, în fond, nici nu știu dacă am o piele sau ce e aia o piele.

Se întoarse repede aducîndu-mi coniacul.

– Luați-l, o să vă facă bine. O să vă pună pe picioare.

Mi-am băut paharul de coniac dintr-o înghițitură. M-am simțit încălzit. I-am spus:

– Crezi că toate astea pot să dureze mult timp?

– Ce anume, toate astea?

– Toate astea!

– Astea nu pot dispărea de la o zi la alta, vă asigur.

Vor dura o bună bucată de timp. Noi nu vom mai fi aici și toate astea vor exista încă.

– Și cînd toate astea nu vor mai exista, ce va fi în locul lor? Va mai exista altceva? Nu vezi că pretutindeni dispar toate? Nu, nu vezi.

– Mă simt bine în situația mea. Și muncesc din greu. Cu cît se muncește mai mult, cu atît sînt mai multe lucruri. Dacă ar fi mai puține, poate ar fi mai ușor.

– Și unde dispar aceste lucruri?

– Îmi puneți întrebări la care nu se poate răspunde. Nu m-am gîndit niciodată la toate astea. Nici n-am să mă mai gîndesc. Mi se pare că oamenii vă înspăimîntă. Pe mine dumneavoastră mă faceți să-mi fie frică. Frică pentru dumneavoastră. Nu vă mai țin nervii. Nu-i grav. Se poate rezolva. Iată, încă un pahar de coniac. Faceți o vizi-tă medicului.

– Nu te gîndești că doctorii sînt și ei bolnavi? Știm că nu avem decît puțin timp, că vom muri cu toții și ei îți spun că ești nebun dacă te gîndești la moarte și dacă te simți înspăimîntat. Ei sînt cei care ar trebui închiși. Eu gîndesc normal. Ei sînt cei anormali.

– Am să vă pregătesc o friptură bună cu cartofi prăjiți, asta o să vă reconforteze.

– Să fie bine prăjită, te rog.

Îi vedeam venind pe ceilalți clienți ai restaurantului, așezîndu-se, crezînd că au o atitudine degajată.

– Nu vedeți, am spus, toți sînt închiși în sicrie transparente.

M-au privit. Chelnerița s-a apropiat de mine și mi-a spus încet:

– Tăceți. O să vă închidă.

În restaurant se produsese într-adevăr o oarecare rumoare și unele priviri se întorseseră spre mine.

– Sînt deja închis. Cum sînt toți. Închis și totodată prea liber. Cristalul este invizibil.

Am ieșit urmărit de privirile pe care le simțeam în continuare în ceață. M-am îndreptat spre piața mare, aflată destul de departe, pe care n-o prospectasem încă. Erau probabil vreo doi kilometri pînă acolo. Era aici de multă vreme, sau fusese înființată de curînd? Colcăia de lume. Încă o încăierare. Jandarmii erau striviți în mijlocul a două mulțimi care se înfruntau. Insulte alternau cu loviturile, lovituri de măciucă în cap. Și țeasta crăpa, exploda, creierii țîșneau din cap și din cutiile invizibile de sticlă. Se luară la trîntă. Nu-mi dădeam seama cum ajungeau mereu să fie trei contra unu. Piața era acoperită de cei ce zăceau la pămînt. Mașini pline de polițiști soseau de pe cele patru străzi care dădeau în piață. Și ei erau închiși în sicrie de sticlă invizibilă, care le înglobau chiar și căștile. M-am aruncat în mijlocul mulțimii strigînd:

– Sînteți deja în sicrie. Nu vă grăbiți să loviți. Sînteți chiar atît de grăbiți? În curînd nu va mai exista nimeni.

Nimeni nu mă auzea sau nu voia să mă audă. Pe jos, în piață și pe trotuar era deja un fel de terci ciudat. Capetele zburau în tîndări la fel ca mașinile și camioanele.

Am strigat:

– Prăbușirea poate fi fără zgomot, în liniște, dezagregarea poate fi mai puțin brutală. În fine, alegeți ce vreți.

M-am amestecat în mulțime, eram chiar în mijlocul celor ce loveau. Nu primeam lovituri. Păreau să nu mă vadă. Nu eram pentru ei decît o fantomă. Și ei erau fantome, dar violente și agitate. Încercam să rețin brațele unuia, să împiedic lovitura de picior a altuia, agenții interveniseră în încăierare cu bastoane, căști, cătușe. Nu se putea ști de partea cui erau. Numai dacă nu erau împotriva tuturor. Am reușit să urc pe treptele statuii care se afla în mijlocul pieței. De acolo am strigat:

– Ascultați, ascultați, sînt arbitrul vostru. Lucrurile se pot aranja. Puteți să vă rezolvați treburile. Altfel. Să discutăm împreună. Totul poate fi rezolvat prietenește.

Nici unul dintre combatanți nu mi s-a alăturat. Continuau să se prăbușească în jurul meu. Le-am mai strigat:

– Totul se poate aranja prin bună înțelegere. Alegeți delegați! Dați instrucțiuni delegaților. Văd, înțeleg, înțeleg mai ales că nu vreți să vă înțelegeți. De ce sînteți atît de grăbiți?

Vorbeam în gol. Era un amestec de plin și de gol. Eu vorbeam în gol. Sau într-un prea plin.

– Și eu sînt un om la fel ca voi. Vorbesc aceeași limbă...

Nu vorbeam aceeași limbă. Ajunsesem să cuprind statuia cu brațele și, cocoțat acolo, continuam să strig. Ar fi putut totuși să mă vadă. Ar fi putut totuși să m-audă. Am o voce destul de puternică și membre destul de lungi. Mă luau drept o sperietoare. Mă luau, mai curînd, drept un nimic. Asta era, cu siguranță, ei nu mă vedeau probabil. Un singur polițist m-a întrebat:

– Ce faci acolo?

Apoi s-a întors la ocupația lui: să spargă capete. Am coborît din nou în mijlocul lor și i-am apucat pe unii de mîncă:

– Sînteți nebuni, am spus, dacă nu, spuneți-mi ce vreți. Voi aranja lucrurile.

Se desprinseseră imediat. Unul dintre ei îmi spuse:

– Dumneata ești nebun, nu înțelegi că luptăm pentru drepturile noastre?

– Pentru libertatea noastră, spuse un altul.

I-am întrebat despre ce drepturi era vorba. I-am întrebat ce fel de libertate cereau. Nici unul nu mi-a răspuns. Și s-au întors să spargă capete.

Era plin de sticlă și de sînge. Totul devenea din ce în ce mai violent. Continuau să vină de pe cele patru străzi. Unii coborau din balcoanele caselor, alții din mansardele lor, în lungul burlanelor. Îmi frîngeam mîinile, singur, în mulțime.

– E totuși foarte simplu. Ar fi putut fi foarte simplu.

Altul a strigat:

– Dacă ar fi fost simplu nu ar fi atît de complicat.

Cei care se prăbușeau cu țeasta spartă aveau un aer pe deplin fericit. Cei care spărgeau capul altora, un

aer victorios și mulțumit. Apoi, și acestora li se spărgeau capetele.

În cele din urmă, un individ îndesat se apropie de mine și îmi spuse :

– Se pare că nu înțelegeți că e vorba de un război civil.

După care se reîntoarce la bătașii lui.

Ăsta era deci războiul civil. M-a auzit strigîndu-i încă:

– Asta înseamnă că vreți să uciideți.

– Asta înseamnă că nu mai putem.

– Atunci schimbați instituțiile. Dar asta nu va fi de ajuns pentru noi.

Am mai strigat:

– Schimbați instituțiile, dar asta nu va fi de ajuns.

Toate instituțiile și toate societățile sînt rău întocmite. Citiți ziarele. Există instituții bune? Există societăți bune? Războiul e o sărbătoare, sărbătoarea pe care o doriți... Știți, am mai strigat, că în Mexic singurele cîntece vesele sînt cîntecele revoluționare? Revoluții în favoarea unora, revoluții în favoarea altora, tot felul de revoluții. Revoluții pentru, revoluții contra, nu asta contează. Numai să ucizi sau să fii ucis. Știu că viața nu există. Știu că nimic nu există cu adevărat. Văd că toți se agită și se ciomăgesc. Inexistența e singeroasă. Noi nu trăim. Ciudat. Ucizi și te lași ucis ca să dovedești că viața există! Dar nu există nimic, am spus eu, nu există nimic, nu există nimic, am strigat din răsuputeri. M-am uitat în jur și am observat că lîngă mine nu era nimeni. O mare piață goală. O piață mare într-un oraș mare, care părea totuși o piață de provincie. Îi văzusem oare pe acești bătași și bătașe? Văzusem mașinile poliștilor? Văzusem sînge pe pămînt? Auzisem cîntece de război și de sărbătoare? Unde erau monștrii? Și veselia lor?

Eugène Ionesco, *Însinguratul*,
traducere de Rodica Chiriacescu,
Editura Albatros, București, 1990

Demolarea Hanului Zlătari

BUCUREȘTI 550 de ani de atestare documentară

Ilustrații aniversare în paginile
5 și 7

Jurnal

Mircea ELIADE

3 februarie 1960

Cred că după Eugène Ionesco, teatrul va trebui să devină shakespearean, să folosească evenimentele istorice drept pretexte dramatice – și să regăsească, în același timp, limba poetică a lui Shakespeare. A utiliza evenimentele istorice nu înseamnă să le accepți ca un *om de astăzi*, să le înțelegi și să le judeci prin conștiința omului modern (care, vrea sau nu, este „istoricist”). Mi-ar plăcea să asist într-o zi la un spectacol în care personajii istorice ar fi încărcate de „mana”, așa cum contemporanii lor le vedeau, așa cum trăiau ei în mitologiile contemporane, cum le găsim uneori, de exemplu, în legende și balade. Aceste moduri existențiale nu sunt complet depășite de omul modern. Ele reapar sporadic în vise sau în viața imaginară. Aș vrea să asist la o piesă în care Stalin sau Churchill, Gary Cooper sau Mistinguette etc., s-ar comporta și ar vorbi cum o fac în visele, nostalgiile unor contemporani a căror viață a fost total modificată de existența acestor personaje istorice. Cred că o astfel de prezentare dramatică este mai *adevărată* decât orice „istorie” sau „psihologie”. Bineînțeles, cu condiția de a regăsi limbajul poetic de care omului modern îi este atât de rușine.

15 noiembrie 1962

Citesc *Le Piéton de l'air*, ultima piesă a lui Eugen. Mă întreb dacă scena cu judecătorii mascați și feroce nu există, cum se încăpățânează să o gândească fetița, decât în imaginația mamei, și că ea nu există *decît pentru că mamei îi e frică* –, mă întreb deci dacă această scenă nu derivă indirect din lectura *Cărții tibetane a Morții*. Dacă Eugen cunoaște această carte, este curios că a ghicit esențialul...

Chiar în sfîrșitul tragic, pesimist al piesei am putea decela o oarecare influență „buddhistă”. Dar cine l-a incitat pe Eugen să citească și să accepte astfel de texte? Sfîrșitul contrastează de o manieră frapantă cu optimismul lui Béranger de la începutul piesei. Să poți „să te înalți”, să poți „să zbori” este o sursă de necunoscute beatitudini. Apoi, atunci cînd Béranger revine din aceste lumi transcendente – deprimat de ceea ce a văzut: creația și distrugerea ciclică a Lumilor. Dar este aici o viziune hindusă, asiatică. Mă întreb cum a putut Eugen să ajungă la ea.

6 iulie 1972

Lungi discuții cu Sorin. Însemn esențialul în *Agendă*.

Seara vin la noi Eugen, Rodica, Marie-France, Cioran, Virgil și Monica. Sunt toți sub impresia reîntîlnirii cu Dinu. Atîtea enigme pe care nu știu cum să le dezlege. Un singur lucru este sigur: C.N. a izbutit să „asimileze” experiența închisorii, adică să se împace, și să-i găsească o justificare; a ieșit din această tragică încercare mai adîncit, mai împlinit. Și, mai ales, hotărît să accepte condițiile istorice ale României de azi, și deci să-și concentreze activitatea și creația în acele sectoare care sunt tolerate. Într-un cuvînt, Dinu, care a înțeles atît de bine filozofia lui Hegel, acceptă „Istoria” – și

ind că oricare altă decizie l-ar conduce la tăcere, sterilitate sau nevroză...

13 august 1974

...Sibylle și Christinel se reîntorc de la aeroport cu Marie-France (a părăsit doar acum cîteva ceasuri Dubrovnik, unde își petrec vacanța Eugen și Rodica). Amănunt: către amiază, Eugen, bine cunoscut pentru indiferența sau neglijența lui vestimentară, se îmbracă foarte corect – cămașă, cravată, veston, pălărie elegantă – și se plimbă pe plajă). Cinăm cu toții la restaurantul *El Tunnel*, în Palma Viega. Plimbare prin orașul vechi pînă aproape de miezul nopții. La despărțire, îi spun (oarecum în glumă) lui Stig că am vorbit de multe afară de Raimundo Lull, deși ne-am plimbat de atîtea ori în jurul statuii lui, în Piață...

20 iunie 1975

Invitați de Eugen și Rodica la restaurantul de la etajul 59 (?) al buildingului Montparnasse. (Ca să ne aducem aminte de Chicago, precizează Marie-France.) Apoi cu Cioran, la ei acasă. Eugen tot mai interesat de anumite scrieri mistice. Aș fi crezut că Cioran se va lăsa antrenat și-și va aminti de lecturile lui din tinerețe, de sfinții și sfințele pe care îi cunoștea atît de bine. Dar, așa cum mi-a mărturisit acum cîteva zile, lectura ziarelor și a revistelor săptămînale îl menține în „orizontul tragediei grecești și al Apocalipsului”. Singurele probleme cu adevărat actuale, precizează.

15 februarie 1976

Sibylle a invitat vreo patruzeci de prieteni și colegi la restaurantul Beauvilliers. Seară neuitată. Vorbesc Eugen Ionescu (amintind, cu mult umor, „conflictul generațiilor” din tinerețea noastră bucureșteană)...

11 martie 1977

Cu Rodica și Eugen, la Teatrul „Sarah Bernhardt”: *Jacques ou la Soumission*, în regia lui Pintilie. Spectacol impre-

sionant „din toate punctele de vedere“, cum se exprima cineva, la ieșire. Eugen ne mărturisește că i-a plăcut, deși nu și-a recunoscut întotdeauna intențiile și dramaturgia pe care le credea *evidente* în text. Geniul regizorului recrează, uneori, piese; ceea ce îngăduie în continua reactualizare a clasicii literaturii dramatice. Dar pentru un autor contemporan această „recreație“ poate părea suspectă: un început de alienare a propriei lui creații...

20 decembrie 1977

Azi noapte am terminat de citit, emoționat, *Monsieur Proust* de Céleste Albaret. De cartea aceasta mi-a vorbit Emil Cioran, într-o după-amiază de octombrie, în cafeneaua *La Martiniquaise*. Ne întâlnisem cu vreun ceas mai înainte Cioran, Eugen Ionescu și cu mine – la Editura Belfond, unde ne aștepta fotografu. Apoi, cu întreg grupul, în Place Furstenburg, căci, așa cum spusese lui Claude Bonnefoy, aici ne întâlnisem pentru prima dată, noi trei, în septembrie 1945, puțin timp după ce venisem de la Lisabona. Fotografu și-a dat silința să ne surprindă în diferite poziții și atitudini, vorbind între noi, eu privind când la unul, când la celălalt, Eugen rîzînd, perorînd, înălțîndu-și brațul, Cioran melancolic, politicoș, resemnat. Apoi Eugen a plecat grăbit, se ducea la o ședință de lucru la Academie...

15 iulie 1978

Am petrecut zilele de 13 și 14 iulie la „moara“ lui Eugen. Ca să putem scăpa de infernul megafoanelor din Place Charles Dullin – și, mai ales, să mai putem sta de vorbă pe îndelete, numai între noi...

Cérisy, 12 august 1978

La 3,00, improvizez o scurtă „comunicare“ despre „Lumières et transcendance dans l'oeuvre d'Eugène Ionesco“. (Dezvolt, de fapt, articolul publicat în englezește în volumul

The Two Faces of Ionesco, apărut sub îngrijirea lui Josette Lamont și Melvin Friedman.)

Seara, „spectacolul“ surprinzător de reușit. Maurice de Gandillac în academicianul din *La Lacune* și, mai ales, Marie-France jucînd rolul fetei din *La Leçon*...

2 iulie 1979

Invitați de Claude Gallimard dejunăm – Eugen Ionescu, Cioran și cu mine – la un restaurant din cartier. Eugen îmi mărturisește că de un an nu mai poate citi nimic, cu excepția istoriilor teatrului modern. Caută să vadă cum va fi judecat de istorie. (Lui Cioran îi mărturisește, la telefon, cel puțin o dată pe săptămînă, cît de mult îl preocupă întrebarea: ce va rămîne după moartea lui?)...

Eygalières –14 august 1981

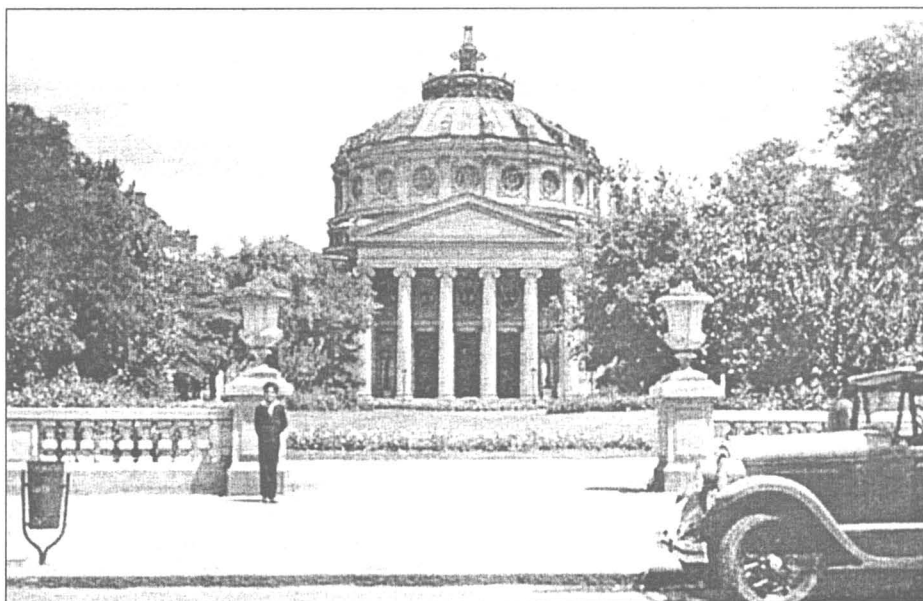
Azi au plecat Rodica, Marie-France și Eugen Ionescu, sosiți acum șase zile. Lungi discuții. Dar Eugen mi se pare deprimat, „angoșat“ – și el însuși repetă de mai multe ori pe zi că așa e, nu are chef de lucru, nu poate nici măcar citi altceva decît ziare.

Acum o lună, cînd am stat două zile la „Moară“ (13 – 15 iulie), era mult mai bine. Încerc să-l consolez cum pot (în fond, îi spun, este un ciclotimic, ca mulți alții etc.)...

28 iunie 1984

Ieri seară, cu Ioneștii și Cioran, am cinat la Colette și Claude Gallimard. Eram plictisit, fără chef, în cele din urmă, deprimat. Discuția generală: s-a vorbit mai ales despre boli...

Mircea Eliade, *Jurnal*,
Volumul I 1941–1969, Volumul II 1970–1985,
Ediție îngrijită și indici de Mircea Handoca,
Editura Humanitas, București, 1993

Ateneul Român

BUCUREȘTII DE ALTĂDATĂ

Consiliul Comunei București

Ședința de la 28 Mai seara 1894

Sub președinția d-lui N. Filipescu, primarul

Sedința se deschide la ora 9 seara. [...] În urma acestora, dl. Primar prezintă planurile întocmite și dă explicațiuni Consiliului, în mod detaliat, asupra lucrărilor ce se vor executa cea mai mare parte anul acesta, după cum urmează:

Începând cu clădirile municipale arată că una din primele lucrări va fi construcțiunea unei hale în culoarea de Negru. D-sa, după ce arată neajunsul de care suferă o foarte mare parte a populațiunii din culoarea de Negru din lipsa unei hale în apropiere, deoarece atât hala Ghica, cât și halele Amza și Grivița sunt prea depărtate, prezintă planurile halei ce s-a proiectat a se construi în punctul numit Ghenea, la intersecțiunea stradei Traian cu Calea Călărași și strada Grațioasă care va costa vreo 190.000 lei și unde o parte din subsolul ei se va utiliza ca abator pentru miei.

Tot în culoarea de Negru, dl. Primar zice că s-a proiectat crearea unei piețe la intersecția stradei Traian cu Calea Dudești pentru staționarea carelor cu lemne, cu fructe și altele, ceea ce va fi o operă de salubritate locală, căci se vor astupa așa-zisele gropi Pipăilă, care astăzi sunt un focar de infecțiune.

Dl. Mihalcea vine în Consiliu.

Dl. Primar trece apoi la alte clădiri; astfel d-sa arată că tot în acest an se vor înființa din nou două școli comunale. Pentru una din aceste școli s-a convenit cu colonia franceză din București, care are clădit deja un loc de școală în strada Traian, în foarte bune condițiuni, de a cumpăra Comuna acel local cu preț avantajos pentru o școală de fete, colonia franceză întâmpinând dificultăți de a înființa ea școala acolo; iar o a doua școală se va clădi în apropiere de bariera calei Victoria.

O clădire de mare utilitate ce se va face anul acesta d-sa arată că va fi clădirea pentru băile populare. Poporul sărac astăzi suferă din lipsă de băi, căci cele existente sunt scumpe și de aceea s-a proiectat înființarea de băi populare care să permită populațiunii sărace a găsi o baie igienică pe un preț foarte mic, aproape gratuit, căci baia nu va costa decât 10 bani. Prima baie de felul acesta, al cărui plan și deviz le prezintă Consiliului, se va construi pe locul viran din fața cheului drept al Dâmboviței lângă piața Bibescu-Vodă, în prelungirea stradei Poetului, care loc astăzi servește pentru deposit de gunoaie. Aceste băi vor conține pe lângă un basin mare cu apă rece și un număr destul de mare de cabine cu băi calde și dușe separate, atât pentru femei cât și pentru bărbați.

Apa atât din băi cât și din basin va fi din conductele orașului, proapătă întotdeauna și limpede, iar nu ca cea actuală de prin bazinele băilor, stagnantă și murdară. Cu modul acesta se va pune capăt obiceiului urât și barbar de scaldarea oamenilor pe canalul Dâmboviței în văzul tuturor și într-o apă care primește tot felul de necurătenii în parcursul ei prin oraș.

Întreaga clădire a acestei băi va costa suma de 150.000 lei în total.

O altă clădire importantă este pentru ospelul comunal. Deși această clădire nu intră în planul de lucrări din anul acesta, totuși serviciul tehnic a elaborat un plan de situație în raport cu trebuințele serviciilor Comunei, care plan nu este cel definitiv; d-sa prezintă consiliului acest plan cum și programul care are a

servi de bază la întocmirea planului definitiv al noului Ospel comunal pentru care se va adresa la arhitecții din țară și din străinătate, neputându-se face în birourile Primăriei.

D-sa explică că această clădire va fi așezată pe locul ocupat astăzi de Eforia spitalelor civile și va avea patru fațade pe patru strade: o fațadă pe bulevardul Carol, una pe strada Biserica Enei, prelungită prin actuala grădină a Primăriei, și una pe pe altă stradă nouă care se va deschide din prelungirea stradei Biserica Enei în bulevardul Carol, paralel cu bulevardul Colțea.

Prin deschiderea acestor două strade noi, vastul teren care formează astăzi grădina Primăriei se va putea împărți în parcele și a se vinde pentru facere de construcțiuni pe dânsle.

Dl. Triandafil vine și ia loc în Consiliu.

Între construcțiunile ce se vor începe în anul acesta este și construcțiunea în Târgul Moșilor a unui pavilion în care să se expună produsele industriale și unde se va face o bursă de cereale. – Se știe, zice dl. Primar, că comitetul organizator al expoziției române de la Paris din anul 1889 realizând o economie de 40.000 lei, a găsit de cuviință a o oferi Primăriei, cu condițiunea ca să construiască un pavilion de industrie în Târgul Moșilor.

Dl. Primar zice că și acest proiect se va realiza, executarea lui însă având a costa peste 80.000 lei, va trebui ca să contribuie și Primăria cu 40.000 lei, spre a se putea construi pavilionul în cestiune care va servi în cursul anului de bursă de cereale, iar în timpul Moșilor de pavilion de industrie. Cu construcțiunea acestui pavilion pe de o parte, iar pe de alta cu înființarea la Obor a gării proiectată pentru complectarea liniei ferate înconjurătoare (de centură) se va desvolta mult acest punct al orașului.

Tot în anul acesta se va termina și se va pune în exploatare tramvaiul electric de pe bulevard. Acest tramvai ar fi trebuit să funcționeze din toamna anului trecut, dar s-a produs o întârziere din cauza studierii modului de așezare a liniilor și a modelului stâlpilor. Acum stâlpii sunt în lucrare, șinele sunt așezate, isina electrică clădită, vagoanele sosite și în curând se va începe așezarea subterană a cablului luminei electrice, așa că în luna iulie a.c. tramvaiul electric va începe să funcționeze.

Continuând, dl. Primar zice că a terminat cu partea relativă la construcțiuni, și acum trece la un alt gen de lucrări și care se vor săvârși tot în anul acesta și care sunt cele mai importante pentru igiena și salubritatea orașului. Acestea sunt *lucrările de însănoțire*.

D-sa amintește în treacăt că anul acesta s-a terminat gara de gunoaie de la Tunari, care s-a construit în condițiuni foarte practice și care va începe în curând să funcționeze. Această gară a fost făcută în scopul de a facilita depărtarea gunoaielor din oraș înființându-se încă un debușeu. Până acum nu exista decât o singură gară de gunoaie, aceea de la Negru-Vodă, și erau mari inconveniente în a concentra toate transporturile într-un singur punct; acum cu înființarea noii gări de la Tunari vor dispărea asemenea inconveniente. Tot la această gară s-a înființat și un cup-tor cremator întocmai planului ce prezintă, destinat a distruge prin combustione gunoaielor menajere. Cu acest cuptor se va face încercarea, și dacă va da bune rezultate se vor mai înființa și alte-

le. Totodată dl. Primar comunică Consiliului că la gara de la Tunari s-a rezervat și un loc vast care va servi ca deposit de materiale pentru pavaje.

Dl. dr. Severeanu, luând cuvântul, găsește că nu e bine să se arză gunoaiile din două puncte de vedere: 1) că se răspândește un fum desagregabil și vătămător și 2) că aceste gunoaii pot fi întrebuințate în agricultură pentru îngrășarea pământului; de aceea d-sa ar propune ca Primăria să destine un loc în afara orașului unde să se depună gunoaiile din oraș și crede că dacă nu acum, dar mai târziu se vor găsi amatori care le vor cere ca să le utilizeze.

Dl. Primar răspunde că nici o ofertă nu e încă venită în acest sens și că ivindu-se vreuna, ea va fi binevenită; până atunci însă vom arde gunoaiile, nefiindu-ne actualmente de nici un folos și mai ales că pământul de agricultură în România este destul de fertil și nu are trebuință de îngrășare cu asemenea gunoaii.

D-sa arată că peste 4-5 zile respectivul cuptor va fi terminat, se vor face experiențe cu el și în cas de a prezenta vreun inconvenient se va aviza la transformare.

Trecând de la această cestiune, dl. Primar abordează o altă cestiune din cele mai importante: *pavajele*.

D-sa arată că în capitală se află încă un număr de strade care nu sunt pavate, parte din aceste strade sunt situate în interiorul șoselelor înconjurătoare, parte dincolo de aceste șosele.

Starea în care se află acele strade fără pavaj face pe de o parte circulația anevoioasă, iar pe de altă parte acele meteorice și diferite lichide neputând găsi scurgere repede, stagnează la suprafață și formează acele băltoace puturoase cu apă verde care dau naștere la emanațiuni vătămătoare sănătății și la epidemii.

Toate aceste strade trebuiesc pavate.

În anul acesta se va face un mare progres în ce privește pavajele, căci se va întrebuința din noul împrumut suma de 700.000 lei pentru pavaje cu piatră, bolovani și grație bunei stări a finanțelor Comunei s-a prevăzut în bugetul ordinar suma de 300.000 lei tot pentru pavaje și reparațiuni, astfel că în anul acesta se consacră numai pentru aceasta suma de un milion. Cu această sumă se vor putea pava toate stradele din interiorul șoselelor înconjurătoare și o parte din acelea exterioare. D-sa dă citire tabloului cu stradele care se vor pava anul acesta și care vor fi următoarele:

Lotul 1: Fundătura Turcului, Fundătura Vinerei și Grivița, prelungirea Rosetti și Rondul, Regulul, Horațiu, Ceairului, Antonică, gropile Neptun, Oziris, Sfinții Voievozi, Atelierele și Grivița spre barieră.

Lotul 2: Grivița spre cimitir, Zaharia, Luca și Petre Răpușescu.

Lotul 3: Clopotarii Noi, Țăranilor, Oțetari, biserica Popa Chițu, Rudolf, Sf. Maria, Cercului și Fecioarei.

Lotul 4: Străbună, Vaporul lui Assan, Ghiță Brânzaru, Oborul Nou și fundătura Vaselor.

Lotul 5: fundătura Columbilor, Gentila, Fetițelor, Viței, Agricultori, Pescari, fundătura Ciupitului, Verdeței, Voinicului, Spoitori, Filomela, Măcelari (albastru), Bordeielor, Crucea de Piatră, fundătura Mărcuței și Sârbi pe cheu.

Lotul 6: Carmenilor, Azilul de noapte, fundătura Tigrlui, fundătura Vânători, fundătura Lupea, Gârlița din Lupea, Mucius Scevola, Seneca, Fenix, Miracolului, Sircuilor, Luceafărului și Isvorului.

Lotul 7: Pușorului, Ecoului din Arionoaia, Sf. Apostoli, Crișului, Discordiei, Vitejescu, Angela, gara de gunoaii, Calea Văcărești, Cuza-Vodă, Tunului, și Acvila.

Dl. Primar arată apoi că una din lucrările cele mai impor-

tante pentru igiena orașului este complectarea rețelei de canale de scurgere. Pentru a se face această lucrare în mod sistematic a trebuit să se facă un studiu amănunțit asupra configurației orașului și să se elaboreze un plan sistematic al tuturor curbilor de nivel, al talvegurilor, al bazinelor și al subbazinelor. Acest plan care este terminat și pe care d-sa îl prezintă Consiliului dă o idee de ceea ce ar fi capitala necanalizată și în ce stare s-ar afla apele din ploii care nu ar putea să aibă o pantă de scurgere; d-sa explică că după ce s-a stabilit nivelul s-au împărțit Bucureștii în mai multe bazine, despărțirile dintre bazine sunt punctele înalte, iar prin mijlocul lor trec colectoarele principale. Liniile albastre de pe plan indică colectoarele actuale, iar liniile roșii colectoarele indispensabile a se face.

Este imperios, zice d-sa, a se spori numărul colectoarelor, fiind puține cele existente în raport cu numărul canalelor mici care sunt multe.

Din cauză că nu sunt colectoare în număr suficient se umplu canalele în multe părți ale orașului în timpul ploilor torențiale și apa debordează pe strade, nemaivând loc în canal, și ca exemplu este strada Clemenței colț cu strada Dionisie, unde la fiecare ploaie mare apa debordează pe stradă.

Asemenea debordări provin și din cauză că multe canaluri s-au făcut în trecut în mod defectuos, atât din cauză că se făceau asemenea canaluri după cereri și după influențe, astfel că se construiau canaluri fără a se întreba dacă colectoarele din apropiere pot primi sau nu un nou debit de ape de scurgere.

Și anul acesta Primăria a fost sesizată de cereri din partea cetățenilor pentru facere de canaluri; aceste cereri însă le-a împărțit în două categorii: cele cărora se poate da satisfacție și cele care nu se pot satisface din lipsă de colectoare.

Canalurile care se pot face se vor executa chiar anul acesta. În unele unde s-au găsit canaluri care nu au destulă pantă s-au introdus niște rezervoare cu descărcare automată compuse din niște rezervoare de apă care îndată ce se umplu se descarcă singure de 2 sau de 3 ori pe zi în canal, spălându-l și cu modul acesta vor fi curate și aceste canaluri.

În anul acesta se va face și o încercare de a se spăla canalul de pe Calea Victoriei cu apă electrolizată, care este un mijloc bun de dezinfecție și de spălare igienică a canalurilor fără a costa mult.

Cu privire la canaluri d-sa adaogă că se va înființa la anumite distanțe pe trotuare niște capace metalice cu pod-bascălă puse în comunicație cu canalurile prin tuburi care să permită a se introduce zăpadă de pe strade în canaluri, rezolvându-se astfel și această mare cestiune a grabnicei și economice curățiri a stradelor în timpul iernii de marea cantitate de zăpadă ce cade în oraș [...].

O altă cestiune și una din cele mai importante este cestiunea apei. D-sa nu mai vorbește de studiile generale ale regimului aquifer înconjurător al Bucureștilor, căci acesta se cunoaște din raportul comparativ asupra alimentării orașului cu apă făcut de dl. Bechmann, savantul inginer-șef al lucrărilor de însănătoșire a Parisului, ci de rezultatele obținute în urma studiilor făcute.

La Joița, în apropiere de filtrele actuale, pe o suprafață de 90 hectare s-au făcut 15 puțuri ale căror rezultate sunt îmbucurătoare căci toate dau o apă abundentă și de o perfectă calitate. D-sa prezentând apoi planul de situație al localității, arată că s-au făcut sondaje la actualele filtre spre a se utiliza conducta care servește astăzi pentru aducerea în oraș a apei filtrate și a se face cu modul acesta o economie în lucrări [...].

După calcul s-ar putea cu vreo 300 puțuri să avem apă suficientă de băut pentru întreg orașul.

D-sa arată cum s-au făcut asemenea instalațiuni la Veneția, care se alimentează din puțurile de la St. Ambrogio și de pe

Valea Padului, și unde puțurile nu au decât un debit care variază între 30 și 40 metri cubi pe zi.

Era temere, zice d-sa, ca nu cumva debitul puțurilor să aibă influență unul asupra altuia, adică scoțându-se apă dintr-unul, celelalte să nu mai aibă apă suficientă, dar grație încercărilor făcute și în acest sens s-a constatat că două puțuri așezate la 5-6 metri depărtare unul de altul au un debit regulat și constant, și ca dovadă despre aceasta d-sa dă citire unui pasagiu din raportul d-lui Bechmann care confirmă lucrul acesta.

În urmă s-au mai făcut încă 13 puțuri care au confirmat rezultatul celor dintâi. Acum 15 zile d-nul Saligny, unul din cei mai învățați ingineri ai țării, a vizitat aceste lucrări și a găsit că puțurile acestea sunt singura soluție pentru alimentarea Bucureștilor. Când dară oameni de știință de competența d-lor Bechmann, Saligny, Babeș și Bernard se pronunță în favoarea acestui sistem, dubiu nu mai poate fi pentru nimeni, căci în asemenea materie nu ne putem basa decât pe avisul oamenilor competenți [...].

O altă lucrare de mare importanță ce se va începe anul acesta și pentru care se prepară astăzi deja lucrările este planul orașului. D-sa expune diferitele propuneri ce s-au prezentat pentru această lucrare între care este aceea a statului major al armatei, dar această propunere prezintă inconveniente din cauză că ar fi trebuit să se servească de triangulația generală a țării raportând-o la triangulația orașului ce n-ar fi constituit o bază sigură.

Serviciul planului din Direcția lucrărilor tehnice ale primăriei fiind mult prea împovărat cu lucrările curente din care unele foarte importante, nu poate să fie distras de la aceste lucrări pentru a se ocupa exclusiv de planul orașului. În această situație nu se putea găsi o mai bună soluție decât aceea de a se încredința această lucrare d-lui Spiru Haret, doctor în științe și profesor universitar, după oferta ce a făcut. Reputațiunea științifică a d-lui Haret prezintă cele mai solide garanții pentru reușita lucrării, astfel că oferta d-sale este de preferat tuturor celorlalte; pe de altă parte în această lucrare nu se poate face nici un control, căci controlul ar constitui o a doua lucrare, de aceea d-sa crede că încredințând lucrarea unei persoane competente și serioase ca d-nul Haret vom putea ajunge să avem un plan al orașului bine triangulat.

O ultimă lucrare ce se va începe anul acesta sunt antrepositele. Pentru construcțiunea lor s-a ales locul așa numit Geagoga la extremitatea de sus a Căii Rahova, care este în comunicație cu orașul prin două artere principale: bulevardul Maria și Calea Rahovei.

Programul întregii lucrări astfel după cum s-a stabilit de serviciul tehnic va costa 1.400.000 lei. Aceste antreposite vor servi pentru vin, coloniale și produse manufacturale. D-sa crede că aceste antreposite vor produce cel puțin 140.000 lei anual, adică 10% din valoarea lucrării. Aceasta însă nu e nimic în raport cu ușurința ce se va aduce comercianților din București, căci mărfurile depuse în antreposite vor fi scutite nu numai de taxele comunale, dar și de drepturile de vamă până la ridicarea lor. Afară de aceasta se vor emite și varante asupra mărfurilor antrepositate și comercianții vor putea găsi bani cu procente mici la caz de trebuință.

Mai toate aceste lucrări sunt după cum se vede productive de venituri, așa abonamentele la ape vor produce 730.000 lei anual, *tout-à-l'égout* 258.000 lei, antrepositele 140.000 lei, căderea de apă din Argeș 400.000 lei, în total 1.528.000 lei. La aceasta trebuie să adăugăm locațiunile noii hale ce se va construi.

În momentul când facem aceste mari lucrări situațiunea financiară a comunei este destul de bună, căci exercițiul

anului 1893–1894 va lăsa un excedent de 200.000 lei și ea va deveni mai înfloritoare după executarea tuturor lucrărilor enumerate aici, așa că Bucurescii pot merge încă 10 ani cu impozitele ce le au azi și s-a gândit chiar în vederea acestui spor de venituri de a scădea unele din actualele taxe comunale, mai ales din acelea care apasă prea greu asupra obiectelor de primă trebuință.

Dacă dar situațiunea financiară a orașului e atât de bună, nu se va critica o ultimă lucrare care se pretinde a fi de lux, adică deschiderea bulevardului Colței, care în realitate nu este un lux ci o necesitate, deoarece Calea Victoriei, singura cale de acces care străbate centrul populat al orașului, a devenit impracticabilă prin îngustimea ei, iar pe de altă parte prin frângerea ei în mai multe părți a devenit strâmbă și prezintă un urât aspect; afară de aceasta nici pavajul acestei strade nu poate dura, fiind strâmtă și mult frecventată; la acestea se mai adaugă și tramcarele care o străbat și care fac circulațiunea anevoioasă, astfel încât se simte absolută trebuință de a se deschide o arteră paralelă cu ea și în condițiuni moderne atât ca lărgime cât și ca aliniament.

Traseul acestui bulevard s-a aprobat de Consiliul tehnic superior și de Consiliul de Miniștri, recunoscându-i-se utilitatea. Costul deschiderii lui, scoțând partea coprinsă între strada Batiștei și Clemenței, este de vreo 5.000.000 lei, făcându-se toate exproprierile în total. Deja s-a ivit o societate franceză cu care actualmente se găsește în tratări, care se oferă să dea Comunei 5.000.000 lei pentru toate terenurile ce vor rămâne pe ambele laturi ale bulevardului din exproprierile ce se vor face pentru deschiderea acestui bulevard, luându-și obligațiunea de a construi pe toate terenurile ce i se vor ceda în timp de 5 ani cel mult în schimbul unei scutiri de impozite pe timp de 15 ani.

Cu modul acesta Primăria nu va cheltui pe de o parte nimic, iar pe de alta va avea bulevardul deschis și locurile pe ambele părți completate cu clădiri de la un capăt la celălalt.

În ceea ce privește impositul s-a făcut o comparațiune cu bulevardul Elisabeta, care e deschis de atâția ani, și s-a constatat că nu se percepe de către Stat decât 36.000 lei anual, așa că și din acest punct de vedere nu e nici un dezavantagiu și este bine a se deschide cât mai curând, căci orice amânări ar îngreuna facerea exproprierilor, valoarea imobilelor crescând din an în an. Dorința d-sale, zice dl. Primar, este de a face și alte bulevarde, oricât de multe, trebuind a ne preocupa nu numai de udarea și de măturarea stradelor ci și de înfrumusețarea orașului care trece drept un oraș european, dar care este mult înapoiat; astfel ar dori a se prelungi chiar acest bulevard de cealaltă parte până la hale sau a se uni cu bulevardul Maria, străbătând orașul de la un capăt la altul până la bariera Căii Rahova; apoi a se transforma de la bifurcație și Calea Dorobanților în bulevard, dând voie a construi cu 6 metri retragere în curte. Un alt bulevard proiectat a se deschide este Schitu Măgureanu, lărgindu-se grădina Cișmigiu. Deja dl. Ministru al Domeniilor în toamna anului viitor voiește a deschide o expoziție industrială a țărilor balcanice în Bucuresci și construcțiunea aceasta voiește a fi așezată cu fața pe acest bulevard și cu corpul clădirii în Cișmigiu.

Terminând, dl. Primar zice că acestea sunt lucrările proiectate a se face și cu care Bucurescii cred că vor lua o adevărată desvoltare de oraș european.

(„Monitorul Comunal al Primăriei Bucuresci“, An XIX, No. 12, Dumineca, 26 Iunie 1894, pp. 106–111)

Text comunicat de Veronica ALDEA

Ediții – Biblioteca școlarului

Din colecțiile Bibliotecii Metropolitane București

Alois JIRASEK, *Vechi povestiri cehe*

În românește de Eman. Cerbu și K. Falter, Editura Tineretului, București, 1955

Vechile povestiri cehe sînt una din cele mai populare cărți ale lui Jirasek. Ele au fost scrise mai ales pentru tineret, dar sînt citite cu drag și de către oamenii maturi. Și pe drept cuvînt, Jirasek le-a conceput în apogeul carierei sale de scriitor, într-o epocă în care primele volume ale romanului F. L. Vek și întiiul volum din La noi se și publicaseră. Magistrală este însăși tratarea legendelor. Dar cartea este importantă și pentru cuprinsul ei. E ca o poartă prin care pătrundem în maniera lui Jirasek de a înfățișa istoria cehă... (Zdenek Nejedly)

C. DOBROGEANU-GHEREA, *Studii critice*

Ediție îngrijită și prefațată de Horia Bratu, Editura Tineretului, București, 1957

... Durerea ce simte, mai ales cînd acea durere e pentru soarta omenirii nefericite, Eminescu ne-o sugerează. El ne interesează, ne pasionează de cele mai înalte probleme ce ating nu numai soarta omenirii, ci și pe-a universului întreg. Chiar acolo unde e mai consecvent ca pesimist, o parte a pesimismului său urmărește să ne dea un cadru cît se poate de întunecos, la o nedreptate, la o mizerie omenească, pentru a o face mai respingătoare și contra căreia el se ridică din toate puterile...

Primii noștri poeți

Ediție îngrijită și note de Teodor Virgolici, Editura Tineretului, București, 1958

... Prin opera primilor Văcărești și a lui Conachi poezia se eliberează de haina religioasă, apropiindu-se de viață, devenind un mijloc de exteriorizare a sentimentelor personale ale omului, a gîndurilor și pasiunilor omenești. Corespunzător noului conținut, iau naștere și noi forme poetice. Poeziile acestora conțin tropi, sînt scrise în strofe de o construcție variată, cu ritmuri și scheme de rimă felurite...

ISTORIA CĂRȚII

ROBERT FLACELIÈRE

Istoria literară a Greciei Antice

Robert Flacelière, *Istoria literară a Greciei Antice*, în românește de Mihai Gramatopol, Editura Univers, București, 1970

Înfățișînd cu altă ocazie viața zilnică în Grecia antică, am avut impresia că descriu mai ales exteriorul lucrurilor și aspectul lor cel mai obișnuit, acela tocmai care era cel mai „cotidian”. Am evocat străduțele înguste și rău mirositoare ale orașului de jos din Atena, nu și monumentele Acropolei; meșteșugurile cele mai umile, nu și capodoperele picturii și ale sculpturii; modul de lucru al Adunării Poporului și al Tribunalelor, nu elocința unui Demostene; organizarea reprezentațiilor teatrale, nu opera marilor poeți tragici; educația copiilor și sporturile, nu progresele istoriei, ale științelor și ale filozofiei. Aici aș dori să înfățișez partea cealaltă, cea mai strălucitoare, a dipticului, întocmind un tablou al civilizației grecești privită prin prisma scriitorilor săi cei mai de valoare.

Dacă ar fi de ajuns să iubești subiectul despre care vorbești pentru a vorbi frumos și pentru a-l face să fie iubit, aș fi liniștit...

Din Cuvîntul înainte al autorului

Istoria literară a Greciei antice datorată lui Robert Flacelière pe care o înfățișăm publicului românesc este o lucrare în felul ei unică. De un deceniu aproape documentul literar a început să preocupe pe istorici și sub un alt aspect decît cel al datelor sau realităților pe care textul le-ar putea furniza. Celor ce studiază istoria literaturii, antichitatea, în operele care ni s-au păstrat, li se adresează într-alt chip, istoricilor însă de la o vreme, după ce investigația arheologică, epigrafică, de istoria artei, numismatică, sau în domeniul vast al artelor minore a produs un material informativ enorm și o exegetică considerabilă, ea le deschide porțile pline de înțelesuri ale conturării și întregirii, ale căpătării sensului deplin, porțile textelor literare. Dar Schliemann o făcuse la vremea sa! Cu *Iliada* în mînă nu pornise să caute Troia? Și a găsit-o! La Micene nu descoperise mormintele lui Agamemnon și al Clitemnestrei? Se înșela! Textele literare nu se des-tăinuie decît atunci cînd cunoașterea riguroasă a trecutului se bazează pe date verificabile și certificate pe toate coordonatele!

Robert Flacelière, filolog, arheolog și istoric, posedă acel indispensabil instrument al cercetătorului

antichității: cunoașterea culturii literare a vremii de care se ocupă, instrument fără de care munca arheologului sau a oricărui specialist în cutare domeniu particular al antichităților grecești devine material pe jumătate mort, destinat de la bun început să formeze obiectul unei prelucrări, al unei integrări care să-l valorifice pe deplin. Cu alte cuvinte, dualismul, pînă nu demult de neîmpăcat, între filolog și arheolog, tinde prin forța împrejurărilor să se estompeze, căci cercetarea modernă, parcurgînd necesare decenii de erudiție și specializare, reintegrează astăzi domeniul sintezei superioare, al acelei sinteze în care particularul este înțeles sub toate valențele ce le oferă.

Istoria literară a Greciei antice reușește, după părerea noastră, să illustreze în ansamblul ei amintita tendință a cercetării moderne, evident izbindu-se de dificultățile inerente ce le implică cuprinderea multîmii de secole de la Homer la Plotin, în a căror rezolvare însă, la modul minunat al închegării într-un tot cu o distinctă personalitate, rezidă caracterul unic al lucrării...

Mihai GRAMATOPOL

„Să fugim în patria noastră dragă. Cum trebuie să fugim și să urcăm? Vom face întotdeauna ca Ulise, care se spune că a scăpat de vrăjitoarea Circe și de Calipso și nu a vrut să rămână lângă ele, cu toate plăcerile ochilor și toate bucuriile simțurilor pe care le aflate. Patria noastră e locul din care venim. Tatăl nostru se află acolo.”

(PLOTIN, I, 6, 8.)

De la Homer la Plotin s-a scurs mai mult de un mileniu pe care l-am parcurs în zbor rapid, lăsând deoparte fără îndoială multe bogății și măreții ale elenismului antic.

În majoritatea literaturilor vechi, cele dintii poeme sînt închinute exclusiv divinității și originii lumii. În Grecia, *Iliada* și *Odiseea* nu neglijează Olimpul, însă oamenii sînt aceia care apar pe scenă în primul plan, iar cînd se numesc Ahile, Hector sau Ulise sînt mult mai reprezentativi decît zeii.

Pictorii de vase atenieni încă de la primele încercări atît de sfîngace ale secolului VIII î.e.n. fac loc figurii omenești în decorul geometric al ceramicii lor. Apoi, în toată arta clasică și mai pe urmă elenistică, se va proslăvi frumusețea corpului masculin și feminin.

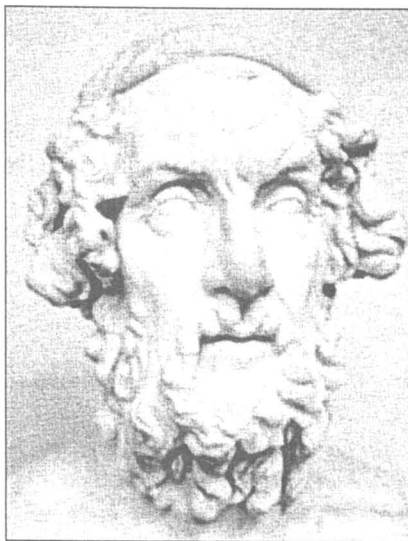
Cei dintii filozofi, în Ionia, și-au întors privirea către lume, însă în secolul V, revoluția socratică și sofistică își concentrează atenția asupra omului. Într-un anumit fel, atît maxima „cunoaște-te pe tine însuși”, împrumutată de către Socrate din înțelepciunea delfică, cît și adagiul lui Protagoras, „omul este măsura tuturor lucrurilor”, se întîlnesc și converg. Protagoras sugerează că zeii și universul însuși nu au decît o existență contingentă și subiectivă prin raport cu omul, indicînd mai ales că omul, unic subiect, se află în centrul tuturor lucrurilor și constituie realitatea esențială. Socrate nu împărtășește acest relativism: el vrea ca omul să se întărească mai întîi în el însuși și să-și măsoare forțele înainte de a porni la cucerirea lumii. Atît ateniianul cît și abderitul sînt amîndoi umaniști în aceeași măsură.

În secolul V se laicizează surprinzător de repede însăși gîndirea poezilor. Eschil, în *Prometeu*, atribuia acestui titan originea civilizației umane. Numai o generație după el, Sofocle, care totuși n-a putut fi elevul sofistilor, pune în gura corului din *Antigona*: „Multe minuni sînt pe această lume, dar nici o minune nu e mai mare decît omul... Cuvîntul, gîndirea repede ca vîntul, aspirațiile din care se nasc cetăți, toate acestea le-a dobîndit prin el însuși.” Iar Menandru va fi ecoul lui Sofocle: „Omul, ce minunăție, dacă e într-adevăr om!”...

Cînd cetatea clasică și-a trăit traiul, stoicii au proclamat *omul cosmopolit*, adică cetățean al lumii. Definiției lui Aristotel: „Omul este o ființă care trăiește într-o cetate”, Hrisip îi substituie următoarea: „Omul este o ființă care trăiește într-o societate universală (coinonicon).” Grecii au știut deci să depășească cadrul îngust al particularismului politic pentru a ajunge la universal...

Religia Greciei antice este antropomorfă: nu este oare acesta un indiciu că elenii, pentru a și-i reprezenta pe nemuritori, n-au găsit nimic altceva mai frumos decît înfățișarea omenească?

Elenistul care-i citește pe părinții Bisericii grecești regăsește adeseori la aceștia tendința ancestrală mai înainte amintită, în special la Clement din Alexandria, la Gregorios din Nisa și la

Homer

Ioan Hrisostomul. Clement, de pildă, scrie în *Pedagogul*: „Forța organizatoare a lumii considerînd că omul este opera supremă, i-a pus sufletul sub ocîrmuirea inteligenței și a temperanței, în timp ce corpul i-l a împodobit cu frumusețe și armonie.” Pentru a folosi drept argument apologetic nu numai cerurile, „care stau mărturie gloriei lui Dumnezeu”, ci și frumusețea morală și chiar fizică a omului, nu trebuie să fii grec?...

Oare filozofia și întreaga civilizație greacă să nu aibă pentru noi decît un interes istoric? Elada nu mai are nimic să ne învețe? Dimpotrivă, poate că astăzi, cînd omul se află mai mult decît oricînd sub amenințarea „dezumanizării”, datorită mașinilor, progresului multiplu, minunat și teribil al tehnicii, îi este folositor să se recălească, să se asigure el însuși în

rădăcinile sale cele mai adînci printr-o referire la propriile sale izvoare. Or, civilizația noastră actuală a luat naștere în Grecia.

Puțin numeroși sînt acei greci care, ca Epicur și Lucian, au desconsiderat partea misterului, adică a divinului...

Iată pentru ce filozofia păgînă a Greciei a putut fi privită de mai mulți Părinți ai Bisericii drept o pregătire îndepărtată a creștinismului, o călăuzire voită de *Pedagogul* divin, către Evanghelie, un fel de Vechi Testament *in partibus infidelium*. Aristotel, el însuși foarte puțin mistic, va deveni, pentru Evul Mediu și pentru sfîntul Toma, depozitarul întregii științe omenești, „filozoful” prin excelență. Teologia creștină apare, așadar, în diversele etape ale carierei ei, ca o sinteză a revelației gîndirii grecești.

După opinia unui filozof creștin de astăzi, Jean Guitton, înțelepților Greciei nu le-a lipsit decît „posesia acelor concepte cheie pe care le moștenise gîndirea iudaică: cele de transcendență, de creație, de valoare absolută a persoanelor. Platon le atinge deseori, dar nu le justifică prin principiile sale”.

Atunci cînd a venit vremea, admirabila limbă greacă, care exprimase poezia lui Homer și gîndurile lui Platon, a fost socotită demnă să poarte Revelația Noului Testament, iar apoi să servească Bisericii creștine ca prim idiom sacru, înaintea latinei.

În zilele noastre, literatura Greciei moderne, chiar dacă are mai puțini cititori, continuă marea tradiție a Antichității, cu scriitori remarcabili ca Kostis Palamas, Anghelos Sikelianos și Nikos Kazantzakis.

În istoria omenirii poporul grec a fost cel dintii care și-a dat seama de toate puterile omului, situîndu-se în raport cu lumea sub lumina rațiunii, fără să uite partea ce se cuvine misterului, inefabilului, divinului.

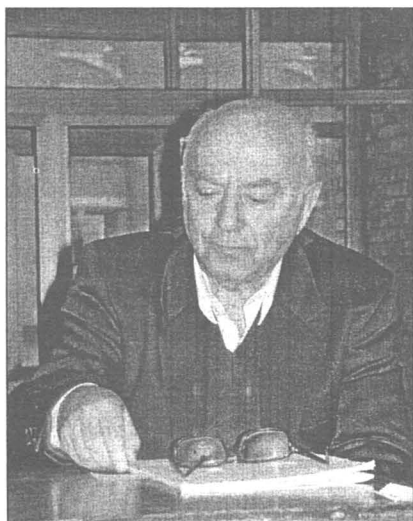
Civilizația noastră actuală, care, prin intermediul imperiului roman și al creștinismului, este fiica Greciei, începe să afle că este muritoare. Atomul, presimțit și denumit de către Democrit, a fost dezintegrat, iar lumea riscă să fie dezintegrată la rîndul ei într-o conflagrație apocaliptică. Această *ecpyrosis*, pe care stoicii o credeau periodică în istoria universului, va fi, cel puțin pentru speța umană, definitivă.

În orice clipă, grație uimitoarelor progrese ale științei și tehnicii inițiate în Grecia, această posibilitate poate deveni realitate.

În ce mă privește, nu știu decît un singur lucru: atîta vreme cît pămîntul va dăinui, atîta vreme cît vor exista oameni, Homer, Platon și alți mulți scriitori greci vor afla entuziaști cititori.

AUTOGRAFE CONTEMPORANE

Kiril KOVALGI

Biobibliografie

Poet, eseist, prozator, critic literar, traducător, profesor, Kiril Kovalgi s-a născut la 14 martie 1930 în satul basarabean Tașlik (România, actualmente regiunea Odessa, Ucraina). În 1940 s-a strămutat cu familia în orașul Akerman (Cetatea Albă, astăzi Belgorod-Dnestrosk).

Din 1949 a urmat Institutul de Literatură „Maxim Gorki” din Moscova, pe care l-a absolvit în 1954; a lucrat apoi ca ziarist la Chișinău. Debutează în 1955 cu volumul de versuri *Încercarea*; este primit în Uniunea Scriitorilor, ales membru al Consiliului de conducere și președinte al secțiunii ruse a Uniunii Scriitorilor din RSS Moldovenească. În 1959 este trimis la Moscova, fiind numit consultant pentru literatura moldovenească pe lângă conducerea Uniunii Scriitorilor din URSS. A lucrat ca redactor responsabil al revistei „Opere și păreri”, șef de secție la revistele „Revista literară” și „Adolescența”, iar apoi ca redactor-șef al Editurii Muncitorul moscovit.

Ca prozator, Kiril Kovalgi a scris povestiri, nuvela *Cinci puncte pe hartă* (1965) și romanul *Istorie de liman* (1970), care a cunoscut o nouă ediție prelucrată și adăugită sub titlul *Lumânarea în curent* (1996), fiind propus pentru Premiul de Stat al Rusiei. În 2003 a

Baladă nocturnă

„În cartea-aceasta-i viața mea,
E jumătatea mea de veac.
Război, străini și sărăcie,
Iubiri, tristețe fără leac.
Aici e toată lumea mea.”
Prin crângul nopții-nvolburate
Astfel poetul murmură,
Iar ea în frumusețea-i se ivea
La anii ei de nouășpe carate.

La anii ei de nouășpe carate
Dreptatea ei era dreptate.
N-avea nevoie-n noaptea-aceea
De vorbe-atât de-ndepărtate.
Când el i-a pus în mână cartea,
Ea de prea multă nerăbdare
A azvârlit-o-n întuneric
La rădăcini de ierbi amare.

„Poete, oare îți va sta-n putere
Trecutul să-ți alegi din cale?”

Și după cine ai s-alergi mai tare?”
Ci ea a luat-o-n altă parte
Și-atunci poetul a pornit agale
Pe drumul lui din miez de noapte.
Era doar singur în singurătate
Și nici un ajutor în cale.

Cândva ea s-a-ntors și-a dat
De cartea-aceea printre rădăcini.
El niciodată n-a aflat...
El într-o neagră zi
A și murit.
Dar după moartea-i, mai aveau
În fața ei s-a tot ivit.
Ea în ungherul ei a-mbătrânit.
Mai trist de-atât ce poate fi?

În românește de Ioana IERONIM

Sonet

* * *

Iubirea-i foc. Tîrzie – fum e...
O lume-i împotriva mea.
În surde nopți o strig pe nume,
Și nu-mi răspunde nici o stea.

Și ea... Demult nu face glume
Iar cînd e disperată – bea.
Ce rost că-n poezii postume
O veșnicie va zăcea?

Ce să-i propun în viața vie,
Când dragostea-i semistafie
Și-n două nu pot să mă frîng?

Mă sbat năîng, și-n preajma serii
Mă-neacă umbra oboselii
Și semiplîng cu ochiul stîng...

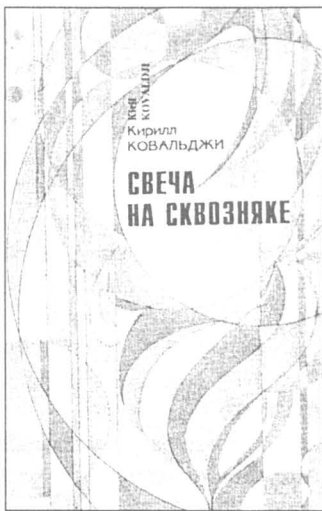
E cerul orb, tot plouă la Constanța,
Și nimeni n-a sfidat
Singurătatea. Mută e distanța,
Ovidiu stă ploat.

M-ai onorat, Constanța, excelența
C-o cupă de venin,
De viu îmi gust din plin non existența
Într-un oraș străin.

Ciocnindu-mă de orele minore
Deodată m-am simțit
Bătrîn și părăsit... (Vreo patru ore –
Bătrîn și părăsit)...

1987 (scrisă în românește)

13 martie 1978
(scrisă în românește)

Zen

Cazi în prăpastie?
Întoarce imaginea.
Zboară.

* * *

lumea paralelă nu are miros

* * *

peștișorul mort țipa ca viu...

* * *

neiubire fost-a să mi se-ntâmpie

* * *

din toate părțile concomitent
nimeni nu mă poate vedea
nici chiar eu

* * *

Spațiile se conturează tot mai mult.
Ce mă fac cu intervalul
dintre mine și tine?...

* * *

m-ai atins cu o aripă alb-omătie
tandru bisturiu –
pe urme îmi aleargă picături de sânge

* * *

– încheiatu-s-a epoca marilor
descoperiri geografice
nu mai există pete albe nici chiar
în literatură

doar turiști, iar bătrânul Columb
este angajat ca simplu ghid...

– însă eu încă n-am fost descoperit!

* * *

Dumnezeu
în pânțele Mariei

căpetenia
în burta femeii

hoțul
în burduhanul muierii

eu mă rog ție
și mă tem de tine

femeie ogor roditor
tuc-tuc!

* * *

Mama mă alungă din pântec
conform legii dragostei.

Mama de la pieptu-i mă înțarcă
tot cu legea dragostei în acord.

Mama-țărănă de viață mă desparte
conform legii dragostei?

Maica Domnului,
Fie voia Ta!

În românește de
Leo BUTNARU

publicat volumul de amintiri și eseuri *Numă-rătoarea inversă*.

Aproape două decenii, Kiril Kovalgi a condus un studio de poezie, a ținut cursuri și seminarii de creație la Institutul pentru Literatură (în special pentru viitorii traducători de literatură română). A tradus mult din literatura română – Eminescu, Coșbuc, Alecsandri, Arghezi, Blaga, Topârceanu, Bacovia, Zaharia Stancu, Virgil Teodorescu, Eugen Jebeleanu, Maria Banuș, Mihai Beniuc, D.R. Popescu, Ștefan Bănuțescu, Cezar Baltag, Ion Horea, Nichita Stănescu, Marin Sorescu, Ioan Alexandru, Ana Blandiana, Mircea Dinescu, Cezar Petrescu, Eugen Barbu, Titus Popovici, Al. Ivăsiuc, Petre Sălcudeanu, Mircea Sântimbreanu, Fănuș Neagu ș.a.

În prezent face parte din conducerea Uniunii Scriitorilor din Moscova și este membru al PEN-Club din Rusia. Volume din versurile și proza sa au fost publicate în mai multe limbi. Opera sa a fost încununată cu mai multe premii literare precum: Premiul Cununa al Uniunii Scriitorilor din Moscova (2000), Marele Premiu al Simpozionului traducătorilor de limbă română (1995), Medalia „150 de ani de la nașterea lui Mihai Eminescu” (2000), Premiul „Valahia” decernat de Festivalul Internațional „Noptile de poezie de la Curtea de Argeș” (2003), Premiul pentru contribuție deosebită în răspândirea și promovarea literaturii române prin intermediul traducerilor, acordat de Institutul Cultural Român la ediția 2009 a Festivalului Internațional „Zile și Nopti de Literatură” de la Neptun.

Bibliografie lirică (selectiv): *Încercarea*, 1955; *Lirica*, 1956; *În zori*, 1958; *De vorbă cu iubita*, 1959; *Omul generației mele*, 1961; *Versuri*, 1963; *Glasuri*, 1972; *Încercarea dragostei*, 1975; *După amiază*, 1981; *Inele anuale*, 1982; *Dialog înalt*, 1988; *Verigi și grăunțe*, 1989; *Cartea liricii*, 1993; *Pentru tine. Post restant*, 2005; *Opere alese*, 2007. Volumul *După amiază* a apărut la Editura Univers în 1985, în românește de Nicolae Teică, prefată de Ioan Grigorescu.

MERIDIAN BIBLIOTECONOMIC

Bibliotecile, cărțile și cititorii
(II)

Dominique AROT

Biblioteca Municipală din Lille

Lectura studentescă

Multă vreme s-a considerat că studenții sunt utilizatori obișnuiți ai bibliotecilor. Trebuie reamintite două cifre determinante în raport cu perioada pe care tocmai am amintit-o: 200.000 de studenți în 1960, 2.000.000, patruzeci de ani mai târziu. Creșterea numărului de studenți a avut ca urmări creșterea frecvenței la bibliotecă, creșterea și diversificarea ofertelor bibliotecilor.

Bibliotecile universitare au pus la punct importante module de formare în vederea documentării, vizând favorizarea actului de lectură în rândurile studenților. Este adevărat că apariția unei universități de masă în cadrul căreia au pătruns studenți care nu aveau o moștenire culturală (faimosul „*capital culturel objectif*” drag lui Pierre Bourdieu), readucerea în actualitate a modelului magistral de învățământ au modificat într-un mod radical datele. Supoziții alarmiste (scăderea nivelului cultural, diminuarea numărului marilor cititori, dificultățile editurilor universitare) au dus la concluzii încurajatoare ale anchetei privitoare la „lectura studentescă”.

Ultimul studiu coordonat de către François de Singly²¹ în rândul studenților universității din Paris IV arată că studenții chestionați, aproape toți, au petrecut o parte a timpului lor din cursul unei săptămâni citind fie note de curs, fie cărți de specialitate, fie romane. Lectura a fost totuși pe un plan secundar comparativ cu alte activități practice și de *loisir*.

Din aceste anchete se desprind informații care pot duce la anumite concluzii, și anume: cartea rămâne vectorul principal al cunoașterii, ca și televiziunea (în fața căreia studenții spun că petrec în medie 131 minute pe săptămână), ea fiind și un instrument de petrecere a timpului liber. Este important de remarcat, de asemenea, că lectura fragmentară a extraselor de curs și a cărților de specialitate nu pare să elimine plăcerea și necesitatea lecturii integrale „continue” a unei opere. Legătura între lectură și bibliotecă este demonstrată în urma acestei anchete: o treime dintre studenți petrec în bibliotecă mai mult de cinci ore pe săptămână. Dezvoltarea spectaculară a serviciilor oferite de către bibliotecile universitare, a colecțiilor și personalului, ca urmare a implementării raportului Miquel în 1989, a dus la creșterea numărului cititorilor din mediul universitar. Bibliotecile universitare, și unele dintre bibliotecile publice, au știut să-și adapteze oferta documentară la noile realități astfel încât documentarea electronică a devenit o altă metodă de scriere și de lectură în rândul studenților. Ancheta mai sus-menționată a demonstrat că aceștia petrec în fața Internetului aproximativ o oră pe zi. Există, bineînțeles, nuanțări ale acestei anchete în funcție de tipul universității, cei din domeniul literelor și științelor umaniste având un statut aparte. Însă, concluzia generală care s-a desprins este că: studenții

citesc! Anumite biblioteci universitare au inclus în cadrul colecțiilor lor și fonduri de „cultură generală”, cu scopul de a oferi propriilor studenți și lecturi de relaxare.

Mediul rural și mediul urban

După încheierea celui de-al Doilea Război Mondial, Franța rămâne preponderent rurală. Înființarea de către stat, la 18 august 1945, a bibliotecilor centrale de împrumut (devenite astăzi biblioteci departamentale, sub autoritatea consiliilor generale, începând cu 1986), a fost inspirată de ideile generoase ale adepților Libération și ai mișcării pentru educație populară. Trebuie împărțită „*pâinea/hrana spiritualului*” – formula îi aparține lui Jean Guéhenno –, pentru a reduce inegalitățile care există între mediul rural și cel urban, între Paris și provincie. Crearea acestor biblioteci completează, într-adevăr, preocuparea pentru amenajarea teritorială. În acest context, crearea structurilor răspunzătoare de difuzarea culturii a dus la îndreptarea atenției chiar către conținuturile colecțiilor difuzate. Acest punct de vedere trebuie însă nuanțat ținând cont de literatura pentru tineret. Ancorarea puternică a bibliotecilor departamentale în mediul școlar a condus la schimbări importante și favorabile în ceea ce privește difuzarea literaturii pentru copii. Dar, pe parcursul perioadei de care ne ocupăm, odată cu stabilizarea organismului de deservire a departamentelor, și publicul din mediul rural a suferit transformări. Ancheta *Cititorii din mediul rural* publicată în 1993 scoate în evidență o relație uniformizare a modurilor de viață și a practicilor culturale pe ansamblul teritoriului. Nu există o Franță rurală, ci un mozaic de teritorii și societăți rurale. În același mod se pot analiza practicile de lectură ale locuitorilor din teritoriile puternic urbanizate sau din zonele aflate în vecinătatea marilor orașe. „Rurbane”, rurale, urbane devin dificil de diferențiat, toate fiind legate de aceleași instrumente de comunicație (televiziunea prin cablu sau prin satelit, Internetul). Puternica dezvoltare a bibliotecilor municipale în comunele urbane în legătură directă cu cea a bibliotecilor departamentale, datorită și dezvoltării noilor forme de administrație locală, existența învățământului post-liceal într-un număr din ce în ce mai mare de orașe pun problema unei lecturi „rurale” în termeni foarte diferiți.

Colecțiile

Perioada de care ne ocupăm nu va fi marcată de o puternică diminuare a ofertei. Numărul bibliotecilor, bugetul lor pentru achiziții, diversificarea documentelor achiziționate nu vor înceta să crească. A trebuit să așteptăm acești ultimi ani pentru a vedea începutul descreșterii bugetelor într-o manieră îngrijorătoare, în contextul în care se pune problema alegerii

între imprimatele tradiționale și resursele electronice și a unei puternice presiuni exercitate asupra bugetelor de stat și ale colectivităților/comunităților locale.

Forța prejudeciilor morale, intelectuale și religioase a trebuit să cedeze în fața unei griji constante de deschidere intelectuală și estetică. Această jumătate de secol, de care ne ocupăm, a fost, într-adevăr, cea în care au fost introduse în colecțiile bibliotecilor (și la Universitate), „*genurile rele/urâte*” (BD, SF) pe suporturi diferite (discuri, filme).

Începutul anilor 1980 constituie o perioadă marcată de o creștere puternică a bugetelor de achiziții și de recuperare a localurilor. Obiectivul era creșterea ofertei. Întrebările legate de natura acestei oferte vor veni mai târziu. În acest context, în 1994, un conservator de bibliotecă, Bernard Calenge, publică prima carte²² dintr-o serie de cărți și articole referitoare la problema achizițiilor în bibliotecă. Această carte apare la momentul oportun, atunci când bibliotecile publice continuă să se dezvolte, bibliotecarii sunt din ce în ce mai preocupați de formarea lor profesională (reformele statutare teritoriale făceau primele lor victime), aleșii acordă importanță deosebită folosirii banului public, utilizatorii își manifestă exigențele. Autorul ilustrează aceste probleme încă de la începutul cărții: „*Abordarea problemei achizițiilor unei biblioteci înseamnă să cunoști problemele legate de înființarea sa, de modul său de funcționare, de legitimitatea acestei biblioteci.*”

Procedurile de achiziție deja consacrate în bibliotecile anglo-saxone (planurile de dezvoltare a colecțiilor, tehnicile de „plivire”) nu pot permite, singure, eludarea unor întrebări care se pun cu insistență: trebuie să se concentreze asupra cititorilor cei mai reprezentativi, cei mai mari „consumatori” de bunuri culturale? Trebuie, conform modelului englez, să vină în întâmpinarea nivelului publicului cititor renunțându-se la selectarea lucrărilor propuse? În practică, colecțiile existente reflectă cel mai adesea un fel de „gust mediu”, aflat la jumătatea distanței dintre promovarea unei literaturi de calitate, pe de o parte, iar pe de altă parte, promovarea literaturii cerute de cititori.

Bibliotecarii: de la impunere la prescripție?

La mijlocul anilor 1950, bibliotecarii, convinși de legitimitatea acțiunilor și de veridicitatea punctelor lor de vedere, nu ezită să-și prezinte strategiile și obiectivele. Conform mărturiei unui animator de bibliotecă centrală de împrumut, în 1955: „*Pentru a adapta anumite elemente cu speranța de a le aduce în interesul marelui public trebuie să o faci ținând cont de preferințele publicului.*”²³ În cadrul unui colocviu organizat de UNESCO în 1961, bibliotecarii de întreprinderi au afirmat cu tărie că vor „*lupta pentru protejarea copilului contra literaturii pornografice, contra cărților care propovăduiesc rasismul și «superomul».*” Lectura de *loisir*, în particular lectura romanelor „ușoare”, este deci tratată cu neîncredere. Este epoca în care cititorul, tânăr sau adult, are obligația atunci când urcă într-un bibliobuz sau când intră într-o bibliotecă, să împrumute și unul sau mai multe documente din categoria cărților „adevărate”. Colecțiile din depozitele bibliotecilor centrale de împrumut sunt constituite în așa fel încât să corespundă presupuselor cereri ale cititorilor și în același timp să aperi ideea de „lectură de calitate”. În același timp, „Buletinul critic al cărții france-

ze”²⁴ din al cărui colectiv redacțional făceau parte și bibliotecari, face o analiză și o serie de recomandări pentru „publicul avertizat”, „publicul cultivat” etc.

O jumătate de secol mai târziu, romanele polițiste, romanele SF, benzile desenate fac parte din colecțiile bibliotecilor. Lecturile prescrise, „lecturile de calitate”, „*corpusurile prescrise sau proscrie*” au dispărut treptat. Dezvoltarea literaturii pentru tineret a contribuit la acest fapt, prin tratarea oricărui subiect. Cum scria romanciera Marie-Aude Murail: „*Scriitorul de literatură pentru tineret trebuie să refuze limitele tăcerii – este munca lui de scriitor – pentru a împărți cu cititorii – adevărul.*”²⁵

Astăzi, bibliotecile și bibliotecarii nu mai intervin explicit și direct în influențarea lecturilor cititorilor adulți; ei își rezervă rolul de a propune/sugera lucrări prin publicarea de bibliografii, și îndeosebi de a face propuneri de achiziții. Din această perspectivă, când este vorba de constituirea colecțiilor sau de mediatizarea acestora în rândul potențialilor utilizatori, bibliotecarii au mai mult ca niciodată opțiunea de a se situa alături de conținuturile oferite. Este esențială cunoașterea cărților pe care le prezintă și a site-urilor web pe care le selecționează.

Librării au urmat și ei aceeași cale, aceea de a-i însoți discret pe cititorii lor; și ei publică selecții comentate ale nouătăților editoriale.

Astfel, în 1985, o carte scrisă de Marie-Claude Monchaux²⁶, însoțită de o campanie de presă și de intervenția asociațiilor conservatoare, analizează problema bibliotecilor publice. Ea scrie: „*Totul se petrece ca și cum acești autori, editori, acești responsabili ar avea ca scop [...] demolarea/demantelarea actualelor structuri ale civilizației occidentale contemporane, destabilizarea familiei, discreditarea ordinii sociale, a moravurilor și de a slăbi legile, armata, securitatea, națiunea.*” Este ocazia pentru bibliotecari de a lua act de libertatea pe care au cucerit-o.

Bibliotecarii participă la această ambianță hedonistă care pare să cuprindă clasele burgheze și intelectuale (faimoșii „bobos”). Cum se procedează pentru reîmprospătarea interesului pentru vin sau țigări, la fel și lectura are nevoie de nouitate și savoare. De unde și preferința pentru scriitori dispăruți și „redescoperiți”, pentru literatura străină. Astfel, o carte devine referință pentru bibliotecarii pentru adulți și tineret; este vorba despre eseu *Ca un roman*²⁷ al scriitorului parizian Daniel Pennac, care pune pe primul plan plăcerea de a citi, fiind împotriva recomandărilor înguste ale școlii. Aceasta se poate observa chiar din prima fază a cărții sale manifest: „*Verbul a citi nu suportă imperativ.*”

Există, de asemenea, bibliotecari tentați să concilieze cele două forme de lectură și să ofere serviciile corespunzătoare: lectura de formare și de informare, pe de o parte, și lectura de delectare și descoperire, pe de altă parte.

În urma alegerilor municipale din 1995, trei orașe din sudul Franței (Toulon, Marignane și Orange) au trecut sub responsabilitatea consiliilor municipale în cadrul cărora extrema dreaptă este majoritară. Cultura devine aici, în particular în Orange, o miză a luptei ideologice. În paralel, Frontul Național lansează sub titlul *Pluralismul în bibliotecile franceze* o anchetă privitoare la colecțiile bibliotecilor publice în Franța, ale cărei rezultate sunt prezentate în 1996. Protestul unanim împotriva acestor intervenții, în ceea ce privește conținutul colecțiilor bibliotecilor municipale,

exprima refuzul de acum înainte al oricărei cenzuri politice²⁸ și împotriva oricărei recomandări explicite în cadrul bibliotecii, de oriunde ar veni.

Aceste tentative de cenzură, căci astfel pot fi numite, i-au dezarmat pe bibliotecari. Ei s-au simțit lipsiți de protecție legislativă, reglementară sau statuară. Și mai mult, practica lor profesională a fost pusă sub semnul întrebării: cum pot constitui colecții cu acces liber fără un subiectivism excesiv, cum se pot reînnoi colecțiile într-un mod cât mai metodic? Cu riscul de a schematiza această comunicare, se poate spune că în această jumătate de secol, odată cu această criză a prescripției, este și o criză a credibilității care atinge bibliotecile și bibliotecarii. Cum să garantezi fiecărui cititor, în fața unei supraproducții, fără a mai aminti de oceanul web-ului, că aventura fiecărei lecturi merită osteneala?

Într-un articol recent²⁹ referitor la librării, erau tratate aceleași probleme. Trebuie menționat, legat de acest subiect, că, dacă bibliotecarii sunt foarte activi, cu o competență recunoscută în materie de critică literară pentru tineret, ei rămân discreți în domeniul producției destinate adulților.

Bibliotecarul literat și cititorul

În articolul citat mai sus, Louis Seguin face o retrospectivă, de o severitate fără îndoială excesivă, a ceea ce înseamnă astăzi bibliotecile și asupra personalului lor: „Bibliotecile de lectură publică nu oferă decât un ansamblu disparat sau prost organizat, care pare să ignore existența colecțiilor specializate”, iar bibliotecarii ar fi „foarte fericiti să scape de grija obsedantă de a se ocupa de cărți”.

Răspunzând unei anchete, realizată în vara anului 2005 de către „Quinzaine littéraire”, directorul bibliotecii Carré d’Art din Nîmes, Benoît Lecoq, adoptă postura cititorului gurmand și curios „ca amatorul de țigări care, înainte de a degusta o nouă havană, își pune problema unei eventuale decepții, gustul rău al unui eventual eșec sau eventualitatea unei adevărate surprize”³⁰, și citează descoperirile sale: „Roger Laporte, Louis-René Des Forêts, Pierre Michon, Pascal Quignard, Pierre Bergounioux, Olivier Apert și chiar Bernard Noël.” Dar asta pentru a afirma imediat că: „Eu nu mai citesc decât foarte rar în bibliotecă, acum de când am devenit unul dintre servitorii ei...” Louis Seguin scria, tot în articolul mai sus-amintit, că: „Mi se pare revolut timpul când bibliotecarii considerau biblioteca în care își desfășurau activitatea ca propria lor bibliotecă și deci îi puteau dezvolta colecțiile corespunzător gusturilor lor.”

Căci, contrar a ceea ce se crede, bibliotecarii nu citesc la bibliotecă, și dacă o fac, citesc puțin. Mai îngrijorător este faptul că ancheta realizată nu a reușit să demonstreze dacă bibliotecarii citesc mult și regulat, în afara orelor de serviciu, și dacă citesc mai mult decât celelalte categorii de cititori. Este frapantă constatarea desprinsă din cadrul concursurilor de angajare – să ne gândim la Enssib –, când mulți dintre candidați se străduiesc cu greu să citeze titluri sau nume de autori contemporani care se află în afara programelor obligatorii din învățământul universitar și școlar. În acest sens, Raportul 1996-1997 al Consiliului Superior al bibliotecilor, publicat în 1998 sub titlul *Identitatea profesională și responsabilitatea intelectuală a bibliotecarului*, adresa un important apel bibliotecarilor asupra a ceea ce ar trebui să fie activitatea lor centrală și rațiunea lor de a exista: „O competență intelectuală care să se reflecte asupra conținuturilor

colecțiilor, asupra calității și veridicității informațiilor transmise.”

Există de fapt o discrepanță între discursul bibliotecarilor și realitățile practice ale lecturii publice în bibliotecă. O anchetă în ceea ce privește corelația între achiziție – împrumut – cerere, realizată între 1996-1997, în plină debateră a spinoasei probleme a dreptului de împrumut, a infirmat teza conform căreia bibliotecile sunt alături de succesele editoriale și de lecturile unui număr mare de cititori. Conform rezultatelor anchetei, benzile desenate de succes și best-seller-urile țin de departe primul loc în preferințele și, implicit, împrumutul cititorilor.

Partajarea lecturii și a scrisului între un număr mare de persoane este în paralel însoțită de o dispersare a textelor citite, a modurilor și nevoilor de lectură. Poziția bibliotecarului literat nu este atunci expresia unei strategii mai mult sau mai puțin conștiente care vizează recrearea unui ansamblu de puncte de reper, a unui tezaur de texte?

Biblioteca – dispozitiv pedagogic

Dacă bibliotecarii au renunțat să recomande lecturi într-un mod autoritar, cum s-a văzut anterior, ei au fost tentați în schimb să conceapă/prezinte o ofertă a colecțiilor în scop pedagogic. Rolul bibliotecarului este treptat diminuat. Cititorul este invitat să aleagă documentele având acces liber la raft, după ce, eventual, a consultat catalogul. La sfârșitul anilor 1970, nou înființata Bibliotecă publică de informare a Centrului Georges Pompidou promovează un nou model de „bibliotecă multimedia” cu mai mult de 400.000 de documente ce pot fi consultate prin acces liber la raft. Succesul în rândul marelui public este imediat, studenții deținând un loc foarte important. Acest model va fi urmat la scară diferită și de alte biblioteci de pe teritoriul Franței. Mitul autonomiei utilizatorului s-a născut. Bibliotecarului îi rămâne sarcina de a trasa drumuri prin organizarea spațiilor, aranjarea documentelor și signaletică. Michel Piquet³¹ a observat bine că signaletica ideală nu există, că cititorii sunt călători solitari, iar pentru mulți dintre ei drumul printre rafturile bibliotecii devine un labirint. Această „pedagogie invizibilă” pare iluzorie; în realitate, permite, în cel mai bun caz, o hoinăreală printre rafturile bibliotecii pentru a descoperi ceva ce nu caută, iar în cel mai rău caz, și cel mai adesea, ipoteza că utilizatorii nu se pot descurca în spațiul bibliotecilor mari, deoarece nu cunosc modul de folosire a acestora. Poți în aceste condiții să nu rămâi uimit de faptul că democratizarea accesului în bibliotecă nu a evoluat în ritmul dorit și că tipul lecturilor nu a fost diversificat? Astăzi, numeroși bibliotecari sunt conștienți de limitele accesului liber la raft și de necesitatea unei mai bune mediatizări.

Pentru a remedia aceasta, bibliotecarii au încercat să organizeze pe domenii anumite spații ale bibliotecii. Noua clădire a BnF a fost organizată pe patru departamente. Puțin mai târziu, aceeași logică a fost folosită și în cazul Bibliotecii Municipale din Lyon și în noile localuri ale bibliotecilor municipale cu vocație regională. În cadrul acestei strategii nu este importantă numai dispunerea la raft pe domenii, ci și o distribuire a personalului conform aceleiași logici intelectuale. Se asistă, deci, la o reîntoarcere pozitivă la dimensiunea intelectuală a meseriei de bibliotecar.

O altă problemă care trebuie avută în vedere este și amenajarea sălilor de lectură. Deși se cunosc mai multe prac-

tici de lectură, totuși cea mai întâlnită este lectura „academică”, lectura de formare, așezat în fața unei mese. Să ne reamintim rândurile lui Italo Calvino:³² „Deci, ce aștepti? Întinde picioarele, pune-le pe o pernă, pe două perne, pe brațele canapelei, pe masa de ceai, pe birou, pe pian, pe harta pământului.” Referindu-se la acest tip de lectură, Chantal Horellou-Lafarge spune în alți termeni: „Poziția cititorului s-a schimbat: nu mai citește ca altădată concentrat, așezat, ci alungit pe pat, răsturnat într-un fotoliu, în picioare, într-o sală de așteptare.” Trebuie, deci, să se regândească urgent o altă modalitate decât cea de prezentare „fizică” a colecțiilor și a spațiilor de lectură pentru a ține cont de diversitatea atitudinilor și obișnuințelor publicului. Rămâne necesitatea existenței unei distincții între spațiul public și cel privat. Se va remarca faptul că noul local al clădirii BnF a reabilitat, pe fondul modernității, al confortului studiului și liniștii celor care studiază în vaste spații deschise, o grădină centrală; 12 biblioteci municipale cu vocație regională au urmat această cale, ca și numeroase clădiri mai modeste. Așadar, biblioteca oferă un confort și un calm care sunt absente la domiciliul familial sau personal.

Internetul și reîntoarcerea la scris

Apariția Internetului și extinderea folosirii sale în societatea franceză nu a însemnat sfârșitul nici al lecturii, nici al scrierii. Numeroase scrieri sunt disponibile pe Internet, descărcate de către internauți, cel mai adesea imprimate pe hârtie, atunci când ele au mai mult de câteva rânduri. Domiciliile și bibliotecile devin scriptoria de tip nou. Nu este cazul să amintim aici numeroasele dezbateri suscitade de către toate aceste inovații, ci doar de a face anumite constatări privitoare la practicile bibliotecilor și ale utilizatorilor lor.

Astăzi se vorbește despre „cărțile electronice” – *e-books*. Acestea, încorsetate de constrângerile juridice și tehnice și de confortul foarte relativ al lecturii, nu și-au găsit încă publicul.

Bibliotecile s-au angajat să pună la dispoziția cititorilor accesul la Internet pe o scară foarte largă. Unele dintre ele produc importante corpusuri de texte on-line (*Gallica* la BnF). Altele au încercat să-și familiarizeze cititorii cu noile dispozitive de lectură amintite mai sus. Bibliotecile de studiu și de cercetare (în mod particular bibliotecile universitare) au adoptat fără alte motive, decât cele financiare, periodice on-line, unele dintre ele chiar renunțând la varianta lor pe suport hârtie. Ne putem gândi, astfel, că bibliotecile vor juca, prin forța rețelelor lor, rolul menit în ceea ce privește problema vastelor proiecte de texte digitizate alcătuite de grupurile mediatice dominante (Google, Microsoft).

Încă de acum zece ani, bibliotecile (în particular rețeaua Biblioteci naționale) au concretizat această nouă formă de prezentare a documentelor scrise și au contribuit la formarea utilizatorilor lor. Pentru a aprecia mai bine această realizare ne putem raporta la constatarea lui Christophe Evans³³ care își amintește că în 2001 sălile de la parter, din grădina BnF, primeau în jur de 1.000 de persoane pe zi, pe când astăzi 5.000 de utilizatori se conectează zilnic la paginile *Gallica* pe site-ul BnF.

Declinul cărții și al lecturii

Nu vom putea aborda complet, prin intermediul acestui

articol, importanta problemă a modalităților de lectură pe ecran sau pe alte dispozitive (*e-book*-urile). Se știe că via Internet cititorii citesc, imprimă și scriu. Din acest motiv noi vom plasa cu plăcere problema declinului lecturii pe un alt teren decât cel al concurenței între formele tradiționale ale cărții și noile suporturi electronice.

A fost o vreme când deschiderea bibliotecilor spre alte suporturi decât cartea (disc, video, apoi Internet) era însoțită de un discurs care prezenta această deschidere ca o reîntoarcere abilă la carte: să facem tinerii să vină la biblioteci (devenite „mediateci”); atrăgându-i aici prin muzică sau imagine, ei vor deveni cititori. Strategia își arată astăzi limitele. S-a asistat la înregistrarea unei concurențe progresive a altor media chiar și în cazul bibliotecilor devenite „mediateci”. Se asistă astăzi, sub presiunea unui dublu fenomen, la o revenire spre imprimat: pe de o parte, sub efectul uniformizării progresive a suporturilor datorată apariției Internetului și a documentelor digitizate, pe de altă parte, datorită dorinței de a dezvolta lectura și de a lupta contra excluderilor. Fără a le conferi un rol pe care nu ar putea să și-l asume singure în lupta contra analfabetismului, bibliotecile trebuie să țină cont de cifrele avansate în mod constant: 12% dintre tinerii chestionați au probleme cu scrisul, 6% sunt aproape „analfabeți”.

Adevărata problemă ține mai mult de faptul dacă lectura cărților se face în timpul liber sau în timpul orelor de serviciu. Lectura este act de retragere, chiar dacă într-un loc frecventat, cum se poate întâlni în multe biblioteci. Liniștea/tăcerea lecturii și timpul îndelungat care îi trebuie dedicat se lovesc de exigența rapidității, de nevoia constantă de a asculta muzică. Astfel, se pune din nou problema concurenței existente între lectură și televiziune, între lectură și folosirea calculatorului („chat”, jocuri, descărcarea de imagini și de muzică). Cum spuneau autorii unui studiu făcut în perioada pe care o analizăm: „*A citi înseamnă să te lovești de problema «utilității» acestei practici; este ca și o asumare a unei «ieșiri» temporare din grupul social, de a te diferenția; înseamnă, în sfârșit, o apropiere de ceea ce a constituit mult timp apanajul deținătorilor puterii.*”³⁴ Concluzia din anul 1999, a lui Christian Baudelot, Marie Cartier și Christine Detrez, a rămas pertinentă și în anul 2006: „*Acesta este sfârșitul schiturilor și al izolării [...] Universul cultural al tinerilor este, mai mult ca niciodată, supus influenței mașinilor care, datorită reacțiilor interactive pe care le instaurează, impun ritmuri și tempo-uri, și descalifică lentoarea și timpul necesar citirii personale a unei cărți.*”³⁵

Se constată, deci, o diminuare a lecturii în rândul tinerilor, o transformare a practicilor de lectură și o importantă diversificare a altor tipuri de suporturi în afară de carte. Cartea este depășită în competiția sa simbolică cu imaginea și cu muzica. Cititul cere timp, efort și solitudine, nu întotdeauna facilitate de ritmul vieții profesionale și al condițiilor de viață. Acestea sunt realități pe care biblioteca trebuie să le ia în calcul.

Numeroase biblioteci au înțeles legătura strânsă care există între lectură și scris, lectură și creație; din acest motiv sunt organizate întâlniri cu scriitorii. Acesta poate fi un punct de plecare pentru noi lecturi. În aceeași măsură, atelierele de scriere, deseori coordonate de către scriitori, constituie unul dintre mijloacele de întoarcere la scris și de a relua drumul lecturii.

Concluzie

Perioada care ne interesează (1956–2006) va face să se prăbușească mitul lecturilor și al cititorilor dispuși să primească orice ofertă culturală, în particular orice ofertă de lectură, și mitul conform căruia ar fi suficientă crearea infrastructurilor necesare (bibliotecile și colecțiile lor) pentru a difuza în număr cât mai mare textele de literatură. Entuziasmul militant care a precedat crearea primei biblioteci centrale de împrumut, după ieșirea din război, s-a ciocnit de o realitate socială din ce în ce mai complexă, din ce în ce mai puțin descifrabilă. Astăzi se consideră că oferta de echipamente și servicii nu este suficientă. Treptat, bibliotecarii s-au confruntat cu necesitatea de a construi împreună cu alți parteneri strategii de dezvoltare culturală. Dacă idealul democratizării culturale rămâne și în zilele noastre, un element puternic al identității profesionale a bibliotecarilor a fost pus în practică, însoțit de acum înainte de o mai mare luciditate, uneori chiar de puțină dezamăgire.

Fără îndoială, până astăzi nu s-a putut cunoaște în ce măsură creșterea numărului bibliotecilor a contribuit la dezvoltarea practicii lecturii. Poate că bibliotecarii au pierdut din vedere că acum 50 de ani, a citi în bibliotecă însemna să citești cărți, a citi însemna înainte de toate să citești literatură. Legătura între lectură și reușita școlară se înțelegea de la sine. În prezent, s-a observat că reușita școlară nu este legată neapărat de cantitatea de cărți citite și că cei care ating performanțe școlare nu trebuie neapărat să citească.

Dar trebuie să păstrăm convingerea că bibliotecile joacă astăzi, ca și acum 50 de ani, un rol important în extinderea câmpului lecturii publice. După cum scria Claude Roy:³⁶ „*Lectura ne ajută să ne comparăm cu ceilalți, să ne îmbogățim cunoștințele. Datorită ei știm că în jurul nostru sunt o mulțime de spirite, de persoane diferite, care ne învață câte ceva. Lectura înseamnă să dai cuvântul altora, înseamnă libertatea de a asculta, de a răspunde.*”

Note:

21. „Studentii citesc încă!”, „Științe umaniste”, iunie 2005, nr. 161, pp. 28-33.
22. *Politice de achiziție: constituirea colecției unei biblioteci*, Éditions du Cercle de la librairie, 1994.
23. „Realități”, iulie 1955.
24. Devenit apoi „Buletinul critic al cărții în limba franceză”.
25. *Continue la lecture, on n'aime pas la récré...*, Calmann-Lévy, 1993.
26. *Écrits pour nuire: littérature enfantine et subversion*, UNI, 1985.
27. Gallimard, 1992.
28. Pe acest subiect, se citește cu interes articolul Veronicăi Soulé: „Censures et autocensures”, *BBF*, 1999, nr. 3.
29. „An greu pentru librăria independentă”, „Lumea cărților”, vineri 6 ianuarie 2006.
30. Nr. 905, 1-15 august 2005.
31. *Scurt tratat signaletic pentru bibliotecile publice*, Éditions du Cercle de la librairie, 2003.
32. *Dacă într-o noapte de iarnă un călător*, Le Seuil, 1981.
33. „Lecturile și folosirea mediatecilor în Franța”, în *Bibliotecile în lanțul cărții*, sub direcția Emmanuëlei Payen, Éditions du Cercle de la librairie, 2004.
34. *Lecteurs en campagne*, Bpi-Centrul Pompidou, 1993, p. 112.
35. *Și totuși, ei citesc...*, Le Seuil, 1999.
36. *Interviu cu Bruno de Cessole*, Bpi, 1994.

Traducere de Cornelia RADU

Din *Regards sur un demi-siècle.*

Cinquantenaire du Bulletin des Bibliothèques de France,

Anne-Marie Bertrand et Annie Le Saux (coord.)

Éditeur: Presses de l'Esssib,
Paris, 2006, pp. 181-206

Accesul liber la cunoaștere prin intermediul bibliotecilor

Ellen R. TISE, Reggie RAJU, Charles MASANGO

Rezumat

Bibliotecile reprezintă o contribuție majoră adusă cunoașterii. Lucrarea de față își propune o succintă cercetare a evoluției bibliotecilor și a contribuției aduse de acestea accesului la cultură și informare. Cu toate acestea, modul de accesare s-a schimbat semnificativ, ceea ce a atras după sine o serie de provocări – cum ar fi demolarea barierelor de acces într-o eră a exploziei informaționale sau obligația morală de a facilita accesul la cunoaștere. Această lucrare a fost concepută ca o disertație pentru sesiunea de comunicări susținută cu ocazia alegerii președintelui, la ultimul congres internațional IFLA, în Québec, Canada, din 12 august 2008.

Cuvinte-cheie: biblioteci, acces la cunoaștere, acces la informare.

Introducere

Concepte precum „cunoașterea” sau „societatea” sunt deja folosite în lumea contemporană. Când sunt analizate în detaliu, aceste concepte dezvăluie principiul conform căruia cunoașterea, generată din absorbția, procesarea și internaționalizarea informației, este de o importanță majoră într-o societate aflată în continuă dezvoltare. La rândul său, biblioteca, văzută ca un canal de transmitere a acestei informații, deservește un public larg, având astfel un mare rol în răspândirea cunoașterii. Conform punctului de vedere al lui Chan și Costa (2005: 141), accesul la cunoaștere este esențial într-un proces de dezvoltare. Prin cunoaștere se pot elimina sărăcia și privațiunile, și se poate ajunge la deschideri nebănuite în domeniul inovației și schimbării. Sen (2005: 375) arată că aceste concepte stau la baza unei societăți moderne, iar Chan și Costa (2005: 141) consideră accesul la informație ca fiind un imperativ într-o lume avidă de cunoaștere.

Evoluția bibliotecilor

Krasner-Khait (2001), în schițarea evoluției bibliotecilor, reliefează faptul că, în timpul supremației bisericii, existau trei biblioteci principale – biblioteca universitară, biblioteca familiei regale și a serviciului civil, precum și o colecție teologică apărută la Constantinopol. Aceste biblioteci ofereau spre împrumut manuscrisele originale, deoarece nu existau nici un fel de tehnologii de reproducere în masă a acestora. În 1450, când Gutenberg a inventat tiparul, producția de carte a fost revoluționată și, ca o consecință, tipărirea a luat locul manuscrisului. În perioada 1600-1700, bibliotecile s-au dezvoltat ca urmare a dezvoltării universităților și a colecțiilor susținute de state naționale – care au devenit ulterior biblioteci naționale.

Cererea tot mai mare de informație manifestată de cărțurari a dat un impuls invenției lui Gutenberg. Aceasta a atras după sine nevoia crescută de a tipări tot mai mult material informativ.

Un nou „joc”, cu „jucători” noi?

Apariția tiparului în Anglia, în 1476, a deschis pentru prima dată posibilitatea reproducerii cărților pe scară largă. Leaffer (1989: 2) adaugă că aceasta a însemnat și apariția comerțului cu cartea.

Pentru a proteja tipărirea de materiale potențial subversive, Coroana a încredințat această activitate Companiei comerciale a comercianților de hârtie și papetărie, care nu publica nicio carte considerată de Casa regală drept inacceptabilă din punct de vedere politic sau religios (Merges, Menell și Lemley, 2000: 345-346; Phillips, Durie și Karet, 1997: 3). În schimb, Compania avea monopol asupra protecției cărților.

Cu toate că în 1710 a fost introdusă prima lege a copyright-ului, pentru protecția autorilor, cunoscută sub numele de *Statute of Anne* (Leaffer, 1989: 3), editorii au cerut în continuare protecție, deoarece autorii înșiși nu-și puteau publica operele atâta timp cât nu-și puteau permite costurile unei prese de tipărit. Dacă un autor dorea să fie publicat, se adresa unui astfel de editor, care plătea oricât și publica lucrarea (Masango, 2006: 251).

În noul context al digitizării, editorii se bucură în mod egal de beneficiile de pe urma lucrărilor pe care le publică, deoarece aceste lucrări sunt protejate prin legea dreptului de autor și prin diverse acorduri de licență. Legea copyright-ului acționează azi și asupra lucrărilor publicate în format electronic, aceasta pentru că tehnologia informatică permite utilizatorilor să realizeze copii perfecte ale textelor, într-un mod foarte rapid (Peters, 2003: 217), iar aceasta oferă posibilitatea tuturor de a manipula, modifica sau chiar șterge informația după bunul plac (Neacsu, 2002: 111).

Bibliotecile – deschizătoare de drumuri către cunoaștere

Legislația trasată în trecut de Coroana britanică, pentru a restricționa publicarea materialelor inacceptabile din punct de vedere politic și religios, a devenit cu timpul un ade-vărat monopol: s-a îmbogățit pe măsură ce materialul educa-tiv a început să se producă din abundență, odată cu impune-rea erei informatice. Și totuși, aceasta s-a transformat repede într-o capcană pentru biblioteci.

Noii „jucători” – o amenințare la adresa bibliotecilor?

Odată cu impunerea noilor tehnologii informaționale, a apărut o anumită competiție în biblioteci, în domeniul eco-nomic. Noii editori beneficiază de multitudinea de informație stocată în ultimii ani și caută să obțină profit „din vânzarea acestei informații acelor care își pot permite să o cumpere” (Schiller și Schiller, [n.d.]: 146).

Deși editorii se bucură de copyright asupra textelor tipărite, s-a considerat relevantă o analiză a stării de fapt a bibliotecilor, cu scopul de a desăvârși obiectivele Statutului Regal din 1719 care, în opinia lui Leaffer (1989: 3), trebuia să susțină și să încurajeze „pe cei învățați să creeze și să publice opere de folos”.

Din această perspectivă, conform primei politici co-merciale, bibliotecile erau libere să împrumute oricare dintre cărțile sau materialele achiziționate și puteau repeta această operațiune ori de câte ori doreau (Ou, 2003: 90).

Rățiunea de a exista a bibliotecilor sunt împrumuturile. La prima vedere, continuarea funcționării bibliotecilor poate părea dificilă, în contextul informatic actual. Nimic mai fals! Principiul fundamental după care se organizează acestea este tocmai furnizarea de informație comunității. Într-adevăr, ceea ce se modifică rapid este modul de acces. În era exploziei infor-maționale, bibliotecile trebuie să se remodeleze astfel încât să reușească să faciliteze accesul tuturor cetățenilor lumii la aceas-tă informație.

În acest context, există preocuparea permanentă de a folosi cât mai mult calea de acces digitală. Pentru Hamilton (2003), informația reprezintă un drept al oamenilor, iar pentru Chan și Costa (2005) – un instrument de dezvoltare umană. Este, prin urmare, imperios necesar ca bibliotecile să joace un rol major în acest sens.

Definirea termenului „acces”

Drake (1984: 632) afirmă că accesul la informație reprezintă un concept complex. „În profesia noastră, folosim de obicei termenul cu sensul de a furniza informația. Cu toate acestea, nu realizăm – în cele mai multe cazuri – acest lucru; noi oferim doar *cărțile*, lăsând cititorii să descopere informația dorită, aflată între paginile materialului tipărit.” Această definiție a evoluat, pe măsură ce apar tot mai multe materiale în format electronic, reducând progresiv stocurile de materia-le tipărite. Evoluția trebuie să conțină implicit principiul fun-damental al accesării. În prezent, este o mare nedreptate să nu identificăm și să nu doborâm barierele ce stau în calea acce-sului la cunoaștere, acestea încălcând flagrant Declarația uni-versală a drepturilor omului.

Conceptul libertății de acces la informație este poate cel mai clar formulat în Articolul 19 al respectivei Declarații. Con-form lui, orice om are dreptul fundamental de a utiliza toate for-mele de cunoaștere și de activitate creativă și intelectuală, pre-cum și de a-și exprima opiniile în public.

Website-ul IFLA *Liberul acces la informație și liberta-tea de expresie* (IFLA/FAIFE: 2002) exprimă punctul de vede-re conform căruia cele două concepte sunt vitale pentru orice fel de societate, subliniind că toți cetățenii lumii au dreptul de a face opțiuni în cunoștință de cauză. Un cetățean informat își va aduce propria contribuție la libertatea, prosperitatea și dez-voltarea societății. Acest argument este întărit de Hamilton (2003) care afirmă că „îngrădirea libertății de informare și exprimare a individului duce la afectarea însăși a democrației”.

Cu toate acestea, există uneori factori obiectivi ce împiedică aceste libertăți (constrângeri financiare, legislații impuse de guvern), chiar dacă există voința de a le respecta. Tot Hamilton arată că bibliotecile, în principal, au rolul cel mai important în acest sens.

Căutarea soluțiilor pentru reabilitarea modului de acces

Dezvoltarea socială inegală este, din păcate, o realitate. Chan și Costa (2005) arată că „dezvoltarea în prezent a statelor lumii trebuie să facă față unor probleme majore, precum răspândirea largă a sărăciei, a lipsei de apă potabilă, a analfabetismului și bolilor grave“. Un factor comun tuturor acestor realități este tocmai lipsa informației, ceea ce a generat subdezvoltarea.

Bibliotecile trebuie să-și asume obligația morală de a lupta împotriva acestor neajunsuri. Într-o societate puternic informatizată, în care se manifestă situații paradoxale, cauzate de limitarea accesului la cunoaștere, Van Dijk și Hacker (2003: 315) identifică patru tipuri de bariere: 1. Lipsa unei experiențe informatice elementare, cauzate de lipsa de interes, de teama de calculator sau de o prezentare într-o formă neatractivă a noutăților („accesul mental“); 2. Lipsa computerelor și a conexiunilor de Internet („accesul material“); 3. Lipsa calificării în domeniul informatic, cauzată de o educație sau un suport social neadecvate („accesul calificat“); 4. Lipsa oportunităților semnificative de aplicare în practică („accesul aplicat“).

Menționarea rapidă a acestor bariere nu trebuie să ne facă să le considerăm ca fiind neimportante; acestea trebuie păstrate în atenție, pentru o cercetare ulterioară mai amănunțită.

Rolul Internetului ca soluție la facilitarea accesului

Hamilton (2003) explică faptul că Internetul, ca instrument al bibliotecilor în societatea modernă, poate reprezenta o soluție la problemele legate de utilizarea informațiilor. Ideea de a folosi Internetul pentru a reduce fenomenul de excludere socială câștigă teren, datorită capacității sale de a deschide accesul la informații guvernamentale prin noile canale de comunicare. Bibliotecile au contribuit la acest concept prin colecțiile și cataloagele disponibile on-line pentru persoanele care nu pot fizic accesa resursele bibliotecii. Într-adevăr, farmecul bibliotecilor virtuale, ca porți deschise spre informare pentru toți cei aflați – dintr-un motiv sau altul – la marginea societății, reprezintă un leitmotiv al ultimilor ani. Informarea devine astfel tot mai importantă în abilitarea oamenilor de a-și dirija propriul viitor. Bibliotecile folosesc uriașa cantitate de resurse de care dispune Internetul, oferind o imensă varietate de idei și opinii, lărgind astfel orizonturile cunoașterii, depășind orice constrângere de orice fel. Datorită naturii sale, Internetul este deschis tuturor (Hamilton, 2003).

Cum pot bibliotecile să asigure accesul la informație?

În literatura de specialitate lipsește descrierea modului în care bibliotecile asigură accesarea informației. După cum s-a menționat anterior, există preocuparea generală pentru a explica aceasta din perspectiva soluției tehnologice numite ICT (Information and Communication Technology). În unele cazuri, așa cum am mai arătat, cauza de bază a îngreunării accesului

este chiar tehnologia însăși, în timp ce în alte situații – mai ales în țările în curs de dezvoltare – infrastructurile canalelor de rețea sunt slab dezvoltate. Rezolvarea ambelor piedici ridică anumite probleme. În privința țărilor în curs de dezvoltare, trebuie acceptat faptul că o soluție imediată – deși poate părea paradoxală – este chiar implementarea ITC. Mathur și Ambani (2005: 345) sunt foarte convingători atunci când afirmă că aceasta „deschide o paletă largă de posibilități. A permite majorității populației care locuiește în zone rurale să obțină informații prin intermediul Internetului reprezintă tocmai următoarea revoluție tehnologică pe care să se întâmple“.

Africa este cunoscută pentru infrastructura modestă a rețelei sale telefonice terestre. Cu toate acestea, ea a compensat această lipsă prin dezvoltarea telefoniei mobile. În același mod, India și-a completat o infrastructură IT rurală săracă prin „dezvoltarea unei tehnologii necostisitoare, special adresată utilizatorului rural“ (Mathur și Ambani 2005: 347).

Datorită faptului că, printr-o tehnologie adaptată, se poate furniza informație către zone sociale dezavantajate, biblioteca poate servi ca legătură între acestea. Și totuși, este foarte important ca biblioteca să ofere informația corectă, la momentul oportun (Godlee et al., 2004: 295). Acest argument vine în sprijinul afirmației lui Feather (2006:4), conform căreia problema constă mai ales în a selecta și a evalua informația decât în a o accesa, iar pentru aceasta e nevoie de specialiști.

Concluzia generală este aceea că, într-adevăr, bibliotecile pot deschide accesul la cunoaștere. În poziția pe care o ocupă în prezent, în societățile hibride contemporane, aceste instituții trebuie să facă efort pentru a demola toate barierele dintre cititor și colecții (în sensul cel mai larg cu putință). Ele pot și trebuie să înceapă să ofere colecții și servicii tuturor membrilor societății, mai ales celor care au fost mereu privați de informație – contrar dreptului lor stipulat în Declarația ONU.

Lor și Britz (2007: 388) arată că „tehnologiile ICT moderne au creat multe oportunități pentru societatea civilă, deschizând spațiu pentru dialog, participare și creativitate“. Bibliotecile au toate aceste facilități și multe altele în plus, deoarece ele beneficiază de o bogată experiență în a crea și a dezvolta rețele. Cu tot ce au acumulat de-a lungul secolelor, adăugând noile tehnologii, acestea pot oferi societății un set complet de informații. Una dintre achizițiile cele mai importante ale bibliotecii este experiența interrelaționării cu oamenii, precum și răspândirea acestei experiențe peste tot, în lume.

Concluzii

Accesul la informare are, fără îndoială, o importanță majoră în dezvoltarea societății și în participarea membrilor ei la procesul democratic.

Tema articolului de față conține implicit ideea că bibliotecile reprezintă comunitățile umane din care fac parte, iar bibliotecarii sunt factori activi implicați în schimbarea societății. Cu toate acestea, accesul singur la informație nu e suficient, ci trebuie asigurate servicii largi, metode și practici inovatoare de dezvoltare și de abordare pentru a garanta un acces liber la patrimoniul cultural universal.

Traducere de Cristina STAICU

Din „IFLA Journal“, Vol. 34 (2008), Nr. 4,
pp. 341-345

Biblioteca on-line: o altă opțiune spre cunoaștere

Ștefania-Roxana PLĂIAȘU

Multe zile la rând am mers prin librării și anticariate să caut un roman al unui autor englez, mai puțin cunoscut, însă nu l-am găsit. Dar într-o seară, aflându-mă în fața calculatorului de acasă, mi-a venit ideea să tastez, în cadrul unui motor de căutare, sintagma „biblioteca on-line” în speranța că voi găsi acest roman în format electronic. Străduința mi-a fost răsplătită prin faptul că am găsit acel roman în limba în care a fost scris. Am remarcat că într-o astfel de bibliotecă on-line putem consulta romane, poezii și articole scrise de cei mai cunoscuți scriitori universali. Dacă depunem un mic efort în căutările noastre, găsim cea mai impresionantă colecție de cărți din toate domeniile (teorie literară, ficțiune, filosofie, economie, științe politice, matematică, fizică etc.). Elevii și studenții pot găsi cărți ale scriitorilor clasici prin intermediul unei asemenea biblioteci. Site-urile, dedicate acestui profil, reprezintă cea mai potrivită și mai complexă bibliotecă virtuală pentru școală și universitate. O asemenea bibliotecă on-line se concentrează, în speță, asupra celor care sunt interesați să citească, să se informeze și să învețe on-line despre subiecte ce țin atât de programa curriculară, cât și de cea extrașcolară.

Nu mică mi-a fost mirarea când am descoperit o sursă electronică care ne oferă colecția completă a operelor dramaturgice ale lui William Shakespeare. Alte biblioteci on-line, specializate pe un anumit domeniu, oferă posibilitatea studenților de a lectura, gratis, manualele și cursurile, apărute în cadrul unei edituri de specialitate. Se poate considera că este vorba de o librărie electronică unde studenții au posibilitatea să citească on-line cărți din domeniile studiate la facultate.

De asemenea, am descoperit un program, inițiat de specialiștii români, constând în inițierea unor „biblioteci portative” gratuite. Aici întâlnim cărți ce sunt așezate în așa-zisele rafturi virtuale ale Internetului, putând fi deschise și citite din orice punct al mapamondului de cei care sunt interesați să intre în contact cu lucrări scrise în limba română.

Totuși, ceea ce este demn de luat în seamă este faptul că editurile și-au organizat biblioteci on-line, impunând niște termeni și condiții de utilizare a cărților în format electronic. Astfel, aflăm că, din punctul de vedere al editurilor care s-au arătat interesate să construiască astfel de site-uri, reproducerea parțială sau integrală, prin orice mijloace, a cărților incluse în bibliotecile on-line ale editurilor este interzisă. Evident, nerespectarea acestor obligații de către utilizatorii bibliotecii on-line reprezintă o încălcare a dreptului de proprietate intelectuală, pedepsindu-se conform legilor aflate în vigoare în acest moment. Se cere utilizatorilor bibliotecii on-line să folosească cărțile doar în scop strict personal.

De obicei, editurile, care au biblioteci on-line, pun la dispoziția utilizatorilor lucrări în format pdf. Sunt cuprinse aici cărți care se găsesc și în format tradițional la punctele de

vânzare, dar și titluri epuizate în librării, fără șanse concrete la alte reeditări.

Trebuie să ne gândim că biblioteca on-line reprezintă o altă opțiune spre cunoaștere. Totuși, de ce alegem biblioteca on-line și nu biblioteca tradițională? Ce anume ne determină să ne orientăm către o bibliotecă on-line? Răspunsul plauzibil ar fi că ea reprezintă doar o altă opțiune spre cunoaștere. Așadar, nu ne putem amăgi că nu este vorba și de comoditate sau de lipsă de timp în a ne îndrepta către structurile info-documentare fizice. Biblioteca on-line oferă avantaje serioase, în sensul că putem descarca, în mod gratuit, cărți din literatura de specialitate, prezentate virtual. Până la urmă, biblioteca on-line reprezintă o bună modalitate de a accesa informațiile de care utilizatorii au nevoie pentru studiu fără prea mult efort din partea acestora. Rezultatele, obținute în urma unor asemenea eforturi, pot oferi indexuri ale unor articole apărute în revistele de interes pentru utilizatori.

Zeci de mii de cărți electronice din diferite domenii ale cunoașterii le putem accesa în cadrul acestor tipuri de biblioteci, unde întâlnim documente cu un conținut integral, furnizate în mod gratuit, dar și resurse oferite în așa fel încât utilizatorii fie pot citi doar anumite capitole, fie au o limitare în timp a accesării documentului respectiv.

Este real faptul că multe din importante biblioteci on-line sunt realizate în afara țării, ceea ce înseamnă că toate aceste cărți electronice sunt, în mare parte, în limba engleză. De obicei, așa cum se menționează undeva în josul paginilor web, dreptul de autor aparține webmasterului respectiv.

De asemenea, utilizatorul care intră pe site-ul unei biblioteci on-line observă, în genere, că i se oferă posibilitatea de a căuta resursa electronică de care are nevoie sau că sunt înșirate, ca într-o bibliografie de carte, toate documentele disponibile. În momentul în care utilizatorul a găsit cartea care

Îl interesează, va da click pe aceasta și imediat va porni download-ul cărții în locul în care dorește să o salveze în calculatorul său. Utilizatorii se pot confrunța cu anumite impedimente, în sensul că resursele electronice pot fi arhivate, fiind necesară folosirea unui program de dezarhivare pentru a face posibilă citirea documentului respectiv. Ultimul pas pe care trebuie să-l facă utilizatorul este acela că trebuie să deschidă resursa electronică, rasfoindu-i paginile printr-un simplu click pe săgeți.

O noutate în privința bibliotecilor on-line, realizate de către români, o reprezintă acea structură virtuală, dedicată persoanelor nevătătoare. În ce constă această minunată bibliotecă on-line, realizată de specialiștii din Cluj-Napoca? Ei bine, o astfel de bibliotecă pune la dispoziția utilizatorilor nevătători câteva sute de volume, scanate în întregime, iar o voce sintetică citește în românește documentul spre a fi util persoanelor cu probleme de vâz. S-au realizat teste în cadrul acestui site și s-a ajuns la concluzia că un utilizator nevătător are nevoie de aproximativ opt ore pentru a asculta un document în totalitate.

O inițiativă, demnă de laudă, este lansarea în spațiul virtual a unei biblioteci on-line europene de către Uniunea Europeană. Conform informațiilor furnizate de comisarul UE pentru informare și mass media, site-ul www.europeana.eu conține peste două milioane de resurse digitalizate, scrise în limbile engleză, germană și franceză. Se spune că este vorba

de o enciclopedie digitală, gândită în scopul conservării patrimoniului cultural european. Utilizatorii, care sunt puși la punct cu aparatura site-ului, pot intra în contact cu o sumedenie de documente, reprezentând cărți, hărți, înregistrări audio, fotografii, documente de arhivă, tablouri și filme, preluate în format electronic din bibliotecile naționale și instituțiile culturale care aparțin statelor membre UE. Domeniile, avute în vedere de către site-ul inițiat de UE, sunt din literatură, artă, știință, politică, istorie, arhitectură, muzică sau cinema. Utilizatorii pot avea acces aici la cele mai impresionante colecții din spațiul european, disponibile printr-un portal în toate limbile oficiale ale UE.

Digitalizarea resurselor, existente în format tradițional, cu sprijinul autorilor, editorilor, bibliotecilor și firmelor specializate, poate însemna un pas important pentru dezvoltarea ideii de bibliotecă on-line.

Un aspect de punctat, în finalul articolului de față, este acela că există biblioteci importante în țară și în străinătate care au trecut la digitalizarea documentelor în format tradițional în scopul de a crea atât biblioteci virtuale cu resursele proprii, cât și de a-și proteja colecțiile de mare însemnătate, existente în fondul lor de carte. Așadar, este mai mult decât evident faptul că biblioteca on-line câștigă teren de la o zi la alta, importanța sa fiind pe deplin justificată prin avantajele concrete pe care le oferă utilizatorilor inițiați cu o asemenea structură info-documentară virtuală.

Din viața Bibliotecii Metropolitane București

INSPECTORATUL GENERAL PENTRU SITUAȚII DE URGENȚĂ MUZEUL NAȚIONAL AL POMPIERILOR

*Către,
Biblioteca Metropolitană*

*Domnului,
Director gen. dr. Florin Rotaru*

Am onoarea a vă adresa mulțumiri pentru buna colaborare în realizarea activităților desfășurate la Foișorul de Foc și la sediul dvs., având ca tematică domnia lui Carol I, Ziua Eroilor și Ziua Copiilor.

Aprecierile venite din partea publicului sunt datorate în mare măsură implicării domnului Marian Nencescu și a colegilor săi.

Aș dori ca și pe viitor să putem realiza astfel de activități comune, în aceeași notă a calității, pentru a veni mai aproape de publicul larg, interesat să cunoască valori ale patrimoniului cultural național.

*Cu stimă,
Director
Vasile Bălan*

Școala, biblioteca și creativitatea

Marian NENCESCU

Se spune despre atitudinea creativă că măsoară gradul de cultură al unui popor, al unei țări sau civilizații. Activitate specifică umană, creația înseamnă efort personal, autodepășire, dar și o anumită acțiune colectivă îndreptată către evoluție și progres. În sens mai larg, investiția în creativitate, mai ales în planul educației școlare, reprezintă o șansă pentru promovarea prosperității și a progresului social, o modalitate de implicare activă a copiilor spre o țință cu bătaie îndelungată. A investi în creativitate înseamnă a investi în viitor.

În țara noastră, modelul *euristic*, al muncii creative, a fost stabilit încă din anii '60-'70 în cadrul Institutului de Matematică al Academiei, sub îndrumarea regretatului acad. Gligore Moisil. Iată câteva etape ale muncii de creație: *identificarea* problemelor de orice natură care urmează a fi soluționate; *găsirea* de strategii adecvate de rezolvare; *stabilirea* unor obiective și ținte precise ce trebuie atinse; *analiza cercetării* sub raport: rezultate / preț.

În plan școlar, creativitatea se construiește în special prin practicarea de exerciții de tip creativ, susținute fie de către personalul didactic, fie de voluntari. A lucra cu copiii la un proiect de tip creativ înseamnă a le stimula curiozitatea nativă, interesul și instinctul artistic, a identifica mobilul interior ce determină orice copil să fie un creator, un inovator sau, din contră, să rămână pentru totdeauna în afara acestei sfere de cunoaștere. Așadar, esențial pentru procesul creativ este cadrul instituțional de derulare. Fie că are loc la școală, în orele rezervate ariei curriculare, în ateliere sau cluburi, ori direct pe teren, în stradă, la muzeu sau la bibliotecă, activitatea de învățare prin stimularea creativității împletește satisfacția muncii individuale cu plăcerea artistică, făcându-l pe copil părtaș la un experiment inedit, menit să-i aducă plăcere, să-i întrețină starea de bine, încredere și optimism.

Aceste observații preliminare și-au găsit pe deplin aplicarea în programul *Școala europeană – o școală a creativității*, inițiat de Asociația Komunitas și prezentat în ziua de 2 iunie a.c. la Filiala DIMITRIE CANTEMIR a Bibliotecii Metropolitane București.

Inițiatorii acestui proiect (Ioana Florea, coordonator, și colegii ei Miruna Țărcă, Bogdan Voinescu, Ina Dinescu ș.a.), între voluntari aflându-se și colega noastră Iulia Modiga, asistent cercetare la Serviciul Patrimoniu Cultural, au mizat pe valorile educative ale actului creator, lucrând exclusiv cu copii provenind din medii defavorizate, de la Școlile nr. 136 și nr. 114 din Sectorul 5 al Capitalei. La program au lucrat peste 10 voluntari, majoritatea studenți, masteranzi sau personal didac-

tic debutant, realizând mai multe ateliere (de teatru, artă plastică, muzică, dans etc.) ce au antrenat peste 50 de copii. Aceștia au venit la Bibliotecă nu doar cu produse ale muncii lor (desene, artizanat, colaje foto etc.), dar și cu dorința de a comunica altor copii de vârsta lor bucuria participării la acest proiect.

Dialogul interactiv stabilit între copii, chiar și schimbul de experiență realizat de personalul didactic au constituit principalul câștig al acestei manifestări. Dovadă este interesul cu care toți copiii au urmărit filmul realizat de voluntarii de la Komunitas prin care au relevat pașii, deloc ușori, făcuți pentru stimularea creativității și, implicit, schimbarea atitudinii față de procesul instructiv-educativ. Fără pretenția că cei 50 de copii incluși în programul de educație prin creativitate vor deveni cu toții artiști, creatori sau performeri într-un domeniu unde acum s-au inițiat, succesul programului constă în educația și autoeducația în spiritul muncii, al implicării și al responsabilității individuale.

Activi, gălăgioși, expansivi, naturali în tot ce fac, copiii aflați sub protecția Asociației Komunitas s-au dovedit până la urmă niște parteneri de dialog cultural și inter-etnic de toată isprava.

În același timp, oferta culturală a BMB – prezentarea unor filme cu tematică de prevenire a incendiilor, dar și a unor secvențe muzeistice despre Foișorul de Foc – a păstrat viu interesul pentru o zonă culturală vitală pentru educația copiilor. Numai utilizând metode de atragere non-convenționale, menținând și stimulând spiritul creativ, avem siguranța că ne vom păstra cititorii, într-o lume supusă tot mai intens asaltului non-valorilor și, până la urmă, al negării condiției umane.

O manifestare culturală fără inhibiții

Street Delivery

ediția a IV-a

Marian NENCESCU

Timp de trei zile (12-14 iunie 2009), perimetrul stradal situat între Librăria Cărturești (fosta reședință a lui Dimitrie A. Sturza, de patru ori prim-ministru al României și președinte al Academiei între anii 1882-1884) și Școala Centrală (construcție datând din 1887 și purtând amprenta arhitectului Ion Mincu), respectiv străzile Pictor Verona, Icoanei și Xenopol, a devenit o imensă expoziție în aer liber unde protagoniștii, cei mai mulți studenți, elevi și chiar școlari mici, au fost simultan creatori, consumatori și privitori de artă.

Într-un spațiu amenajat minimal, menit să ofere acces neîngrădit la oferta culturală, fără false pudori, inhibiții sau morgă intelectuală, au avut loc peste 100 de spectacole și întâmplări culturale, demonstrații de măiestrie sau simple îndrăzneli neconvenționale, destule comune, câteva cu iz comercial, dar toate conducând către ideea „unui model alternativ de utilizare a spațiului public“. Este exact ideea desprinsă din declarațiile fragmentare și confuze ale organizatorilor, care nu s-au mai ostenit să publice și un program al manifestării.

Creat de Ordinul Arhitecților din România, care a și demarat un proiect urbanistic zonal (P.U.Z.) menit să transforme strada Pictor Verona într-un spațiu pietonal și cultural, proiectul *Street Delivery* și-a găsit susținători atât la autorități, cât și în mediul privat. Însuși ministrul culturii, domnul Theodor Paleologu, prezent printre expozanți, s-a declarat „un pieton militant“, ceea ce reprezintă, în sine, o declarație de adeziune.

Cu atât mai mult în acest caleidoscop de inițiative, mai mult sau mai puțin originale, era nevoie și de carte, ca suport și pretext cultural consistent. Astfel, s-a născut ideea, în premieră, a proiectului *Biblioteca alternativă*, inițiat și derulat de Biblioteca Metropolitană București, sub deviza „Informațiile sunt valoroase atât timp cât circulă“. Biblioteca alternativă a urmărit facilitarea accesului la carte al persoanelor dornice să

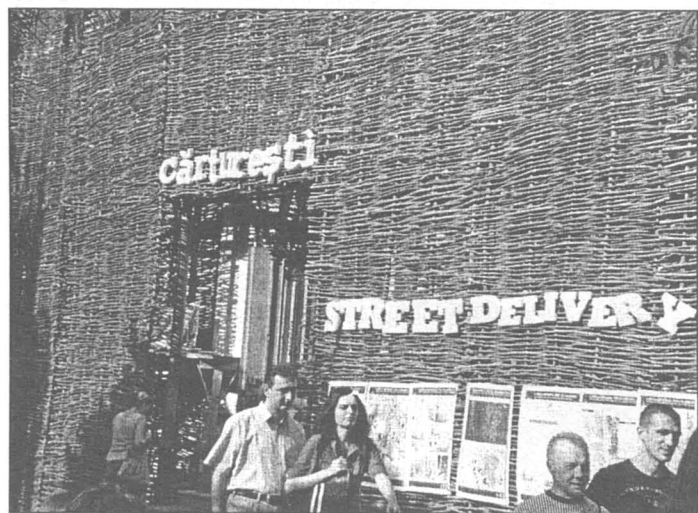
îmbine lectura cu petrecerea timpului în aer liber. Oferta de lectură a cuprins în special albume de artă, precum *Bucureștiul dispărut* de arh. Gheorghe Leahu, *Lipsanii*, *centru istoric* sau *Bucureștii ce se duc* de H. Stahl.

Nu doar lectura a stârnit interesul vizitatorilor. Între noutățile acestei ediții, semnalez concursul de graffiti, atelierul „jocurile copilăriei“, unde se puteau practica exerciții demult uitate precum: „lapte gros“, „telefonul fără fir“ sau „flori, fete și băieți“, atelierul interactiv de fabricare a hârtiei din deșeuri industriale, teatrul de stradă, comedienți ambulanți sau „Troc-ad-hoc“, un spațiu unde puteai schimba, după voie, cărți, casete sau chiar obiecte casnice.

Cinematograful și terasa în aer liber, elemente ambientale nelipsite din peisajul bucureștean, au avut parte de un public generos, deși spațiul înghesuit într-o curte neamenajată părea mai degrabă impropriu acestui gen de destindere. Se pare însă că acolo unde e rost de distracție, bucureșteanul nu mai face nazuri, nici la curățenie și nici la preț!

Cât despre mesajul cultural al acestei manifestări, dincolo de extravagante, teribilism sau sordidul comercial, ar trebui să ne amintim că Bucureștii are încă un patrimoniu arhitectural încă nepus în valoare. Multe clădiri cu parfum de epocă, bijuterii rămase moștenire din veacurile anterioare, așteaptă încă să fie puse în valoare. Constituirea unui traseu cultural într-un spațiu exclusiv pietonal, degajat de zgomotul și praful cotidian, reprezintă un proiect ce-și așteaptă încă rezolvarea. Inițiativele în acest sens sunt binevenite, iar aportul Bibliotecii Metropolitane poate fi, în acest sens, considerabil.

Pe de altă parte, ca inițiatori ai proiectului *Biblioteca alternativă*, nu putem decât să mulțumim celor peste 150 de cititori „ad-hoc“ ai bibliotecii, să-i invităm să-și ridice permisele de acces și să le urmărim în continuare lectură plăcută. La sediu sau într-un spațiu neconvențional, Biblioteca rămâne un prieten statornic al publicului bucureștean.

Orizonturi

Scrisoare din Spania

Nina VASILE

Oricât de ciudat și de necrezut ar fi, plecarea împreună cu fiica mea Alberta în Spania, o spun acum, n-a avut ca motiv adevărat lipsa unei case, cei care mă cunosc știu că nu aveam una. Și totuși, forța de a construi împrejurările unei călătorii, din care nu știu încă dacă sau când mă întorc, a venit pentru mine dintr-un sentiment secret al unui... „dor de ducă” mult prea vechi pentru ca o femeie cu ceva ani înainte de 40, cu un copil de 5 ani, să poată fi oprită. Doar conștientizându-mi această stare cu toate ale ei, am înțeles în sfârșit ce se spunea în basmele românești despre Făt-Frumos și îmbolnăvirea lui dintr-un dor neștiut care-l făcea să plece peste „mări și țări”. Că aici întâlnea și o zână, o prințesă, o Ileană a lui, este mai puțin semnificativ decât întâmplările călătoriei. Ce se poate spune este că, în cazul meu cel puțin, drumul nu s-a terminat ci el abia începe și e în plină desfășurare. Drumul de trei zile cu autocarul, cu puțin timp înainte de Crăciunul anului 2007, așa cum îmi promisesem mie însămi, riscând desigur, este, în realitate, o infimă parte din adevărata călătorie pe care încă o trec, sau o „petrec”, în sensul vechi și noician aș putea spune, fără nuanța din petrecerea cu mănca-re, dans, băutură...

„Boala” mea, bine ascunsă, avea semnele ei: un fel de înstrăinare stranie de care mă izbeam în traversările zilnice ale centrului Bucureștiului, o nerăbdare de a mai împlini cu egală solitudine proiectele mele – nu mici – la Biblioteca Metropolitană; ea mi-a oferit în ultimii cinci ani, și în special odată cu deschiderea secției Centrul de Tineret, cele mai frumoase deschideri în profesia mea de bibliotecar ce nu presta cărți la cititor doar după formula tipică, ci și unui grup, mereu schimbat, ca număr și componență, cel care se reunea săptămânal în Atelierul de Creație (*Poezie în viață* i-am spus în ultimii doi ani). Sunt recunoscătoare tuturor celor care l-au făcut posibil, și nu în ultimul rând, domnului și doamnei directori Florin Rotaru și Rodica Cosmăciuc.

În ce privește cele scrise aici, ele sunt un alt fel de mulțumire, de data aceasta către poetul Ion Horea, de la revista „Biblioteca Bucureștilor”. Cred că, de fapt, este o scrisoare lungă dedicată dumnealui, de multe ori martor la frământările, problemele, confesiunile mele. Sper că ochiul critic impecabil pe care i-l cunosc va îngădui de data asta mica schimbare a stilului meu obișnuit în revistă.

Mărturisesc că e a treia oară când încep să scriu având în minte gânduri, idei, imagini pe care vreau să le împărtășesc celor din România. Ce văd și cunosc aici, atât cât îmi este cu putință mie, cred că poate completa, fie și puțin, informațiile despre Spania sau despre românii de-aici, cultural vorbind, în primul rând. Totuși, sper că-mi va fi iertat că acum nu voi face mereu uz de exactitatea completă a datelor și evenimentelor despre care voi pomeni. Din simplul motiv că nu le-am urmărit cu ochiul jurnalistului ci le-am căutat ca fiind necesare drumului meu aici. Nu mai am la dispoziție nici invitațiile, nici mesaje pe Internet nu-mi sunt accesibile exact acum, când scriu.

Ca și în România, în ultimii – iarăși – cinci ani, mă dedic scrisului după miezul nopții. Acum sunt instalată în „fotoliul” improvizat din două perne pe jos, ascult muzică la căști, Alberta doarme în colțul alăturat. O cameră mică ce are fereastră spre bucătăria care, la rândul ei, dă într-un balcon situat în interiorul blocului. Nu văd nicicum cerul, de altfel atât de expresiv al orașului (în acest an, Getafe, situat la o jumătate de oră de centrul Madridului cu trenul, aici în același regim de cost ca și metroul, abonamentul lunar, pe zone, incluzând toate mijloacele de transport, deci și auto-buz). În restul apartamentului, ceva diferit de imaginea din casele românilor. Emigranții au instituit aici modul lor de locuire: fiecare cameră dintr-un apartament e închiriată separat la o persoană sau o familie. În oraș, pe stâlpi, în refugiile pentru autobuze, în așa numitele „locutorii” – un fel de poște cu telefoane și calculatoare – întâlnești anunțuri de închiriere în câteva dintre limbile comunităților de emigranți: spaniola, desigur (a sud americanilor columbieni, ecuadorieni, peruani etc.), româna, rusa-bulgara, araba, chineza. Micile foi – între care unele sunt oferte de servicii ale zugravilor sau menajerelor – au forma unor franjuri care pot fi rupte întrucât au numerele de telefon necesare. Autoritățile îndepărtează pe cât pot „mica publicitate” în stradă, vântul, ploile, soarele doar le schimbă forma, consistența, culoarea... Ochiul artistului nu e deranjat neapărat de „instalația” care se creează în văzul lumii în acest „stil”.

Unde stăm noi au fost câteva luni, în camerele celelalte, o columbiancă – cu fiica ei, iar la sfârșit de săptămână cu nepoata și fiica mai mare – și un peruan încă prezent; mai nouă este o româncă tânără, cu lentile de contact albastre și bronz intens aplicat, ce lucrează cam în toate zilele de dimi-

neață până seara pe bani mult mai puțini decât oricare spaniol de aici pentru aceeași meserie (finisarea apartamentelor înainte de locuire), dar, de asemenea, cam tot atât de mult peste ceea ce câștiga în țară. (Între timp, după două săptămâni, a tulit-o, cum se spune, fără aviz și fără să mai plătească nimic!). O viață în comun între țări, schimbul intersocial și cultural se pare că se face și aici, în micile apartamente ale unui Madrid în care totul se calculează, vrând-nevrând, și în funcție de emigranții lui.

Acum, bunăoară, ascult muzica rafinată în spiritul indienilor mohicani, cum deunăzi, un grup peruan – „Alborada“ (în traducere „zori“ sau „deșteptare“) într-o limbă veche: *quechua*. Îmi spun că n-aș fi cunoscut aceste sonorități, unele dintre ele amintindu-mi, surprinzător, de altele, din cântecele vechi, românești, și prefer să spun „folclorice“ iar nu „populare“. Corespondențe stranie între civilizații situate la „celălalt capăt al lumii“ una de cealaltă.

Pentru că spuneam despre calcule împreună cu emigranții... mă gândeam și la multele asociații, fundații, organizații nonguvernamentale (între ele Crucea Roșie, foarte activă, dar și unele funcționând pe lângă bisericile catolice de aici), toate ocupându-se cu integrarea străinilor în viața socială spaniolă. Ei pot urma cursuri, evident gratuite, de limbă, bucătărie, curățenie (spaniole), pot primi ajutoare în hrană, îmbrăcăminte, chiar locuință. Fie spus, eu cu Alberta ar fi urmat să locuim trei sau șase luni într-un apartament împreună cu alte mame cu copii, prin intermediul uneia dintre fundațiile ce se află în colaborare cu primăriile. Întâmplarea a făcut să încep să lucrez ca... brutăreasă (pentru 750 de euro) la un patron spaniol ce avea ca vânzătoare o româncă. Ea mi-a înlesnit această muncă fără să mă cunoască și timp de nouă luni am copt pâini, cornuri, briose, plăcinte... O experiență de neuitat pentru cea care încă avea noaptea visuri cu exerciții și colegi în Atelierul de Creație din România! Că nu putea să dureze, e absolut normal. Eram incapabilă să mă mișc liber pentru a demara echivalarea studiilor mele aici. Așa că, exact atunci când am rămas cam o lună și jumătate fără serviciu, începusem să simt frustrarea de timpul necesar pentru alte planuri, ca și pentru fetița pe care nu puteam s-o duc eu la școală ci plăteam 100 de euro unei românce, a cărei fiică învăța în aceeași

clasă cu a mea, pentru a o lua, cinci minute, de la scară până la poarta colegiului. Mica mea Alberta se trezea singură la semnalul telefonului din România (inactiv aici), se îmbrăca și mânca încălzindu-și la microunde ce-i lăsam, apoi cobora mai mult sau mai puțin pieptănată sau aranjată, dar gata de curs. De la ora 9.00 dimineața până la ora 16.00, program general pentru copiii până la 14 ani, cred. Ceea ce înseamnă că toate școlile au program de masă; prețul normal este în jur de 80 de euro pentru cele publice, dar există o marjă, practic, largă de subvenționare pentru cei cu posibilități materiale reduse, astfel că, realmente, noi am plătit în jur de 50 euro, iar manualele, scumpe, le-am plătit jumătate.

Alberta a învățat, firește, spaniola înaintea mea, a recuperat repede micul – pentru ea – neajuns al limbii, eu am reușit să vorbesc abia după ce n-am mai fost „panaderă“, după ce n-am mai locuit doar cu români (cu unii am avut experiențe neplăcute, nu e o surprinză), când am putut urmări emisiuni TV și filmele lui Tarkovski împrumutate de la biblioteca din cartierul unde am locuit prima dată. Aici există acum un fond serios de carte românească. Cred că, practic, sunt singura lui cititoare. Deocamdată. Fie spus, aici e un obicei firesc împrumutul pe o săptămână al filmelor (în forma DVD, CD), în România acestea nu au intrat (cel puțin până am plecat eu) în uzul pentru acasă al cititorilor. Din păcate, acest fond românesc este așezat la raft într-o ordine absolut întâmplătoare, ceea ce îngreunează căutarea exactă și rapidă a unui autor.

Între timp, meseria mea aici a devenit aceea pe care o și anticipam înainte de plecare: acum curăț o casă a unui medic psihiatru; are sute de bufnițe bibelouri, de toate mărimile, materialele și pentru toate colțurile, mare parte în cabinetul de lucru înțesat de cărți. Între ele, am văzut o reproducere cu imaginea, binecunoscută nouă, a lui Vlad Țepeș. O altă casă e plină de tablouri și sculpturi ale unui avocat a cărui soție n-a lucrat niciodată nimic, dar care a citit cu pasiune. În fine, o casă plăcută mie, unde merg în lipsa proprietarilor care mi-au lăsat cheia, este a unor tineri ce au imagini, cărți, sculpturi africane sau chinezești. Aici mă lupt cu fierul de călcat timp de aproape trei ore.

Pentru că lucrul meu cu ora îmi lasă timp și pentru Alberta, nefiind nevoie să plătesc nici să meargă, nici să vină de la școală, am reușit să pregătesc dosarul pentru echivalarea studiilor. Aștept, ca atare, confirmarea. Citesc cărți, unele în spaniolă dar încă și în română, și asta pentru că am norocul să lucrez la distanțe de o oră și jumătate de casă. În tren, în metrou, traversând dinspre unul spre celălalt când le schimb. Aici, lectura în metrou e o practică frecventă. Sunt multe ziare, cu de toate, împărțite gratuit, și există locuri unde se lasă pentru ca alții să le ia. Se poate că un ziar are propria lui călătorie în timpul unei zile: de la intrarea în spațiul metroului, la primul cititor, acesta îl poate lua pentru acasă dar îl și schimbă cu altul întâlnit pe bancheta alăturată, de la altă persoană, din alt sector, de altă naționalitate... Cărți deschise în metrou sunt multe, incredibil de mulți oameni, unii nu se opresc nici în parcursul labirinturilor, scărilor rulante interminabile, culoarelor în care te-ai rătăci fără indicațiile la fiecare pas cu direcțiile. Și totuși, lumea asta de cititori nu-mi creează senzația izolării, înstrăinării, expresiile lor sunt doar concentrate, gânditoare, dar nu autiste, nu reci. O lume care-și poate ridica privirea zâmbind, oferind explicații, informații. Din când în când, câte un cântăreț, câte

un instrumentist întâmpină trecătorii grăbiți; aud des Vivaldi, un altul interpretează rock sau jazz; toți nu frizând, ci fiind profesioniști, cu ceva mai mult decât amatori ai instrumentului. Vioară, trompetă, orgă, flaut, chitară... Uneori, cerșetori precum în România, mi se pare că unii chiar români, și ȡigani, bărbații, totuși, cu acordeon sau cântând manele, singurul tip de muzică românească vizibil la stradă. I-am văzut la școală și pe copiii lor, aici însoțiți de mamele lor cu fuste largi.

*

Mi se pare că am nevoie de mai multe zile pentru a povesti despre tot ce am de spus despre dubla mea existență de menajeră cu familie și de căutătoare într-ale scrisului, ale poeziei; o viață torsionată, franjurată, fracturată, uneori violent, dintr-o parte în alta, parcurgând sentimente opuse cu fiecare schimbare de mediu. Poate că nu aș fi spus nimic despre mine, așa cum în articolele anterioare de la Revista „Biblioteca Bucureștilor” nu am făcut-o, dar de data asta n-am fost în stare să încep fără mine. Cel puțin pentru că aceleași subiecte pentru care în România eram interesată în primul rând prin profesie, aici le-am căutat mai întâi pentru mine, din nevoia personală de a cunoaște lumea culturală din Spania (Madrid), de a comunica cu mediul care-mi lipsește în munca mea cea... remunerată. Dar atunci când m-am aflat în fața unui eveniment m-am gândit mereu că cineva, în România, ar fi interesat de ce se întâmplă aici. Până când am ajuns să am un calculator acasă și asta într-un moment când subiectul m-a stârnit în așa măsură că a dat pe dinafară, cum se spune, nu-l mai puteam lăsa.

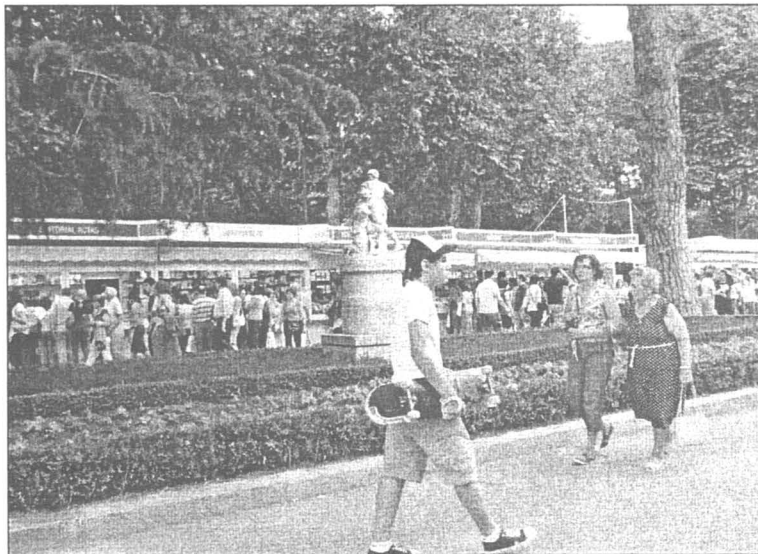
Prin urmare, voi continua amestecând informații despre mine cu cele culturale sau... sociale.

Se știe, desigur, că spaniolii au multe sărbători și multe libere, că miezul zilei este unul inert din punct de vedere al lucrului public. Totul e închis. Îmi amintesc că în 2008 am ajuns cu Alberta la un spectacol într-una din piețele mari din centrul capitalei (2 sau 3 mai, Eliberarea Madridului de sub ocupația franceză); istorie cu Napoleon, tehnică, acrobatică, muzică de mai multe genuri într-o construcție unică, artificii. Un fel discret de a menține memoria identității ca popor, nimic emfatic, nimic ridicol, și totuși direct. În marea de oameni la întoarcere, n-am sesizat atunci nicio vorbă românească. Sun-

tem în situația ingrată a muncitorilor fără pauză, femeile românce, ca și bărbații, obsedați de lucrul lor, de problemele lor de-acasă, de lipsa familiei, nu au timp de distracțiile spaniolilor. Aproape nici de-ale lor. Eu, se pare, am un alt ritm și un alt mers pe drumul meu aici. Nu știu dacă numita criză economică europeană va întoarce mulți români acasă, dar cred că vor rămâne destui cu copiii lor născuți aici și abia aceștia vor intersecta cu adevărat cultura spaniolă. Muncitorii de acum sunt o enclavă de unde se deschid uneori ferestre pentru a răspândi manele, miros de mămăligă, sarmale și... înjurături. Între timp, totuși, mai mult sau mai puțin siliți, învățând staționarea pe partea dreaptă a scării rulante, așteptarea la rând pentru intrarea în autobuz (în funcție de momentul venirii fiecăruia), respectarea intrării și a ieșirii marcate; selecționarea reziduurilor menajere încă nu, poate doar scoaterea gunoiiului după ora opt seara.

Dar am să vorbesc și despre românii buni. I-am întâlnit și pe ei. Dar înainte cred că nu vreau să pierd un mic subiect, pentru anecdotică lui specială: imensul și celebrul parc din centrul Madridului – *Retiro*, binecunoscut și colegilor mei care au venit aici în primăvara din 2008. Nu știu dacă ei au văzut. Aici e o lume diferită de cea din parcurile bucureștene. Artiștii în stradă sunt marca unei alei de-a lungul lacului cu rațe, pești și bărci: acrobați, magicieni, pictori, ghicitori (tarotiști de felul lor), caricaturiști, vânzători ambulanți (artizani sud-americani), statui vii care se mișcă, dansează pentru un bănuș, muzicieni. Odată am văzut și un poet. Cred că cel mai umil și jalnic în prezența lui neluată de nimeni în seamă. Ce dureros! Poate un poet mediocru, dar sigur foarte sărac și îngrijit îmbrăcat, arătându-și poemele în stradă. Poetul încă nu a învățat demnitatea prezenței lui în stradă, dar muzicienii, da. A, sigur, și teatrul de păpuși pentru copii! Toate acestea, într-un parc, cel puțin în fiecare sâmbătă și duminică. Într-o aglomerație complice în care fiecare artist poate să se arate unui public din stradă care-l poate selecta sau pur și simplu îl vede la rând, între ceilalți, în traseul lui pe alei. Aici și un „Palat de cristal” (sticlă) pentru expoziții internaționale, dar și un „Centru Cultural” cu un program divers și de factură internațională.

Să nu uit tamburinele! În spațiul sonor al monumentului semicircular al unor coloane albe romane, aproape non stop grupuri de toboșari, negri sau spanioli, bat într-un ritm hipnotizant. Spectatorii nu lipsesc niciodată. De toate vârstele. În primele dăți, resimțeam mai mult zgomot asurzitor, apoi am fost curioasă, am perceput vibrația tobelor într-un centru al stomacului ca o senzație indefinibilă a unei tresăriri, a unei emoții tulburi. Poate una din puținele dăți când conștientizăm că avem trup, de obicei atunci când ne doare, în rest îl folosim pentru cele zilnice ale noastre, dar nu reflectăm asupra lui. Oamenii prinși în această „magie” a tamburinelor nu-și explică nimic de felul ăsta, ei se lasă duși de ritm undeva, poate o eliberare în dans de crisparea din gesturile convenționale. Sunt tineri albi care dansează ca în transă după instrumentele negrilor, unele fiind două mingi colorate, semănând cu niște comete, de care sunt prinse niște fâșii zburătoare de pânză subțire, manevrate cu brațele în mișcări simetrice. Dacă nu aș fi văzut toate acestea de fiecare dată când am fost în *Retiro* nu aș vorbi, dar pentru că sunt simptomatice, pentru că mie îmi spun ceva

despre lumea aceasta a spaniolilor care parcă a descoperit regăsirea proprie prin gesturile vechi ale emigranților, cred că e un motiv de reflecție: ce avem noi, ca români, de oferit în afară de „mâna noastră ieftină de lucru”? Ce tradiție ar bucura ochii, mintea și trupul celor de-aici? Nu fără amărăciune îmi vine în gând o reclamă imensă în metrou, identică și în ziare: „Convivo”, în care se anunță un concert de muzică „tradițională” din diferite țări, iar cap de afiș, cu steagul românesc în frunte, numele lui... Adi De Vito! Este o informație precisă, nu inventată.

Cum precisă este și aceasta despre Târgul de carte („Feria del Libro”), din același parc – *Retiro*, și a cărei primă ediție a avut loc în anul 1968! Iar în 2009 el a putut fi vizitat între 29 mai – 14 iunie. Pe o fotografie în formă de evantai, primită într-una din zilele călduroase, am văzut însă scris 1958! Ideea acestui evantai mi-a plăcut. Cum și imaginea scriitorilor dând autografe în stradă! Cărțile au și ele o prezență în spațiul ambiental al metroului, putând fi cumpărate, precum apa minerală sau cafeaua, de la automate. Titlurile, pentru toate gusturile. După cum, foi volante, cu design elegant, cu poeme sau fragmente de proză, pot fi citite pe pereții trenurilor. Dar aici, în parc, cartea și autorul ei sunt împreună. Mai mult, un scriitor peruan emigrant l-am întâlnit vânzându-și liber cartea, probabil publicat în regim de finanțare proprie, cum se întâmplă uneori și în România. Am dorit să urmăresc programul conferințelor, lecturilor, atelierelor, dar, din păcate, pliantele la dispoziție nu erau la îndemână. În câteva centre de informare puteam solicita informații dar trebuia să mă mulțumesc cu ce se întâmpla în momentul exact al vizitei la târg ori riscam să nu ajung dacă eram rătăcită la cine știe ce punct îndepărtat dintre cele 357 de casete. Desigur, nu lipsesc barurile sau vânzătorii de chips-uri de cartofi prăjiți.

Pentru copii, în pavilioane dedicate lor, cu programe cu mult mai vizibile decât cele pentru adulți, sunt spații de lectură liberă și de desen. Ceva specific, cred: un accent pe implicarea activă a copiilor în întâlnirea cu lectura și cartea, dar și pe conduita socio-comportamentală – solidaritate, toleranță, prietenie, respect pentru mediul înconjurător și educația ecologică. Și este remarcabil efortul de a integra, în toate programele, copii și adulți cu dizabilități. (Cred că în

Spania se află singurul licențiat cu Sindrom Down, după o informație dintr-un ziar în care am citit un interviu cu acesta).

Complutense, una dintre universitățile publice participante la Târg, mi-a atras atenția cu prezentarea premiilor literare pe care le organizează (de poezie, teatru, proză), mese rotunde, prezentări de carte. (Între paranteze fie spus, am o carte poștală ce poate fi găsită în Centre culturale, unde se anunța pentru aprilie „Concursul Internațional de Poezie – *Margarita Hierro*”. Premiul constă în publicarea într-o colecție, o sculptură și 2.500 euro. Acesta este, desigur, un concurs dintre cele modeste...).

Fără să pot urmări foarte strict derularea autorilor și a cărților, fără să pot avea imaginea valorilor sau a best-seller-urilor, au rămas câteva titluri (unele cred că ar merita citite și în România); pentru că e anul Darwin, sărbătorindu-se 200 de ani de la nașterea biologului ce a marcat semnificativ

viziunea asupra originii omului, iată două titluri: *Ch. Darwin – El viaje, El poder del entorno* – autoare Janet Browne; *Opere complete* – Federico Garcia Lorca, în șapte volume (cu 82,30 euro); *El Capitalismo funeral – La crisis o La tercera Guerra Mundial* – Vicente Verdú (se spune în prezentare: „cea mai lucidă viziune a situației actuale”); *Postpoezia* – Agustín Fernández Mallo (o nouă paradigmă, carte câștigătoare a ediției cu nr. XXXVII a Concursului de eseuri al editurii „Anagrama”). Și, dintr-o zonă mai puțin ortodoxă, *Psicomagia*, un manual prezentat ca o „formă de terapie ultraavansată”, ceva ce folosește vindecarea prin intermediul informațiilor sau practicilor din tradiția șamanilor din Mexic, cum spune într-un interviu, Alejandro Jodorowski, autorul acestuia (n. Chile, 1929), scriitor, actor, regizor, șaman, taratolog (de la „Tarot”). În legătură cu un val nou de lectori (sau, poate, de scriitori suedezi) amatori de proză „neagră”, sau de literatură „criminală” (o „temă” care, fie spus, nu mă pasionează), un nume nordic: Stieg Larsson, cu un titlu ca *Los hombres que no amaban a las mujeres* (adică, *Bărbații care nu iubeau femeile*).

Mărturisesc că acest Târg de carte din parc m-a urnit în cele din urmă în rescrierea a ceea ce vroiam să trimit în țară de mult timp și nu am reușit, în parte din motive de... calculator, nu imediat disponibil.

Aș fi vrut să mai povestesc despre evenimentele culturale organizate de către Institutul Cultural Român din Madrid, în măsura în care mi-au fost mie accesibile, despre cele ale Clubului Ro Madrid, al cărui inițiator este un tânăr student la arhitectură – Alexandru Dică, precum și despre cele ale Casei românești (Casa de Rumania) din Getafe. Las pentru altă ocazie întrucât cred că deja m-am întins prea mult.

Și tot altădată voi povesti despre Centrul de Poezie *José Hierro*, de asemenea din Getafe; o întreagă clădire dedicată poeziei, unde se fac ateliere, cursuri, lecturi, expoziții, nopți albe de poezie... Ce vis pentru unii poeți din România, acest Centru! Și este ca și incredibil că există, că sunt atât de aproape și că l-am întâlnit exact într-un moment în care pot citi și vorbi rezonabil spaniola. Una dintre bucuriile mele secrete, una din micile puteri de a găsi, ca și magic, ceea ce cauți... O parte teribilă a călătoriei mele în Spania.

Pantelimon Halippa și exilul românesc pentru cauza Basarabiei

Dr. Ion CONSTANTIN

Instaurarea regimului comunist prosovietic în România a provocat mari suferințe fruntașilor basarabeni care jucaseră un rol de seamă în realizarea Marii Uniri de la 1918. Dintre liderii mișcării de renaștere națională din Basarabia, Pantelimon Halippa¹ a avut poate destinul cel mai frământat. În anul 1950, el a fost arestat și condamnat la doi ani de închisoare la Sighet. În martie 1952 a fost predat organelor sovietice și dus la Chișinău. Aici a fost ținut într-o închisoare a KGB, unde s-a făcut ancheta în cursul căreia i s-au cerut dovezi că Unirea Basarabiei cu România nu s-a făcut legitim. Tribunalul Militar Ucrainean din Chișinău l-a condamnat pe Pantelimon Halippa la 25 de ani de muncă silnică în Siberia. A fost eliberat în anul 1955. Întors în țară, în loc să fie adus acasă, a fost dus la Gherla, unde a mai stat la închisoare până în 1957, fără nici o judecată.

După eliberare, Pantelimon Halippa nu a încetat să lupte pentru cauza basarabească în condițiile deosebit de dificile ale regimului comunist. El a adresat mai multe memorii liderului de partid și de stat, Gheorghe Gheorghiu Dej, iar mai târziu lui Nicolae Ceaușescu, cerând implicarea autorităților în stabilirea de contacte culturale cu R.S.S. Moldovenească.

În cadrul strategiei gândite de Pantelimon Halippa și cei din jurul său, pentru sensibilizarea Occidentului în legătură cu problema teritoriului dintre Prut și Nistru, un rol aparte îl aveau basarabeni din exil, în principal Anton Crihan din SUA și, într-o oarecare măsură, Ioan Păscăluță din Canada, considerat un om „activ” față de cauza Basarabiei, dar „nesigur”, din cauza unor particularități ale caracterului său. Într-un material al Securității, din aprilie 1968, se arată că, la 27 martie 1968, audiind la „Vocea Americii” (în realitate „Europa Liberă”) un comentariu în legătură cu împlinirea a 50 ani de la actul Unirii, făcut de Anton Crihan, persoanele respective au ajuns la concluzia că „și în străinătate se agită problema Basarabiei”². În concepția lui Pantelimon Halippa, ca și a altor fruntași basarabeni, Anton Crihan³ sau „Moș Anton din Sfatul Țării” (cum era numit de prieteni) – aflat acum în localitatea Saint Louis din statul american Missouri – trebuia să fie un fel de „Paderewski”⁴ al românilor, în ceea ce privește promovarea intereselor naționale peste ocean.

Pornind de la faptul că basarabeni îl considerau pe Crihan „ambasadorul” lor în străinătate, Pantelimon Halippa păstra legături prin corespondență cu acesta, uneori folosind, ca măsură de precauție, adresa altor persoane. Anton Crihan, la rândul lui, era pe deplin conștient de rolul său, aspect rezultat dintr-o scrisoare pe care i-o trimite lui Halippa, pe 30 aprilie 1968: „Dumneata știi că eu n-am venit în America de capul meu, ci am fost delegat de Comitetul Basarabenilor încă din 1944 ca să vin încoace, adică în străinătate, pentru a apăra aici interesele Basarabiei... De când mă aflu aici, eu n-am făcut nimic altceva decât să apăr Basarabia... De aceea, românii ar trebui să aibă datoria de a mă respecta, nu de a mă trata, după cum am auzit că fac, ca trădător de Țară... Eu însă cred că activitatea mea de aici este mai mult ca utilă pentru Basarabia și, deci, și pentru Țară...”⁵. Ca dovadă în acest sens, Crihan îi trimitea lui Halippa discursul pe care l-a rostit la radio „Europa

Liberă”, în ziua de 27 martie 1968, cu ocazia aniversării a 50 de ani de la Unirea Basarabiei cu România. Discursul prezenta pe larg desfășurarea evenimentelor din urmă cu jumătate de secol, care au culminat cu hotărârea Sfatului Țării de unire a Moldovei de Răsărit cu patria mamă, susținerea deciziei de unire de către categorii largi ale populației majoritare românești, ca și a naționalităților din Basarabia. Adresându-se basarabenilor de pretutindeni, dar în principal celor aflați sub dominația sovietică, „Moș Anton din Sfatul Țării” – cum era cunoscut Crihan în mediile exilului românesc din Occident – arăta în finalul discursului: „E bine să știți și voi, eu n-am pierdut încă nădejdea să vă vedem pe voi toți reveniți odată mai mult și pentru totdeauna la sânul patriei noastre comune, când, eu am convingerea fermă, vor lua sfârșit și toate nenorocirile voastre de acum. Și n-am pierdut încă această nădejde deoarece eu continui să cred că monstrul sovietic odată și odată va trebui să plesnească. Mai mult chiar, eu cred că ziua aceasta nu mai e departe. În nădejdea aceasta eu strig de la depărtarea, unde mă aflu, trăiască Basarabia românească!”⁶.

Din corespondența purtată în această perioadă între Halippa și Crihan rezultă dorința primului ca exilul românesc, în general, să-și asume un rol mai activ în susținerea cauzei basarabene. „Ceea ce ne interesează mult – scria Halippa fratelui de la Saint Louis, pe 29 octombrie 1968 – este să știm dacă problema Moldovei de răsărit este de cineva îmbrățișată și dacă patrioții români din străinătate își fac datoria așa cum se zice, că și-o fac ungurii sau bulgarii?!... Chestiunea ar merita îmbrățișată de toți românii din străinătate. Noi aici, așa credem că ar trebui de procedat...”⁷. În mod deosebit, Halippa era îngrijorat de disputele existente în mediile exilului românesc, așa cum reiese și din scrisoarea către Crihan: „Ni se spune că voi cei din străinătate vă cam certați. Noi aici – basarabeni am uitat de politica vechilor partide și toți angajăm discuții cu românii din Vechiul Regat și din Ardeal, să nu uite de existența Basarabiei Românești, care la vremea sa și-a făcut datoria”⁸. Halippa era la curent în legătură cu neînțelegerile pe care Anton Crihan le-a avut în cadrul Consiliului Național Român (C.N.R.) cu Ilie Lazăr, mai de mult, și cu Constantin Vișoianu, mai recent, ceea ce a determinat și plecarea basarabeanului din această organizație a exilului românesc. Disputele erau legate, între altele, de chestiunea faimosului fond al exilului, depus în Elveția pe numele lui Al. Crețeanu. Crihan îi acuza pe membrii grupului Crețeanu-Vișoianu că și-au însușit în interes propriu banii din fondul respectiv, în loc să-l pună la dispoziția exilului. La un moment dat, Crihan i-a cerut lui Halippa unele referințe despre felul în care este cunoscut Vișoianu în țară, inclusiv sub aspectul ascendenței acestuia (bănuindu-se că e de etnie rromă), pentru a înțelege mai bine faptele sale și atitudinea ostilă față de el. Halippa i-a transmis că „despre Vișoianu am adunat informații destule: este din Muscel, tatăl său a fost învățător și deputat țărănist; a fost un colaborator apropiat al lui Titulescu...”⁹. În final, Crihan era încredințat că „toți îi doresc să te întorci în țară ca un luptător, care ți-ai făcut datoria bine și ai ajutat triumful cauzei”⁹.

Într-o primă etapă, relațiile dintre Halippa și Crihan au

cunoscut o evoluție pozitivă, primul sfătuindu-l pe confratele de la Saint Louis să fie mai dinamic în popularizarea problemei basarabene, să mențină legătura cu Consiliul Național din America, depășind divergențele și sensibilitățile existente în relațiile dintre diverși exponenți ai exilului românesc, luând în considerare că mai presus de orice trebuie să fie acțiunea comună pentru servirea interesului național. Asemenea sfaturi i-au fost transmise de Halippa lui Crihan, inclusiv prin intermediul soției acestuia, Olivia Crihan, care s-a aflat în vizită în țară, în septembrie 1970. Atunci, a existat chiar intenția de a i se pune la dispoziție acesteia o serie de documente pe care să le ducă lui Anton Crihan, pentru a le folosi în activitatea ce o desfășoară în chestiunea basarabească. S-a renunțat, totuși, la această idee, ca urmare a măsurilor de descurajare întreprinse de organele de securitate. Între timp, Halippa devine tot mai neîncrezător în Anton Crihan, din cauza inactivității acestuia, ajungându-se chiar la o răcire a relațiilor, fapt reflectat și de caracterul sporadic al corespondenței dintre cei doi, după ce mai înainte aceasta se desfășurase în mod regulat.

Anton Crihan, la rândul său, imputa intelectualilor basarabeni din țară, îndeosebi celor din București, „colaboraționismul” cu instituțiile oficiale, în principal cele de cercetare istorică, precum Institutul de istorie a P.C.R. ș.a. Această colaborare era considerată, însă, „firească” nu numai de Halippa, ci și de alți „unioniști” din țară, care trecuseră prin calvarul regimului concentraționar comunist, dar care acum, în climatul de relativă liberalizare, încercau să întreprindă câte ceva pentru cauza Basarabiei. Unul dintre aceștia era și prof. Vasile Harea de la Iași. Într-o scrisoare adresată lui Halippa, în august 1971, acesta, referindu-se la acuzele formulate mai mult sau mai puțin explicit de Anton Crihan, în corespondența sa, argumenta astfel atitudinea basarabenilor din țară: „Acuma noi suntem tratați, chiar de unele persoane cu situații oficiale, cu mult mai multă înțelegere ca în perioada de după război și până în 1964. Uneori ne vin chiar și din partea aceasta încurajări ca să consemnăm, cel puțin pentru istorie, – dacă nu cumva evenimentele ar da o mai mare amploare lor, – în amintirile noastre tot ce s-a petrecut în 1917–1918. La București, cu mai multă îndrăzneală și fermitate. Aici la Iași – mai timid și izolat. În orice caz, simțim că avem audiență mai înțelegătoare decât înainte, când eram izolați și, cel mult, tolerați, iar la prima cerere a vecinului «prieten» – și «extrădați!»¹⁰. Vasile Harea remarca, în continuare, că „optica noastră, a celor din țară, este alta decât aceea a prietenilor noștri aflați în azilul politic al unei țări puternice ca S.U.A. Lui A.C. (Anton Crihan – n.n.) cineva din Iași i-a atras atenția asupra acestui fapt. Nu știu însă cât de receptiv a fost el la acest semnal. Din scrisorile mele, pline de rezervă, cu omiterea multor puncte și probleme ridicate de el în scrisorile lui, ar trebui, cred, să înțeleagă acest lucru. Aici, noi trebuie să ținem seama că faptele și vorbele noastre pot fi, în conjunctura de astăzi, apreciate pozitiv, dar dacă împrejurările politice pe plan internațional se schimbă cumva radical în defavoarea noastră? N-am fost oare eu în 1944, imediat după armistițiu, denunțat armatei de ocupație sovietică? Am scăpat ca prin urechile acului, fiindcă ei nu aveau timp să se ocupe prea mult de mine și nu știau multe despre mine. Nu același lucru și în măsură mult mai gravă ai pățit Mata (Pantelimon Halippa – n.n.)? Prietenia celor de aici e foarte relativă și mereu trebuie să ținem cont de această situație. Mai ales că sunt

oameni și oameni”¹¹. Deosebit de relevante aceste elemente pentru mai buna înțelegere a diferențelor de percepție existente între intelectualii basarabeni din țară și cei din exil, în chestiunea atitudinii față de regim și a angajării în acțiuni privind cauza națională. Din scrisoarea lui Vasile Harea mai reies, totodată, precauțiile pe care cei din țară trebuiau să le aibă în vedere în modul de redactare a corespondenței, știut fiind faptul că aceasta era riguros controlată de organele de securitate. Cu toate acestea, Harea se arăta dispus să adreseze un apel lui Anton Crihan ca „să nu introducă disensiuni, căci, încă odată, trebuie să păstrăm unitate în comportarea noastră, indiferent unde ne-a aruncat soarta”¹².

Din materialele informative existente în dosarul de urmărire informativă pe care Securitatea l-a deschis lui Pantelimon Halippa (nume de cod „Basarab”) rezultă o serie de indicii potrivit cărora Anton Crihan a fost afectat și de faptul că Halippa s-a adresat președintelui Asociației Românilor din America (în iunie 1973), cu rugămintea ca acest organism să facă propagandă în vederea formării unui curent public pentru recunoașterea drepturilor României asupra Basarabiei și retrocedării acestui teritoriu românesc. Atitudinea lui Anton Crihan se datora faptului că Halippa nu s-a adresat lui pentru a organiza activitățile de propagandă în calitate sa de „reprezentant al basarabenilor” în emigrație. Crihan se considera, deci, singurul împuternicit să întreprindă astfel de activități în cadrul exilului românesc. Anton Crihan a reușit, în cele din urmă, să publice unele studii despre problema Basarabiei, precum lucrarea *Drepturile României asupra Basarabiei, văzute de istorici ruși și străini*, apărută în limba engleză, în anul 1986.

Problema relațiilor lui Halippa cu Ion Păscăluță comportă o serie de precizări referitoare la divergențele existente între cei doi încă din anii 1917-1918, când a avut loc procesul istoric al Unirii Basarabiei cu România. Deși a jucat un rol important în organizarea Congresului Ostășesc Moldovenesc de la Odessa, din primăvara anului 1917, și, în calitate de membru al Sfatului Țării, a votat Unirea Basarabiei cu România, la 27 martie 1918, Ion Păscăluță nu a fost de acord cu unirea necondiționată. El a considerat că hotărârea luată de Sfatul Țării la 27 noiembrie 1918, prin care s-a renunțat la condițiile de unire, a constituit o „greșeală regretabilă”, întrucât ar fi fost „suprimate libertățile și drepturile social politice ale poporului”¹³. Pentru faptul că punctul său de vedere nu a fost împărtășit, Păscăluță a aderat ulterior, în mod public, la mișcarea antiunionistă inițiată la Paris de către A.N. Krupenski¹⁴. Polemica pe această temă a continuat o lungă perioadă de timp, inclusiv în timpul comunismului, așa cum rezultă dintr-o scrisoare adresată de Păscăluță lui Pantelimon Halippa, la 11 mai 1968¹⁵. În cuprinsul scrisorii sale, Păscăluță își justifică refuzul de a semna, alături de alți foști deputați ai Sfatului Țării, un memoriu¹⁶ prin care se solicita conducerii Institutului de Studii Istorice și Social-Politice de pe lângă Comitetul Central al P.C.R. convocarea unei întruniri la care să se reconstituie ședința Sfatului Țării din 27 martie 1918. Prin această scrisoare, el încerca, totodată, să-și justifice atitudinea adoptată în cursul evenimentelor Unirii, atitudine considerată de mulți basarabeni drept una de trădare a interesului național. În 1971, înainte de plecarea definitivă din țară, pentru a se stabili la fiica sa în Canada, Ion Păscăluță l-a contactat pe Pantelimon Halippa, cerându-i să-i dea o „împuternicire scrisă de a

acționa în străinătate în numele Basarabiei și al basarabenilor¹⁷. Halippa, considerându-l pe Păscăluță drept „aventurier și escroc”, care ar folosi această imputernicire pentru obținerea unor foloase personale de ordin material, a refuzat să-i satisfacă cererea. „Cazul Păscăluță” a fost intens discutat în mediul basarabenilor din București, Halippa consultându-se în privința acestuia și cu avocatul basarabean Harelambie Marchetti și cu Nicolae Suruceanu, ajungând la concluzia că „n-ar fi bine să-i facem un proces de trădare, căci pe calea aceasta i-am ridica valoarea în ochii adversarilor noștri și rușii ar putea să-l angajeze încă la vreo acțiune favorabilă lor și neplăcută nouă”¹⁸.

După plecarea lui Ion Păscăluță în Canada (1971), animozitatea dintre acesta și grupul de basarabeni din țară începe să se estompeze, fiind înlocuită tot mai mult cu un gen de conlucrare pragmatică și realistă, grație orientării și tactului lui Pantelimon Halippa. Ajuns în Canada, Păscăluță i-a scris lui Halippa despre modul cum a fost primit în comunitatea românilor de acolo și i-a solicitat îndrumări asupra conduitei pe care s-o adopte în chestiunea Basarabiei. La scurt timp, el a adresat un memoriu Conferinței pentru Securitate și Cooperare în Europa de la Helsinki, în care invocă drepturile inalienabile ale României asupra Basarabiei, anexând o serie de documente. Demersul a fost receptat pozitiv de basarabeni din țară, în frunte cu Pantelimon Halippa, care au început să-i acorde credit lui Păscăluță. Mai mult, pentru a avea un „feedback” în relația cu Păscăluță, Halippa le-a indicat unor persoane care făceau deplasări în Canada să ia legătura cu acesta și să-l informeze cu privire la activitatea lor din țară în problema Basarabiei.

În aprilie 1972, Păscăluță a trimis prin poștă lui Halippa un material compus din 24 de file, intitulat „Scrisoare deschisă”, și adresat Președintelui Sovietului Miniștrilor al Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești. Materialul cuprindea atât o relatare despre evenimentele anului 1918 în Basarabia, cât și aspecte privind situația actuală a acestei provincii, și urma ca, după ce Pantelimon Halippa îl semnează, să i-l restituie pentru a fi trimis autorităților URSS, dar și la ONU, guvernelor din întreaga lume, întrunirilor internaționale etc. De acest material, Halippa nu a luat cunoștință, fiind reținut de securitate. Neprimind răspuns, Păscăluță a scris și lui Elefterie Sinieliu și altor basarabeni, dar în zadar.

Între timp, însă, după o fructuoasă colaborare, în cursul căreia au reușit să polarizeze în jurul lor mai mult persoane din exil, originare din Basarabia, Anton Crihan și Ion Păscăluță își strică relațiile. Crihan se considera singura persoană din exil mandatată să desfășoare activități în susținerea cauzei basarabene. Lucrurile au degenerat, ajungându-se în scurt timp la acuzații reciproce grave. Crihan îl acuza pe Păscăluță că a intrat în legături cu comitetele ucrainean și rus din exil, stabilind o serie de acțiuni comune, ceea ce ar însemna reeditarea mai vechii sale atitudini pro-ruse, discutabile dacă nu chiar trădătoare față de interesul național. Păscăluță i se adresase și lui Crihan pentru a activa împreună cu organizațiile ucrainenilor și rușilor din exil, dar acesta a respins ideea, considerând-o „provocatoare”. În susținerea poziției sale, Păscăluță argumenta că, „din moment ce este vorba tot de refugiați, înseamnă că și ei sunt nemulțumiți la fel ca și basarabeni – mai ales ucrainenii – și sunt împotriva sovietelor”¹⁹. Pentru combaterea lui Ion Păscăluță, în presa exilului, Anton Crihan i-a cerut, printr-o scrisoare, fra-

telui său din București, Gheorghe Crihan, să culeagă date compromițătoare referitoare la rivalul său, în scopul de a-l demasca. Concret, era vorba de două declarații ce urmau a fi date de Teodor Păduraru și Iorgu Tudor, în care să se arate că Ion Păscăluță a avut o „poziție antiunionistă în 1917”²⁰. Scrisoarea lui Anton Crihan, către fratele său din țară, a ajuns să fie dezbătută în nucleul de bază al basarabenilor din București, iar discuțiile purtate pe această temă relevă spiritul de moderație, echilibrul și înțelepciunea lui Pantelimon Halippa. Acesta nu a fost de acord cu propunerile lui Anton Crihan, privind compromiterea lui Ion Păscăluță, ținând cont de faptul că, în prezent, cel în cauză se manifestă activ pe linia revenirii Basarabiei în granițele românești, folosindu-se inclusiv de posibilitățile bucovinenilor stabiliți în Canada. Mai mult, la un moment dat, Halippa s-a declarat de acord cu propunerile lui Păscăluță, în care sens preconiza „luarea legăturii cu ucrainenii din București”, iar rezultatul i-l va comunica pentru ca „să înceapă, în America, o mișcare comună româno-ucraineană, în scopul obținerii dreptului de autodeterminare pentru ambele popoare”²¹. Prin urmare, Halippa a respins cererea lui Anton Crihan ca atitudinea lui Păscăluță să fie dezagreată printr-o scrisoare a basarabenilor din țară. La rândul lor, aceștia au apreciat că, dacă Păscăluță apără cauza Basarabiei și Unirea cu România, atunci „Păscăluță poate să se numească chiar și președinte al Sfatului Țării! Dar dacă merge pe linia lui Krupenski se schimbă socoteala”²². În baza acestor argumente, la întâlnirea din 1 ianuarie 1974, prietenii basarabeni ai lui Halippa au fost unanim de acord că problema cererii lui Crihan este „neserioasă”, cu atât mai mult cu cât Păscăluță era apreciat ca un personaj activ în cadrul exilului, care în 1971 a trimis la Conferința pregătitoare de la Helsinki un memoriu despre chestiunea Basarabiei, care a fost luat în discuție, „atât cât s-a putut”²³. S-a mai apreciat că și dacă ar fi fost cazul ca Păscăluță să fie dezavuat, practic, acest lucru nu poate fi făcut, întrucât basarabeni din țară nu sunt constituiți oficial într-o organizație și nici nu ar avea cum să publice această dezavuare. Cererea în cauză l-a surprins neplăcut pe Halippa, cu atât mai mult cu cât, în anii 1970–1971, Anton Crihan mai solicitase „să intervenim ca guvernul român să-l dea în judecată pe Ion Păscăluță, pe motiv că după ce a votat Unirea Basarabiei cu România, a trădat cauza, alăturându-se mișcării conduse de Krupenski, având pretenția chiar să-i trimitem o copie de pe hotărârea judecătorească. Ce și-o fi închipuit Crihan – a arătat Halippa – că noi suntem aici o asociație legală, înregistrată la tribunal, care poate da în presă o dezavuare?”²⁴. Halippa nu numai că nu a dat curs cererii lui Crihan, de dezavuare a lui Păscăluță, dar a propus autorităților „sprijinirea de către stat” a lui Ion Păscăluță în activitatea pe care o desfășura în străinătate în chestiunea Basarabiei²⁴. La rândul lor, alți basarabeni reprezentativi din țară, precum Nichita Smochină, l-au sfătuit pe Anton Crihan să-l „lase în plata Domnului pe Păscăluță. Dacă el în adevăr apără problema Basarabiei crucificate, este bine. Lumea te cunoaște și pe tine și pe el. Știe ce ați făcut fiecare. De ce dar să cheltuiești energie pentru lucruri mărunte apuse și să nu te ocupi de lucruri mari care să-ți aducă în lume un nume de mare luptător, ca de exemplu Adam Mickiewicz al Poloniei sau Garibaldi al Italiei?”²⁵.

După cum rezulta din nota-raport a securității, din 27 ianuarie 1973, Pantelimon Halippa a venit cu propunerea să li

se permită lui Alexandru Boldur²⁶ și Alexandru Bârlădeanu²⁷ să publice în Occident, prin Editura Carpații din Madrid, „niște lucrări care ar putea lămuri opinia publică mondială asupra istoriei Basarabiei”²⁸. În opinia celor din grupul lui Halippa, publicarea unor asemenea monografii constituia „un răspuns indirect dat propagandei sovietice și o încurajare pentru românii din Basarabia care ar vedea astfel că nu sunt părăsiți”²⁹. În discuțiile cu reprezentanți ai autorităților, Halippa a insistat de fiecare dată ca astfel de lucrări să fie achiziționate și de către statul român, pentru a fi folosite în acțiuni de propagandă în exterior.

Halippa era, de asemenea, la curent cu o serie de studii și materiale editate de exilul românesc, pe tema Basarabiei sau a atrocităților comise de sovietici în acest teritoriu, precum lucrările lui Ion Dumitru, *Forme de etnocid în U.R.S.S.*, apărută la München, în anul 1969, și Sergiu Dimitriu, *La Roumanie, terre d'infortune*, publicată la Paris, în 1970. Acestea erau procurate de la membri ai exilului, precum Sergiu Grossu (consătean din Cubolta), stabilit la Paris, în anul 1969. La începutul anilor '70, Grossu i-a trimis lui Pantelimon Halippa pachete de cărți, atât prin intermediul fratelui său Nicolae, domiciliat în București, cât și al cetățeanului vest-german Rieger Bernd, comerciant care efectua deplasări la București, vizitându-l și pe ing. Nicolae Radu Halippa, având cu acesta relații apropiate bazate pe pasiunea comună pentru filatelie. La propunerea lui Pantelimon Halippa, Rieger Bernd a consimțit să fie intermediar (curier) între familia Halippa și Sergiu Grossu, în special pentru trimiterea de pachete cu cărți, care ar putea fi reținute de „cenzură”. După cum rezultă dintr-o notă-raport, din 1 iunie 1972, Direcția a I-a a securității l-a luat în atenție pe Rieger Bernd și își propunea să întreprindă „măsurile ce se impun (informative, tehnice, C.E. etc.), în vederea cunoașterii din timp a sosirii sale în R.S.R., a legăturilor și relațiilor ce le face (prin filaj, controlarea discuțiilor la hotelul unde este cazat), a comportamentului ce-l are pe timpul șederii în țară”³⁰. Rieger Bernd, totodată, urma să fie semnalat la punctele de frontieră pentru a fi controlat „mai serios” la intrarea și ieșirea din țară.

În pofida faptului că erau interzise în țară, cărți de genul celor menționate mai sus au circulat intens în mediile basarabenilor din România, fiind studiate cu atenție și dezbătute cu ocazia reuniunilor periodice. La sugestia unei surse a securității, potrivit căreia aceste cărți „n-ar trebui să circule prea mult pentru a evita sau mai bine zis pentru a înlătura surprizele”, Halippa, după ce și-a privit „lung și parcă puțin nedumerit” interlocutorul, i-a replicat prompt: „Concepțiile mele sunt cunoscute de către organele noastre de stat. Eu nu ascund nimic și prefer să mor în pușcărie decât să fiu lovit în principiile și convingerile mele”³¹. Dincolo de orice comentariu...

Pentru impulsionearea exilului în problema Basarabiei, Halippa a căutat pe diverse căi să ia legătura cu descendenții unor mari luptători pentru cauza basarabeană, precum fiii lui Constantin Stere, Ion Inuleț ș.a., stabiliți în Statele Unite și Canada. Ion I. Inuleț a făcut o carieră științifică strălucită în Canada, ajungând Doctor Honoris Causa al Universității Western Ontario (Canada), membru de onoare al Academiei Române, director al Centrului de electrostatică aplicată al Universității Western Ontario.

În iulie 1973, fruntașul basarabean era semnalat de organele de securitate că intenționează să ia legătura cu gru-

pări ale exilului ucrainean din străinătate, pentru a vedea care este orientarea lor politică și activitatea pe care o desfășoară în acel moment. Intrarea în legătură cu grupările ucrainene urma să se realizeze prin intermediul lui Vasile Bilivski, dar a renunțat ca urmare a „sfaturilor” securității privind „neseriozitatea” interlocutorului.

La începutul lunii octombrie 1974, Pantelimon Halippa a primit vizita lui Eftimie Gherman, lider marcant al fostului Partid Social-Democrat din România, stabilit la Viena, dar beneficiar al unei pensii din partea statului francez. În acea perioadă, E. Gherman venea, din când în când, în țară „pentru a vedea ce s-a realizat aici și pentru a se informa despre situația de la noi”³². Din convorbirea pe care a avut-o cu Eftimie Gherman, Halippa a înțeles că acesta a văzut în cursul vizitei pe care a făcut-o în țară și „câteva persoane din conducerea de partid și de stat”, de la care s-a informat despre situația noastră. „Probabil – spunea Halippa – că informațiile pe care le-a obținut nu l-au satisfăcut, întrucât a venit apoi la mine spre a-l informa eu”. Halippa l-a informat în detaliu pe Gherman asupra situației din Basarabia, populației de acolo, precum și asupra politicii autorităților românești în această problemă, care nu întreprind nimic pentru „recunoașterea drepturilor noastre asupra Moldovei de Răsărit”³³. După vizită, comentând afirmațiile lui Eftimie Gherman, potrivit cărora „nici în Occident nu se ocupă nimeni de această problemă din cauza inflației și dificultăților economice ce există acolo”, Halippa concluzionează că „în consecință trebuie să o rezolvăm singuri”³⁴. El constata că, „în Europa există, ca o consecință a celui de-al doilea război mondial – două Germanii și două Români: Germania de Est sub ocupație rusească, Moldova de răsărit sub ocupație rusească”. Ori – spunea Halippa – după cum Germania de Est face parte din Germania, tot așa și Moldova de Răsărit face parte din România. Prin urmare, „nu se poate concepe realizarea păcii pe continentul european fără reunificarea Germaniei și României”³⁵. De asemenea, referindu-se la vârsta sa și a celorlalți prieteni ai săi care au realizat unirea Basarabiei, Pantelimon Halippa a afirmat că se impune pregătirea unei noi generații educate pentru a continua lupta de recunoaștere a drepturilor românești asupra Moldovei de Răsărit. În acest scop, el a solicitat tuturor prietenilor săi să-și educă copiii, pentru a discuta problema Basarabiei și politica de etnocid dusă de Uniunea Sovietică împotriva populației românești din această provincie. Prin această acțiune, liderul basarabean dorea să-i atragă pe tineri „pentru a continua lupta sa”, convingându-i că „nu trebuie să lase lucrurile astfel cum sunt”³⁶.

Conștient de rolul pe care exilul românesc îl poate juca în promovarea cauzei basarabene, Halippa a căutat, permanent, să aibă contacte și discuții cu reprezentanți ai comunităților românești din exterior. În ziua de 29 august 1978, fruntașul basarabean a fost vizitat la domiciliu de preotul român Pascu din Cleveland-Ohio, SUA, căruia i-au fost puse la dispoziție informații asupra situației actuale din Basarabia³⁷. În legătură cu revista „Luminătorul”, pe care Pascu o publica împreună cu un grup de români bapțiști din SUA, Halippa i-a sugerat acestuia să ia legătura cu Anton Crihan din SUA și Ion Păscăluță din Canada, care dispun de materiale utile pentru o activitate de propagandă eficientă privind Moldova de Răsărit.

Neobositul Pantelimon Halippa a continuat lupta pen-

tru Basarabia românească până în ceasul morții sale, intervenite în noaptea de 30 aprilie 1979, la venerabila vârstă de 96 de ani. Duminică 10 iunie 1979, la patruzeci de zile de la moartea lui Pantelimon Halippa, exilul românesc din Canada a organizat, la Toronto, un parastas. Cu acest prilej, Ion Păscăluță și alți basarabeni au rostit discursuri prin care a fost evocată personalitatea celui dispărut. Același lucru a fost făcut în cadrul unor emisiuni ale postului de radio „Europa Liberă”.

Note:

1. Pantelimon Halippa (n. 1883, Cubolta, m. 1979, București) a fost vicepreședinte al Sfatului Țării, care a votat Unirea Basarabiei cu România, la 27 martie 1918, apoi președinte al Sfatului. Între cele două războaie mondiale, a fost unul dintre membrii marcanți ai Partidului Național Țărănesc și a deținut mai multe funcții publice.

2. Arhiva CNSAS, Dosar I 161960, vol. 1, f. 11.

3. Anton Crihan (n. 1893, Sângerei, m. 1993, Saint Louis, SUA), doctor în științe politice și economice la Paris, a făcut parte din Sfatul Țării. După Unire, a fost deputat în Parlamentul României, în patru legislaturi, și a îndeplinit funcții ministeriale și în învățământ. A fost membru al P.N.Ț. După instalarea comunismului în România, a reușit să ajungă în SUA. A făcut parte din Comitetul Național Român până în iulie 1964, când a demisionat, având o serie de neînțelegeri cu alți membri ai acestuia. Ulterior, s-a stabilit la Saint Louis, unde va locui până la sfârșitul vieții.

4. Ignacy Jan Paderewski (1860-1941), pianist, compozitor și om politic. Președinte de onoare al „Comitetului de ajutorare a victimelor războiului în Polonia” (1914). La începutul anului 1915 a plecat în SUA, unde a desfășurat o campanie susținută în favoarea Poloniei independente. În august 1917 a fost ales președinte al „Comitetului Național Polonez”, fondat la Lausanne, și desemnat reprezentant al acestuia pe lângă guvernul nord-american. La sfârșitul anului 1918 a revenit în țară, iar la 17 ianuarie 1919 a constituit un cabinet de uniune națională în cadrul căruia deținea portofoliul Externelor. În această calitate a avut o contribuție majoră la recunoașterea internațională a noii Republici Polone de către Conferința de Pace de la Paris (1919).

5. Arhiva CNSAS, Dosar I 161960, vol. 2, f. 14.

6. *Ibidem*, f. 28.

7. *Ibidem*, f. 68.

8. *Ibidem*.

9. *Ibidem*.

10. *Ibidem*, vol. 4, f. 253.

11. *Ibidem*.

12. *Ibidem*.

13. Arhivele Naționale, Fond Pan Halippa (2126), dosar 583/1968, f. 26.

14. Fost deputat țarist și om de curte al împăratului Nicolae al II-lea, A.N. Krupenski s-a refugiat în Franța, după izbucnirea Revoluției bolșevice în Rusia (1917). Aici s-a asociat cu fostul primar al Chișinăului, Vladimir Smidt, și cu alți politicieni, străini de Basarabia, scoțând la Paris o carte în limba franceză, prin care căuta să dovedească faptul că „Sfatul Țării nu a avut dreptate să facă unirea Basarabiei cu România”. În aceste acțiuni cu un vădit caracter anti-românesc au fost speculate și elemente ale unor declarații făcute, la începutul anilor '20, de marele mecena basarabean Vasile Stroescu, devenit între timp deputat în Parlamentul României (a fost primul președinte al Parlamentului României Mari, în 1919), dar care ajunsese să fie scârbit de politicianismul și egoismul clasei politice din Vechiul Regat, motiv pentru care a și renunțat la funcția din Legislativul de la București.

15. Arhivele Naționale, Fond Pan Halippa (2126), dosar 583/1968, f. 1-28.

16. *Ibidem*, dosar 84/1968, f. 5-6.

17. Arh. C.N.S.A.S., dosar I 161960, vol. 11, f. 30. Nota din 19 decembrie 1972.

18. *Ibidem*, vol. 2, f. 68 bis.

19. *Ibidem*, vol. 3, f. 232.

20. *Ibidem*, f. 279.

21. *Ibidem*, vol. 13, f. 124 bis.

22. *Ibidem*, vol. 6, f. 67. Scrisoarea lui Nichita Smochină către Anton Crihan, din 27 martie 1973.

23. *Ibidem*, vol. 3, f. 233.

24. *Ibidem*, vol. 4, f. 152. Nota-raport din 27 ianuarie 1973.

25. *Ibidem*, vol. 6, f. 67-68. Scrisoarea lui Nichita Smochină către Anton Crihan, din 27 martie 1973.

26. Alexandru Boldur publicase deja, în anul 1970, la Editura Carpații din Madrid, lucrarea *Ștefan cel Mare, voievod al Moldovei (1457-1504)* (prefață de Pamfil Șeicaru), un studiu de istorie socială și politică, în care a reconsiderat poziția istorică a domnitorilor moldoveni și munteni, demonstrând că aceștia nu au depins niciodată de Imperiul țarist, așa cum se afirma în istoriografia sovietică.

27. Era vorba despre o monografie referitoare la viața și activitatea lui Constantin Stere, pe care Alexandru Bârlădeanu o avea în lucru.

28. Arh. C.N.S.A.S., dosar I 161960, vol. 4, f. 152.

29. *Ibidem*, vol. 13, f. 25.

30. Arh. C.N.S.A.S., dosar I 161960, vol. 4, f. 208.

31. *Ibidem*, f. 198.

32. Arhiva CNSAS, Dosar I 161960, vol. 3, f. 133.

33. *Ibidem*, f. 133 bis.

34. *Ibidem*.

35. *Ibidem*.

36. *Ibidem*.

37. *Ibidem*, vol. 13, f. 46.

Sursele ilustrațiilor: p. 2: *Eminescu. Un veac de nemurire*, II, album alcătuit de Victor Crăciun, Ed. Minerva, Buc., 1991; pp. 5, 7: din fondul documentar al Serviciului Patrimoniu Cultural și Memorie Comunitară al BMB; p. 13: Wikipedia; coperta II: Academia Română, *Dicționarul General al Literaturii Române*, S/T, Ed. Univers Enciclopedic, Buc., 2007; coperta III: José Antonio Maravall, *Velázquez și spiritul modernității*, trad. și pref. de Andrei Ionescu, Ed. Meridiane, Buc., 1981; coperta IV: „România literară”, Anul XLI, nr. 26/3 iulie 2009, p. 17.

Sursele citatelor: coperta II: Eugen Simion, *Scritori români de azi*, III, Ed. Cartea Românească, Buc., 1984; coperta III: José Antonio Maravall, *Velázquez și spiritul modernității*; coperta IV: „România literară”, Anul XLI, nr. 26/3 iulie 2009, p. 16.

Catalog

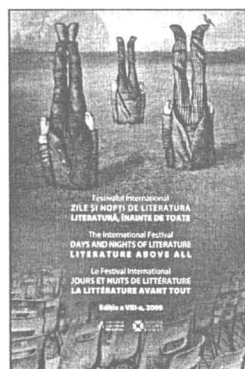
Festivalul Internațional ZILE ȘI NOPTI DE LITERATURĂ
Colocviul: **Literatura și politicul – Cât respectăm, cât criticăm –**

The International Festival DAYS AND NIGHTS OF LITERATURE
The Colloquium: **Literature and Politics – How Much We Respect, How Much We Criticize –**

Le Festival International JOURS ET NUITS DE LITTÉRATURE
Le Colloque: **La littérature et le politique – Jusqu'où le respect, jusqu'où la critique –**

June 12 – 15, 2009 *Mangalia / Neptun*

Secretariat editorial: Irina Horea, Gabriela Vișan, Iulia Macarie, Mircea Tătar
Uniunea Scriitorilor din România, Institutul Cultural Român

Uniunea Scriitorilor din România – Institutul Cultural Român

Festivalul Internațional ZILE ȘI NOPTI DE LITERATURĂ – **Literatură, înainte de toate**
The International Festival DAYS AND NIGHTS OF LITERATURE – **Literature Above All**
Le Festival International JOURS ET NUITS DE LITTÉRATURE – **La littérature avant tout**
2009

Traducători din România:

Ioana Jeronim, Roxana Dascălu, Florin Bican, George Volceanov, Luiza Săvescu, Andrei Bodi, Denisa Comănescu, Letiția Ilea, Dan Cristea, Marius Chelaru, Daniela Andronache, Magda Groza, Ion Bogdan Lefter, Angelo-Nicolae Mitchievici, Rodica Grigore, Constantin Frasin, Anca Bădulescu, Rodica Albu, Alexandru Solomon, Denisa Fejes, Andreea Bratan, Marius Tabacu, Radu Voinescu, Florin Sicoe, Anca Milu-Vaideșegan

Secretariat, tehnoredactare: Irina Horea, Gabriela Vișan, Iulia Macarie, Mircea Tătar

Colin WILSON, *Ocultismul*

Traducere din limba engleză de Laura Chivu, Pro Editură și Tipografie, București, 2007, 664 p.

Sper că această carte va risipi multe dintre părerile greșite ale marelui public privitoare la Magie și va permite, poate, înțelegerea profunzimii sale spirituale. Nădăjduiesc ca cititorul să descopere în cadrul lucrării lui Wilson, citind printre rânduri, faptul că toți oamenii, indiferent de vârstă, sex, rasă sau religie, posedă o facultate naturală, un așa-numit „al șaselea simț”, dar pe care din comoditate l-au negat, lăsându-l deoparte odată cu primii pași făcuți pe calea adolescenței. Anii copilăriei, unde spiridușii și zânele abundau, unde Moș Crăciun ne răsplătea în fiecare noapte Sfântă de Crăciun, unde Îngerii veneau și ne vegheau, toate acestea, odată negate, rup pentru totdeauna și fără de întoarcere Calea către celelalte lumi magice, lumi ce cu toții le-am văzut deseori în copilăria noastră... (Teodor Vasile, D.Sc., Ph.D.)

Howard BLOOM, *Creierul global. Evoluția inteligenței planetare de la Big Bang până în secolul al XXI-lea*

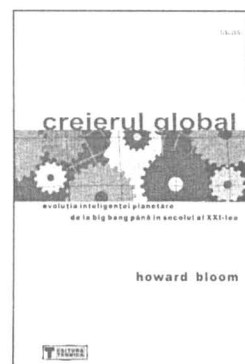
Traducere și adaptare din limba engleză de Levana Zigmund, Editura Tehnică, București, 2007, 665 p.

Cartea lui Howard Bloom reprezintă o lucrare științifică de o îndrăzneală fără precedent, din multe puncte de vedere.

Ea este prima carte care reușește să prezinte convingător și bine documentat teoria originală conform căreia nu trăim vieți singuratic, izolate, ca ființe guvernate doar de gene egoiste, ci suntem părți ale unui întreg mai mare.

Este prima carte care scoate această idee din zona misticismului și o proiectează într-o realitate lipsită de sentimentalisme și speculații, dar bazată pe date științifice obiective și concrete...

(Editura Tehnică)

Ștefan DIMITRIU, *Lasă zilei scârba ei*

Editura Vremea, București, 2009, 672 p.

Ocolind comentariile fastidioase sau partizane, lăsând cititorului grija și ispita judecării faptelor, el, personajul lui Ștefan Dimitriu, e mai mult grefierul tribunalului în care procuror e realitatea cea adevărată iar judecător cititorul. (Laurențiu Ulici)

Existând în literatură de unul singur, adică fără să se revendice de la vreo școală sau de la vreun cenaclu, numele lui Ștefan Dimitriu n-a avut circulația la care calitatea cărților sale îi dă dreptul. (Mihai Ungheanu)

Poate părea paradoxal, dar romanele cele mai originale, mai profunde și mai rezistente în timp ale generației Augustin Buzura au fost scrise de Ștefan Dimitriu. (Romul Munteanu)

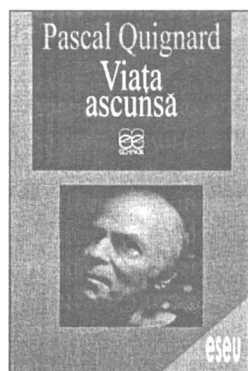

Pascal QUIGNARD, *Viața ascunsă*

În română de Tudor Ionescu, Editura Echinoc, Cluj, 2008, 424 p.

Pascal Quignard (n. 1948), scriitor francez, este autorul a peste 40 de titluri de romane, eseuri, scenarii de film. Opera sa este tradusă pe toate continentele. A câștigat numeroase premii literare, printre care: premiul Goncourt, premiul Academiei Franceze, premiul Criticii.

În Viața ascunsă autorul aduce un tulburător elogiu iubirii, de la începuturile miturilor și legendelor, trecând prin relatarea experiențelor sale personale sub forma unor povestiri autobiografice, cu referințe la marile povești de iubire ale lumii. Oricine se poate recunoaște, ca într-o oglindă magică, în paginile acestei cărți. (Echinoc)

Gene WOLFE, *Cartea soarelui nou. Umbra torționarului*

Traducere din limba engleză și glosar de Irina Horea, volumul I, Editura Leda – Grupul editorial Corint, București, 2009, 448 p.

O carte magică... o capodoperă... cea mai bună scriere de science-fiction pe care am citit-o de mulți ani încoace!... Total originală, inedită, incomparabilă: începutul unei opere mărețe.

(Ursula K. Le Guin)

O capodoperă a genului science fiction fantasy, comparabilă cu marile creații ale lui Tolkien și C.S. Lewis. („Publishers Weekly“)

Lazăr LĂDARIU, *Vâslele timpului*

Antologie alcătuită de Mariana Cristescu, Editura Nico, Târgu-Mureș, 2009, 317 p.

Zorii-nflorind

A execuție târzie / răsună tobele cerului; // pe tabla acoperișurilor / calcă vântul, / precum o pisică sătulă; // ploile lustruiesc pietrele / azi-noapte aruncate pe țărmul / din ochiul albatrosului; // prin piețele lumii / se vând, cu bucata, / aripile fluturilor; // trupurile flori-soarelui / pe ape se duc, / însoțite de cocorii cei triști; // doar țișătul din scutec ieșind / anunță zorii-nflorind.

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Dezvoltarea Colecțiilor al Bibliotecii Metropolitane București

Repere

Festivalul Internațional ZILE ȘI NOPTI DE LITERATURĂ

A opta ediție a Festivalului Internațional „Zile și Nopti de Literatură”, organizat de Uniunea Scriitorilor din România la Neptun și Mangalia în perioada 12-15 iunie 2009, s-a încheiat. Evenimentul a reunit aproape șazece de participanți din țară și de peste hotare, acoperind întreaga arie de manifestare a culturii scrise: scriitori, traducători, editori, critici și redactori de presă literară. În cele două sesiuni de lecturi au citit din creațiile lor Lucija Stupica, Nicolae Stoie, Filip Florian, Aleš Debeljak, Nichita Danilov, Krzysztof Varga, Brigitte Freund, Andrei Bodiu, Florina Ilis, Enes Halilovic, Ion Mureșan, Arnau Pons, Traian T. Coșovei, Dumitru Radu Popa, Dinu Flămând, Eva Hoffman, Leo Butnaru, Adrian Alui Gheorghe, Szilágyi István, Ioana Crăciunescu, Alexandru Vlad, Aleksandar Sajin, Gellu Dorian, Augustin Frățilă, Philip Meersman, Florin Toma, Janusz Drzewucki, Ioana Ieronim, Radu Voinescu, Myriam Diocaretz, Mariana Dan, Florin Bican, Marko Sosič, Sharon Mesmer, Denisa Comănescu, Varujan Vosganian, Rui Zink, Nicolae Prelipceanu, Yasuhiro Yotsumoto. În cadrul colocviului cu tema *Literatura și politicul – Cât respectăm, cât criticăm*, și-au exprimat punctele de vedere Ion Bogdan Lefter, Nicolae Rotund, Krzysztof Varga, Sean Cotter, Nichita Danilov, Andrei Bodiu, Myriam Diocaretz, Aleš Debeljak, Dumitru Radu Popa, Péter Esterházy, Leo Butnaru, Brigitte Freund, Horia Gârbea, Marko Sosič, Angelo Mitchievici, Radu Voinescu. Sesiunile de comunicări au fost urmate de dezbateri la care au luat cuvântul, printre alții, Eva Hoffman, Denisa Comănescu, Luminița Marcu, Rui Zink, Philip Meersman, Aleksandar Sajin, Varujan Vosganian, Dan Cristea, Nicolae Prelipceanu, Dinu Flămând, Adrian Alui Gheorghe, Ion Mureșan și Alexandru Vlad. Sesiunile au fost moderate de Nicolae Manolescu și Ion Bogdan Lefter. În opinia domnului Nicolae Manolescu, faptul că vorbitorii nu au dat răspunsuri ci au formulat și mai mult întrebări pe marginea temei colocviului a reprezentat o dovadă de seriozitate.

Ultima zi a fost dedicată Ceremoniei de decernare a premiilor. Péter Esterházy (Ungaria) a primit Marele Premiu OVIDIUS, înmănat de ministrul Theodor Paleologu din partea Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național. Tânărului scriitor Joey Goebel (SUA) i s-a decernat Premiul Festivalului, acordat de Primăria Municipiului Mangalia și înmănat de primarul Mihai Claudiu Tusac. La ediția de anul acesta, Institutul Cultural Român a acordat scriitorilor și traducătorilor Sean Cotter (SUA), Kiril Kovaldji (Rusia) și Omar Lara (Chile) premii pentru contribuție deosebită în răspândirea și promovarea literaturii române prin intermediul traducerilor. Premiile au fost înmănat de Dan Croitoru, secretar general al ICR. Volumul *Noul Testament. Evanghelia după Matei*, apărut la Editura Curtea Veche, tradus, adnotat și cu comentarii patristice de Cristian Bădiliță, a fost răsplătit cu Premiul pentru o apariție editorială importantă, înmănat de ministrul Theodor Paleologu, din partea Ministerului Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național.

Ceremonia de acordare a premiilor a fost urmată de o lectură din creațiile scriitorilor Péter Esterházy, Joey Goebel, Sean Cotter, Kiril Kovaldji și Omar Lara.

Partenerii tradiționali au fost și anul acesta Ministerul Culturii, Cultelor și Patrimoniului Național, Institutul Cultural Român,

Primăria Municipiului Mangalia și Institutul Polonez.USR a mai încheiat parteneriate și cu editurile Curtea Veche și Paralela 45, bucurându-se de asemenea de sprijinul Directoratului General al Cărții și Bibliotecilor – Ministerul Culturii din Portugalia. Toți partenerii sunt și coorganizatori ai ediției 2009.

Parteneri media: „România literară”, „Ramuri”, „Noua Literatură”, „Jurnalul Național” și agenția Cook Communications.

Sponsori: EximBank, Petrom, Transgaz.

Alături de Uniunea Scriitorilor s-au regăsit și anul acesta Hotel President (Mangalia) și Hotel Cocor (Neptun).

Participanții la a VIII-a ediție a Festivalului ZILE ȘI NOPTI DE LITERATURĂ – 2009 au fost următorii:

Krzysztof Varga, Szymon Wcisło, Janusz Drzewucki (Polonia); Kiril Kovaldji (Rusia); Lucija Stupica, Aleš Debeljak, Marko Sosič (Slovenia); Aleksandar Sajin (Danemarca); Yasuhiro Yotsumoto (Japonia); Rui Zink (Portugalia); Omar Lara (Chile); Brigitte Freund (Germania); Myriam Diocaretz, Philip Meersman (Belgia); Mariana Dan, Enes Halilovic (Serbia); Sean Cotter, Joey Goebel, Dumitru Radu Popa, Sharon Mesmer, Eva Hoffman (Statele Unite ale Americii); Péter Esterházy, Anamaria Pop (Ungaria); Arnau Pons (Spania); Dinu Flămând, Ioana Crăciunescu (Franța); Leo Butnaru (Republica Moldova); Nicolae Stoie, Nichita Danilov, Gellu Dorian, Adrian Alui Gheorghe, Andrei Bodiu, Alexandru Vlad, Ion Mureșan, Gabriel Dimisianu, Radu Voinescu, Traian T. Coșovei, Augustin Frățilă, Florina Ilis, Ioana Ieronim, Filip Florian, Florin Toma, Ion Bogdan Lefter, Szilágyi István, Florin Bican, Denisa Comănescu, Nicolae Prelipceanu, Nicolae Manolescu, Angelo-Nicolae Mitchievici, Nicolae Rotund, Varujan Vosganian, Gabriel Chifu, Dan Cristea, Horia Gârbea, Irina Horea, Magda Groza (România).

Au mai fost prezenți, reprezentându-i pe partenerii Festivalului, următorii: Dan Croitoru (Institutul Cultural Român), Luiza Săvescu (Institutul Cultural Polonez), Grigore Arsene și Adrian Buz (Editura Curtea Veche), Călin Vlasie (Paralela 45), Luminița Marcu („Noua Literatură”), Cosmin Ciotloș („România literară”), Teodora Stanciu și Carmen Săndulescu (Societatea Română de Radiodifuziune), Iolanda Malamen („Ziua”), Ana-Maria Vulpescu („Jurnalul Național”), Constantin Stan („Ziarul de duminică”), Roxana Dascălu (Cook Communications).

Uniunea Scriitorilor din România
Departamentul de Relații / Evenimente Internaționale

Calendar

iunie 2009

- ♦ iunie 1824. 185 de ani de la nașterea lui **Avram Iancu** (iun. 1824 – 10 sept. 1872)
- ♦ 1 iunie. **Ziua Internațională a Copilului**
- ♦ 2 iunie 1939. 70 de ani de la nașterea lui **Romulus Guga**, poet, prozator, dramaturg, publicist (2 iun. 1939 – 17 oct. 1983)
- ♦ 2 iunie 1964. 45 de ani de la moartea lui **Dumitru Caracostea**, folclorist, istoric și critic literar (10 mart. 1879 – 2 iun. 1964)
- ♦ 3 iunie 1904. 105 ani de la nașterea filosofului **Athanase Joja** (3 iun. 1904 – 8 nov. 1972)
- ♦ 3 iunie 1924. 85 de ani de la moartea scriitorului ceh **Franz Kafka** (3 iul. 1883 – 3 iun. 1924)
- ♦ 3 iunie 1934. 75 de ani de la nașterea lui **Andi Andrieș**, poet, publicist, dramaturg, editor
- ♦ 4 iunie 1904. 105 ani de la nașterea lui **Ioan Massoff**, dramaturg, prozator, teatrolog și istoriograf al teatrului românesc (4 iun. 1904 – 27 ian. 1985)
- ♦ 4 iunie 1929. 80 de ani de la nașterea compozitorului, criticului muzical **Vasile Donose**
- ♦ 4 iunie 1939. 70 de ani de la nașterea actorului **Alexandru Arșinel**
- ♦ 5 iunie 1779. 230 de ani de la nașterea lui **Gheorghe Lazăr**, întemeietorul învățământului românesc modern (5 iun. 1779 – 17 mart. 1823)
- ♦ 5 iunie 1859. 150 de ani de la nașterea actorului **Constantin I. Nottara** (5 iun. 1859 – 17 oct. 1935)
- ♦ 5 iunie 1904. 105 ani de la nașterea poetului **Ștefan Roll** (5 iun. 1904 – 14 mai 1974)
- ♦ 6 iunie 1599. 410 ani de la nașterea pictorului spaniol **Diego Rodriguez de Silva y Velasquez** (6 iun. 1599 – 6 aug. 1660)
- ♦ 6 iunie 1799. 210 ani de la nașterea lui **Aleksandr Sergheevici Pușkin** (6 iun. 1799 – 10 feb. 1837)
- ♦ 6 iunie 1894. 115 ani de la nașterea lui **Sabin V. Drăgoi**, compozitor și folclorist (6 iun. 1894 – 31 dec. 1968)
- ♦ 6 iunie 1909. 100 de ani de la nașterea lui **Isaiah Berlin**, filosof, istoric (6 iun. 1909 – 5 nov. 1997)
- ♦ 6 iunie 1914. 95 de ani de la nașterea poetului **Ion Șugariu** (6 iun. 1914 – 1 feb. 1945)
- ♦ 6 iunie 1939. 70 de ani de la nașterea istoricului **Gheorghe Buzatu**
- ♦ 7 iunie 1874. 135 de ani de la nașterea lui **Alexandru Iacobescu**, poet, prozator, traducător, bibliotecar (7 iun. 1874 – 1945)
- ♦ 8 iunie 1904. 105 ani de la nașterea scriitorului **Gabriel Drăgan** (8 iun. 1904 – 11 feb. 1981)
- ♦ 9 iunie 1939. 70 de ani de la nașterea poetei **Mariana Filimon**
- ♦ 9 iunie 1939. 70 de ani de la nașterea sopranei **Ileana Cotrubaș**
- ♦ 9 iunie 1974. 35 de ani de la moartea scriitorului guatemalez **Miguel Angel Asturias**, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1967 (19 oct. 1899 – 9 iun. 1974)
- ♦ 10 iunie 1839. 170 de ani de la nașterea lui **Ion Creangă** (10 iun. 1839 – 31 dec. 1889)
- ♦ 10 iunie 1979. 30 de ani de la moartea poetului, dramaturgului **Aurel Baranga** (20 iun. 1913 – 10 iun. 1979)
- ♦ 11 iunie 1899. 110 ani de la nașterea lui **Yasunari Kawabata**, scriitor japonez, laureat al Premiului Nobel pentru Literatură, 1968 (11 iun. 1899 – 16 apr. 1972)
- ♦ 11 iunie 1939. 70 de ani de la nașterea lui **Ion Andreiță**, scriitor, publicist
- ♦ 11 iunie 1979. 30 de ani de la moartea actorului american **John Wayne** (26 mai 1907 – 11 iun. 1979)
- ♦ 12 iunie 1919. 90 de ani de la nașterea scriitoarei **Valeria Boiculescu** (12 iun. 1919 – 6 dec. 1984)
- ♦ 12 iunie 1929. 80 de ani de la nașterea poetei, eseistei, traducătoarei **Irina Mavrodin**

- ♦ 12 iunie 1939. 70 de ani de la nașterea lui **Doru Moțoc**, poet, prozator, dramaturg
- ♦ 13 iunie 1909. 100 de ani de la nașterea lui **Eugen A. Pora**, zoolog, ecofiziolog, oceanograf (13 iun. 1909 – 28 nov. 1981)
- ♦ 14 iunie 1884. 125 de ani de la nașterea lui **Ioachim Botez**, prozator (14 iun. 1884 – 12 iun. 1956)
- ♦ 14 iunie 1934. 75 de ani de la nașterea scriitorului **Pavel Aioanei** (14 iun. 1934 – 11 nov. 1987)
- ♦ 15 iunie 1889. 120 ani de la moartea lui **Mihai Eminescu** (15 ian. 1850 – 15 iun. 1889)
- ♦ 15 iunie 1909. 100 de ani de la nașterea lui **Virgil Teodorescu**, poet, traducător, publicist (15 iun. 1909 – 24 iun. 1988)
- ♦ 15 iunie 1924. 85 de ani de la nașterea sculptorului **Justin Năstase**
- ♦ 15 iunie 1929. 80 de ani de la moartea matematicianului **Traian Lalescu** (12 iul. 1882 – 15 iun. 1929)
- ♦ 15 iunie 1934. 75 de ani de la nașterea lui **Matei Călinescu**, poet, prozator, critic și istoric literar (15 iun. 1934 – 24 iun. 2009)
- ♦ 15 iunie 1939. 70 de ani de la moartea lui **Nicolae M. Condiescu**, prozator (2 oct. 1880 – 15 iun. 1939)
- ♦ 15 iunie 1959. 50 de ani de la nașterea regizorului **Alexandru Darie**
- ♦ 15 iunie 1979. 30 de ani de la moartea actorului **Costache Antoniu** (25 feb. 1900 – 15 iun. 1979)
- ♦ 17 iunie 1934. 75 de ani de la nașterea poetului **Valeriu Bucuroiu** (17 iun. 1934 – 31 ian. 1980)
- ♦ 18 iunie 1909. 100 de ani de la nașterea artistei plastice și scriitoarei **Lena Constante** (18 iun. 1909 – nov. 2005)
- ♦ 19 iunie 1899. 110 ani de la nașterea lui **G. Călinescu** (19 iun. 1899 – 12 mai 1965)
- ♦ 20 iunie 1929. 80 de ani de la nașterea actorului **Petre Gheorghiu** (20 iun. 1929 – 6 aug. 2000)
- ♦ 21 iunie 1919. 90 de ani de la moartea lui **Petre P. Carp**, om politic, unul dintre întemeietorii Societății „Junimea” din Iași (29 iun. 1837 – 21 iun. 1919)
- ♦ 22 iunie 1979. 30 de ani de la moartea sculptorului **Mac Constantinescu** (29 iun. 1900 – 22 iun. 1979)
- ♦ 23 iunie 1909. 100 de ani de la nașterea lui **Ovidiu Papadima**, istoric, critic literar (23 iun. 1909 – 26 mai 1996)
- ♦ 24 iunie 1939. 70 de ani de la nașterea prozatoarei și ziaristei **Sânziana Pop**
- ♦ 25 iunie 1864. 145 de ani de la nașterea lui **Hermann Nernst**, chimist german, laureat al Premiului Nobel pentru Chimie, 1920 (25 iun. 1864 – 18 nov. 1941)
- ♦ 26 iunie 1869. 140 de ani de la nașterea scriitorului danez **Martin Andersen-Nexo** (26 iun. 1869 – 1 iun. 1954)
- ♦ 26 iunie 1904. 105 ani de la nașterea lui **Petre Pandrea**, jurist, memorialist, filosof, publicist (26 iun. 1904 – 8 iul. 1968)
- ♦ 27 iunie 1574. 435 de ani de la moartea lui **Giorgio Vasari**, pictor, arhitect, istoric de artă italian (30 iul. 1511 – 27 iun. 1574)
- ♦ 28 iunie 1919. 90 de ani de la nașterea scriitorului **Ion D. Sârbu** (28 iun. 1919 – 17 sept. 1989)
- ♦ 29 iunie 1819. 190 de ani de la nașterea lui **Nicolae Bălcescu** (29 iun. 1819 – 29 nov. 1852)
- ♦ 30 iunie 1884. 125 de ani de la nașterea scriitorului francez **Georges Duhamel** (30 iun. 1884 – 13 apr. 1966)
- ♦ 30 iunie 1909. 100 de ani de la nașterea compozitorului **Paul Constantinescu** (30 iun. 1909 – 20 dec. 1963)
- ♦ 30 iunie 1909. 100 de ani de la nașterea lui **Tudor Bugnariu**, sociolog (30 iun. 1909 – 25 iun. 1988)
- ♦ 30 iunie 1974. 35 de ani de la moartea matematicianului **Miron Nicolescu** (27 aug. 1903 – 30 iun. 1974)

NOTĂ: Rubrică realizată cu sprijinul Serviciului Informare Bibliografică al Bibliotecii Metropolitane București

Contents

G. CĂLINESCU – Eminescu's Mask	2
Centenary – Eugen Ionescu	
Into the Loneliness	3
Mircea ELIADE – Diary	6
The Bucharest Council Meeting of May 28, 1894	8
Bucharest Metropolitan Library – Editions	11
History of the Book – ROBERT FLACELIÈRE	12
Contemporary Autographs – Kiril KOVALDJI	14
Dominique AROT – Libraries, Books and Readers (II)	16
Ellen R. TISE, Reggie RAJU, Charles MASANGO – Libraries Driving Access to Knowledge	20
Ștefania-Roxana PLĂIAȘU – The On-line Library: Another Option to Knowledge	23
The National Museum of Fire Brigade – Correspondence	24
Marian NENCESCU – School, Library and Creativity	25
– A Cultural Event without Inhibitions – <i>Street Delivery</i>	26
Nina VASILE – Letter from Spain	27
Ion CONSTANTIN – Pantelimon Halippa and the Romanian Exile for Bessarabia's Cause	31
Catalogue	36
The 8th International Festival DAYS AND NIGHTS OF LITERATURE	38
Calendar – June 2009	39

REDACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA

Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1

ABIDOR: Tel./Fax: 021 316.36.25

BMB: Tel./Fax: 021 316.83.00/04/05/06

Redacția: Tel./Fax: 021 316.83.06/Int. 130

E-mail: bibliobuc@yahoo.com / Web: www.bmms.ro

Director: Florin ROTARU

Director artistic: Mircea DUMITRESCU

Redacția: Ion HOREA (redactor șef), Georgeta FILITTI

Iulia MACARIE (secretar de redacție), Radu VLĂDUȚ

CUPON

ABONAMENT LA
BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR

Numele

Prenumele

Adresa

Cod..... Telefon.....

Solicit abonarea la revista **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR** pe o perioadă de luni.

Adresa: Str. Tache D. Ionescu nr. 4, Sector 1, Cod poștal 010354, București.

Anexez chitanța de plată a sumei de RON în contul dvs.

nr. RO82 RNCB 0072 0497 1003 0001 BCR Sector 1. C.U.I. 10141341.

Asociația noastră **ABIDOR** și Biblioteca Metropolitană București sunt singurele reprezentante din România, în calitate de membre, în asociațiile **INTAMEL** și **EBLIDA** începând cu anul 1998. Astfel, revista noastră este unica publicație care vă oferă ultimele noutăți din comunitatea internațională a bibliotecilor.

Administrația noastră face, prin plata directă sau prin mandat poștal, abonamente la revista lunară **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR**. Prețul unui număr este de 2 RON. Prețul unui abonament anual (12 numere) este de 24 RON.

Tipărit la Tipografia COPERTEX

Redacția revistei **BIBLIOTECA BUCUREȘTILOR** respectă opțiunile autorilor cu privire la normele ortografice

Autoportret – Detaliu din *Meninele*

DIEGO VELÁZQUEZ

1599-1660

410 ani de la naștere

„... Acum, când transformarea premiselor intelectuale ale modernității pare să inițieze o nouă etapă istorică, putem să înțelegem că în experimentul pictural al lui Velázquez, atât de legat de timpul său, atât de «modern», este cuprinsă pentru noi, totuși, intuiția unei realități concrete și dinamice, de autentică viață umană, care se deschide spre formele actuale ale gândirii...”

José Antonio Maravall

MATEI CĂLINESCU

1934-2009

„... Născut pentru a fi literat, spirit de elită, deși s-a afirmat ca noi toți din generația sa biologică în vremurile crunte și îmbâcsite, barbare ale stalinismului românesc, părea a trăi, visa și gândi pe o altă planetă, sub sorii calmi și strălucitori ai clasicismului apusean... Prieten și mentor al nostru, cei ce i-am fost prieteni apropiați, de «zi și de noapte», în dramatica noastră tinerețe, când, total lipsiți de «simț practic» și adolescenți întârziați, aproape maniaci ai propriilor noastre idealuri, hrăneam un «imposibil vis estetic»: să facem, să producem literatură reală, înaltă, într-o țară barbarizată de un imperiu străin, dușman al tradițiilor românești și al conceptelor de valoare culturală europeană... un spirit clasic, ardent și temperat totodată, lucid și încărcat de întreaga memorie culturală a Europei, unul din acei stâlpi rari pe care se poate sprijini bolta unei culturi naționale. Și chiar continentale... pisc, indubitabil al creației și teoriei literare postbelice românești, mă va apăsa, nu rareori, pe umăr, ca și acele păsări mari, mitice, ce apar și ne asistă, ne ajută, ne «aduc aminte» nu de ceea ce «am fost», ci de ceea ce, cu o necesitate destinală, trebuie să fim!...“

Nicolae Breban